

**UCHWAŁA NR L/302/2023
RADY POWIATU ŻARSKIEGO**

z dnia 14 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024 -
2026**

Na podstawie art. 12 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024 - 2026, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024 - 2026 wskazuje kierunkowe cele rozwoju Powiatu Żarskiego, propozycje zadań strategicznych służących ich osiągnięciu, a także modelowy system wdrażania zapisów dokumentu.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Staroście Żarskiemu.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Wiktor Kułdosz

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŻARSKIEGO NA LATA 2024-2026

Żary, 2023

Adnotacja:

Usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Dokument został opracowany zgodnie z Wytocznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 i Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027 i mając na uwadze dostosowane dla osób z niepełnosprawnością wzroku tekst dokumentu nie został wyjustowany.

Spis treści

I.	Wstęp	5
II.	Podstawowe informacje o powiecie żarskim.....	6
III.	Diagnoza stanu społecznego powiatu żarskiego	12
III.1	Demografia i procesy ludnościowe	12
III.2	Pomoc społeczna	16
III.2.1	Domy Pomocy Społecznej	18
III.2.2	Wsparcie rodziny i piecza zastępcza	21
III.2.3	Przeciwdziałanie przemocy domowej.....	28
III.2.4	Pomoc osobom niepełnosprawnym	31
III.2.5	Warsztaty Terapii Zajęciowej	35
III.3	Ochrona zdrowia.....	36
III.4	Bezpieczeństwo publiczne	40
III.5	System oświatowo-wychowawczy	50
III.6	Kultura edukacyjna i rekreacyjna	56
IV.	Diagnoza stanu gospodarczego powiatu żarskiego	60
IV.1	Rynek pracy	60
IV.2	Przedsiębiorczość	67
IV.3	Działalność organizacji społecznych	70
IV.4	Infrastruktura drogowa	74
IV.5	Turystyka	84
V.	Diagnoza stanu środowiskowego powiatu żarskiego	89
V.1	Jakość powietrza.....	89
V.2	Stan wód powierzchniowych i podziemnych	91
V.3	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	100
V.4	Gospodarka odpadami komunalnymi	104

V.5	Odnawialne źródła energii	107
VI.	Analiza SWOT	114
VII.	Misja i wizja rozwoju powiatu żarskiego	119
VIII.	Cele strategicznego rozwoju powiatu żarskiego	121
IX.	Kierunki strategicznego rozwoju powiatu żarskiego	127
X.	Spójność kierunków rozwoju powiatu z kierunkami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa.....	136
XI.	Źródła finansowania	137
XII.	System monitoringu i ewaluacji	138
XIII.	Spis map, tabel, wykresów i zdjęć	141

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026 (zwana dalej Strategią) stanowi kluczowy dokument programowania rozwoju lokalnego, stanowiący zapis misji i wizji rozwoju powiatu wraz z etapami jej realizacji, czyli określonymi celami strategicznymi. Strategia stanowi średniookresowy plan działania, wyznacza kierunki i priorytety działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w Strategii wyznaczają politykę rozwoju społeczno-gospodarczego na kolejne lata, do których będzie należało przede wszystkim zapewnienie jak najlepszych warunków życia mieszkańcom powiatu oraz tworzenie sprzyjających podstaw do dalszego rozwoju gospodarczego.

Podstawą prawną do opracowania niniejszego dokumentu jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2022 poz. 1526) oraz ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2023 poz. 1259), wskazująca, że jednym z podmiotów kształtujących i prowadzących politykę rozwoju jest samorząd powiatowy. Przedmiotowa Strategia jest podstawowym i najważniejszym dokumentem strategicznym, który przedstawia założenia związane z rozwojem powiatu żarskiego. Poprzez niniejsze opracowanie, władze samorządowe informują mieszkańców powiatu o stanie oraz kierunkach rozwoju powiatu, a także o sposobie, w jaki będą realizować swoje zadania w najbliższych latach. Poniższa Strategia jest kluczowym dokumentem, który ma wpływ na kształtowanie rozwoju powiatu żarskiego oraz stanowi podstawę jego zarządzania, ponieważ określania zadania i przedsięwzięcia dla samorządu powiatowego. W niniejszym dokumencie przedstawiono cele i kierunki rozwoju, dzięki którym możliwy będzie rozwój powiatu na wielu płaszczyznach. Wskazane w dokumencie założenia odnoszą się do identyfikowanych zasobów i potencjałów oraz widocznych deficytów i zagrożeń rozwojowych. Bazą do opracowania założeń przedstawionych w dokumencie była diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej powiatu.

Głównym celem opracowania *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026* jest zaplanowanie, a następnie konsekwentne realizowanie działań zmierzających do zapewnienia jej harmonijnego rozwoju. Zadaniem Strategii jest rzeczowe zaprogramowanie rozwoju i modernizacji jednostki samorządowej, ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich zasobów i atutów, które posiada powiat żarski, by poprawić poziom oraz jakość życia

mieszkańców. Strategia stanowi podstawę do efektywnego wykorzystania przez powiat środków rozwojowych, zarówno krajowych, jak i unijnych, na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego.

Logika i metodologia prowadzenia lokalnej polityki rozwoju zakłada, iż aktualnie przygotowany dokument stanowi kontynuację wcześniejszych założeń i kierunków rozwoju zapisanych w różnych dokumentach strategicznych opracowanych dla powiatu żarskiego. Wpisuje się także w cele i kierunki działań, które zostały przyjęte na wyższych poziomach administrowania (tj. wojewódzkiego, regionalnego, krajowego i europejskiego). Strategia jest spójna z dokumentami wyższego rzędu, zachowując korelację z następującymi dokumentami:

- Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku) – SOR,
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju.

II. Podstawowe informacje o powiecie żarskim

Powiat żarski usytuowany jest w południowo-zachodniej części województwa lubuskiego na Wysoczyźnie Żarskiej, przy granicy polsko-niemieckiej na Nysie Łużyckiej. Graniczy z powiatami: krośnieńskim, zielonogórskim, żagańskim i powiatem zgorzeleckim w województwie dolnośląskim. Południowo-zachodnia część granicy powiatu jest zarazem granicą Polski z Niemcami. W skład powiatu żarskiego wchodzi: dwie gminy miejskie Łęknica i Żary, dwie gminy miejsko-wiejskie: Lubsko i Jasień oraz sześć gmin wiejskich: Brody, Tuplice, Trzebiel, Lipinki Łużyckie, Przewóz i Żary. Zajmuje powierzchnię 139 278 ha (1 393 km²) i jest największy wśród wszystkich powiatów w województwie lubuskim.

Na koniec grudnia 2022 r. powiat żarski zamieszkiwało 91 897 mieszkańców, z czego 44 550 stanowili mężczyźni, a kobiet było 47 347. Gęstość zaludnienia wynosi 68 osób/km².

Mapa 1 Powiat żarski

Źródło: <https://www.google.com/> (dostęp: 27.11.2023 r.)

Tabela 1 Gminy wchodzące w skład powiatu żarskiego

Gmina	Rodzaj gminy	Powierzchnia	Liczba ludności
Łęknica	gmina miejska	16,4 km ²	2 364
Żary	gmina miejska	33,5 km ²	36 559
Lubsko	gmina miejsko-wiejska	182,7 km ²	18 061
Jasień	gmina miejsko-wiejska	126,8 km ²	6 867
Brody	gmina wiejska	240,7 km ²	3 336
Tuplice	gmina wiejska	65,8 km ²	3 001
Trzebiel	gmina wiejska	166,4 km ²	5 613
Lipinki Łużyckie	gmina wiejska	88,7 km ²	3 333
Przewóz	gmina wiejska	178,3 km ²	3 091
Żary	gmina wiejska	293,6 km ²	12 283

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Powiat posiada dobrze rozwiniętą sieć transportową. Przez jego teren przebiegają:

- drogi krajowe: DK 12 granica państwa – Łęknica – Żary – Leszno – Kalisz – Radom – Lublin - Ukraina, DK 18 (przyszła A18) granica państwa – Olszyna - autostrada A4 i DK 27 granica państwa – Przewóz – Żary - Zielona Góra - o łącznej długości 117,045 km;

- drogi wojewódzkie: DW 285 Gubin – Grabice - Starosiedle, DW 286 Gubin – Biecz, DW 287 Kosierz – Bobrowieca – Lubsko – Żary, DW 289 Granica Państwa – Zasięki – Lubsko – Nowogród Bobrzański, DW 294 Trzebieł – Tuplice – Jasięń, DW 350 Łęknica – Przewóz – Gozdnicza – Ruszów – Bolesławiec – o łącznej długości 136,42 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 465,25 km;
- drogi gminne – 548,29 km. Dodatkowo przez powiat żarski przebiegają linie kolejowe nr: 14, 275, 282, 370, 380.

Pod względem ukształtowania powierzchni teren powiatu jest mało zróżnicowany. Najwyżej położony punkt znajduje się na Wzgórzach Żarskich, na północ od wsi Łaz (229 m n.p.m.), a najniższy w dolinie Nysy Łużyckiej, na północ od wsi Olszyna (poniżej 90 m n.p.m.). Najbardziej urozmaicona rzeźba terenu znajduje się na terenie Wzgórz Żarskich, a szczególnie na ich zachodniej krawędzi, między dzielnicą Żar - Kunicami a wsią Łaz.

Funkcjonowanie samorządu reguluje również Statut Powiatu Żarskiego. Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, w zakresie:

- edukacji publicznej;
- promocji i ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej;
- polityki prorodzinnej;
- wspierania osób niepełnosprawnych;
- transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- kultury i ochrony dóbr kultury;
- kultury fizycznej i turystyki;
- geodezji, kartografii i katastru;
- gospodarki nieruchomościami;
- administracji architektoniczno-budowlanej;
- gospodarki wodnej;
- ochrony środowiska i przyrody;
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;

- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- ochrony praw konsumenta;
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- obronności;
- promocji powiatu;
- współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Organami samorządu powiatowego jest Rada Powiatu oraz Zarząd Powiatu do realizacji celów określonych przez ustawy i radę posiada Starostwo Powiatowe oraz podmiotowe jednostki organizacyjne (w tym inspekcje i straże). Do zadań publicznych powiatu należy zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Do zakresu działania powiatu należy także wykonywanie zadań przez działające w ramach powiatowej administracji zespolonej inspekcje, służby. Dla powiatu żarskiego właściwe w tym zakresie są:

- 1) Komenda Powiatowa Policji w Żarach,
- 2) Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Żarach,
- 3) Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Żarach,
- 4) Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żarach,
- 5) Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Lubsku.

Zdjęcie 1 Miasto Żary

Źródło: <https://www.google.com/> (dostęp: 27.11.2023 r.).

Obszar powiatu leży w dorzeczu dwóch rzek sudeckich: Nysy Łużyckiej i Bobru. Powierzchniowy dział wodny między Nysą Łużycką a Bobrem ma kierunek południowo-wschodni i północno-zachodni i przebiega przez miejscowości: Lipna Łużycka, Jamno, Straszów, Drozdów, Olbrachtów, Grabik, Bieniów i Włostów. Na terenie powiatu biorą początek rzeki Lubsza i Skróda, a także wiele drobnych potoków będących dopływami tych rzek oraz dopływami Bobru i Czernej Wielkiej. Wody stojące reprezentowane są przez polodowcowe jeziora: Brodzkie, Suchodolskie, Głębockie, Płytkie, Proszkowskie i przez największe w Polsce zespół 110 zbiorników wodnych o łącznej powierzchni 150 ha, stanowiące antropogeniczne pojezierze łuk Mużakowa. Dla gospodarki wodnej duże znaczenie mają wody podziemne wykorzystywane głównie dla celów gospodarki komunalnej.

Na terenie powiatu występują duże kompleksy leśne. Zajmują one obszar 705,4 km², co stanowi 51% ogólnej powierzchni powiatu. Powiat żarski należy do najbardziej lesistych powiatów województwa lubuskiego. W lasach dominującym gatunkiem jest sosna, a drzewa liściaste występują w formie domieszek. Gospodarkę leśną prowadzi pięć nadleśnictw. Kluczowymi nadleśnictwami na terenie powiatu są: Nadleśnictwo Lipinki Łużyckie,

Nadleśnictwo Lubsko, Nadleśnictwo Wymiarki. Na terenie Nadleśnictwa Lubsko znajduje się 166,98 ha obszaru bagiennego.

Powiat żarski położony jest na obszarze „pomostowym” między Krajem Związkowym Brandenburgii i Krajem Związkowym Saksonii a Polską. Takie charakterystyczne usytuowanie w Europie, a także w obszarze kraju, spowodowało w swym historycznym rozwoju rozmieszczenie sieci osadniczej i ukształtowanie infrastruktury komunikacyjnej, która ma charakter tranzytowy, zarówno krajowy jak i międzynarodowy, przede wszystkim na kierunku zachód–wschód. Przez powiat przebiega droga o znaczeniu międzynarodowym: Wrocław–Forst–Berlin, łącząca Europę zachodnią ze wschodnią. W Powiecie Żarskim drogami tranzytowymi o największym nasileniu ruchu kołowego są: Olszyna – Wrocław, Żary – Żagań, Żary – Łęknica, Zielona Góra – Żary – Przewóz.

Na terenie Powiatu Żarskiego działa ok. 10 tys. podmiotów gospodarczych. Głównym atutem napędzającym rozwój gospodarczy powiatu jest jego stolica - miasto Żary. To dobrze rozwijający się ośrodek przemysłowy z takimi firmami, jak Kronopol, Relpol, Pol-Orsa, MK Kominy, Hart SM, Sekurit Saint Gobain, FENIKS, Probet-Dasag, JANBUD, Spomasz. W mieście zarejestrowanych jest około 4 tys. podmiotów gospodarczych - połowa ogólnej liczby w skali powiatu. Działają tu silne instytucje wspierania biznesu, swoim zasięgiem wybiegające poza teren powiatu. Główne gałęzie przemysłu - drzewny, szklarski, elektroniczny i chemiczny. Pod względem wartości produkcji najważniejszą gałęzią jest przemysł drzewny reprezentowany przez Kronopol, w którym znalazło zatrudnienie około 1 tys. osób.

Rolnictwo obok przemysłu jest podstawowym działem gospodarki powiatu. Na wsi żyje około 37,8% mieszkańców powiatu. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego w powiecie wynosi 8ha. Gospodarstwa małe (do 5 ha) stanowią 46% wszystkich gospodarstw indywidualnych, średnie (5 – 10ha) - 7,7%, a gospodarstwa duże (powyżej 10ha) – 8,5%. Wśród tych ostatnich występuje 30 gospodarstw o powierzchni 100 i więcej hektarów. W strukturze upraw polowych w powiecie dominują zboża, których udział wynosi 78,9%.

Powiat żarski jest zwrócony ku granicy państwa, co daje dodatkowe możliwości korzystania z tego położenia. Prowadzona jest szeroko zakrojona współpraca z sąsiadami zza Nysy, a mianowicie z powiatami Sprewa-Nysa oraz Goerlitz. Polega ona nie tylko na klasycznej wymianie doświadczeń między urzędami, ale i na inicjowaniu wzajemnych kontaktów na

wielu płaszczyznach, takich jak szkolnictwo, kultura, rekreacja, itp. Sąsiedztwo to skłania do realizowania wspólnych przedsięwzięć. Koordynowanie wzajemnych zamierzeń pozwoli na wypracowanie optymalnych rozwiązań. Przykładem tego mogą być prace nad przywróceniem dawnej świetności leżącego po obu stronach granicy zabytkowego Parku Mużakowskiego.

Zdjęcie 2 Park Mużakowski

Źródło: <https://sekulada.com/zamek-bad-muskau-i-park-muzakowski/> (dostęp: 27.11.2023 r.).

III. Diagnoza stanu społecznego powiatu żarskiego

III.1 Demografia i procesy ludnościowe

W 2022 r. powiat żarski zamieszkiwało 91 897 mieszkańców, w tym 47 347 kobiet (51,6%) oraz 44 550 mężczyzn (48,4%). W latach 2002-2021 liczba mieszkańców uległa zmniejszeniu o 5,3%.

W ostatnich latach stan liczby ludności w powiecie uległ spadkowi o 4 979 osób. W 2022 r. osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 59,03% ludności, 17,69% było w wieku przedprodukcyjnym, a 23,27% ludności stanowiły osoby starsze w wieku poprodukcyjnym. Z poniższego zestawienia wynika, że w analizowanych latach zwiększyła się liczba osób

w wieku poprodukcyjnym, a zmniejszyła się liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

Tabela 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2018	96 876	17,61	17 057	61,65	59 728	20,74	20 091
2019	96 111	17,43	16 756	61,05	58 677	21,51	20 678
2020	93 662	17,99	16 848	59,78	55 991	22,23	20 823
2021	92 752	17,91	16 616	59,43	55 119	22,66	21 017
2022	91 897	17,69	16 260	59,03	54 251	23,27	21 386

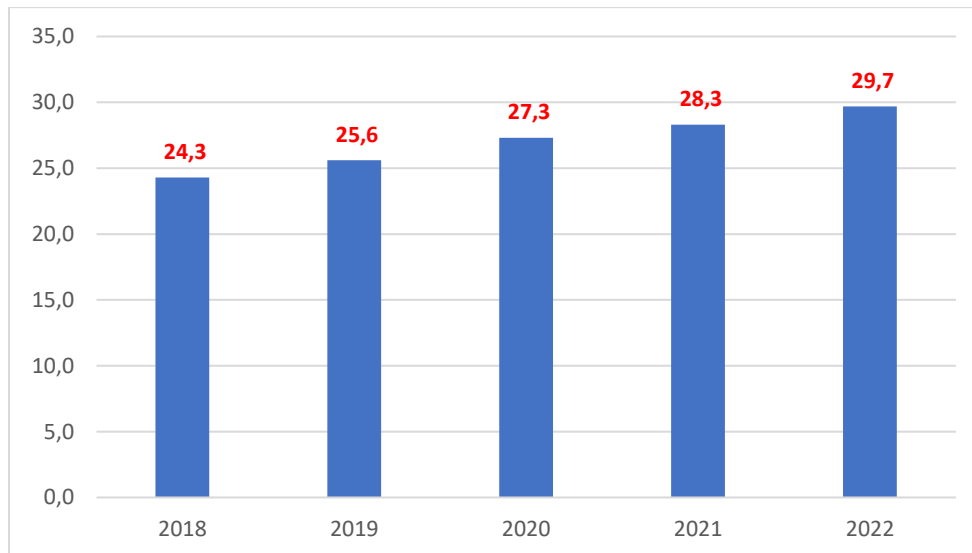
Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Zjawisko zachodzących zmian demograficznych, w kontekście starzenia się społeczeństwa polskiego i wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, jest charakterystyczne dla całej Polski. Również w powiecie żarskim odnotowuje się w ostatnich latach wysoki i stały wzrost liczby osób starszych. Przewiduje się, że w kontekście starzejącego się społeczeństwa polityka społeczna rozwoju powiatów i gmin w kraju powinna dążyć do zapewnienia odpowiednich warunków zaspokajania potrzeb osób starszych (w tym usług opiekuńczych, opieki instytucjonalnej dla osób zależnych, ośrodków wsparcia w postaci dostępu do domów i klubów seniora). Istotnym aspektem danych demograficznych ujętych w niniejszej strategii jest kwestia wieku emerytalnego Polaków, który został obniżony decyzją rządu na podstawie ustawy wprowadzającej zmiany od 1 października 2017 roku. W Polsce obowiązuje dziś wiek emerytalny: 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Jest to minimalny wiek, w którym można otrzymać prawo do emerytury i pobierać z tego tytułu comiesięczne świadczenie. Z grupy obywateli aktywnych na rynku pracy przechodzi się wtedy do grupy biernych zawodowo. Należy, jednakże wspomnieć, że przejście na emeryturę nie oznacza, że nie można pracować i do emerytury dorabiać. Można też po osiągnięciu wieku emerytalnego prowadzić działalność gospodarczą. Limity zarobków nie obowiązują, ale świadczenie emerytalne może zostać zawieszono lub zmniejszone. Dotyczy to tylko zarobków z działalności objętej obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, np. z umowy o pracę.

Tendencja demograficzna zmierza do ogólnego wzrostu liczby osób starszych w naszym społeczeństwie, co skutkować będzie zwróceniem szczególnej uwagi na tę grupę społeczną w kontekście dalszego rozwoju i zaspokajania potrzeb społecznych.

Współczynnik obciążenia demograficznego, liczonego jako stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata, dla powiatu żarskiego wykazuje tendencję wzrostową, co potwierdza wzrost liczby osób starszych i zjawisko wydłużania się życia mieszkańców powiatu. W 2018 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało statystycznie 62,2 osób w wieku nieprodukcyjnym, w roku 2022 wartość współczynnika osiągnęła 69,4. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł na przestrzeni 5 lat o 5,4%, przyjmując w 2022 r. wartość 29,7.

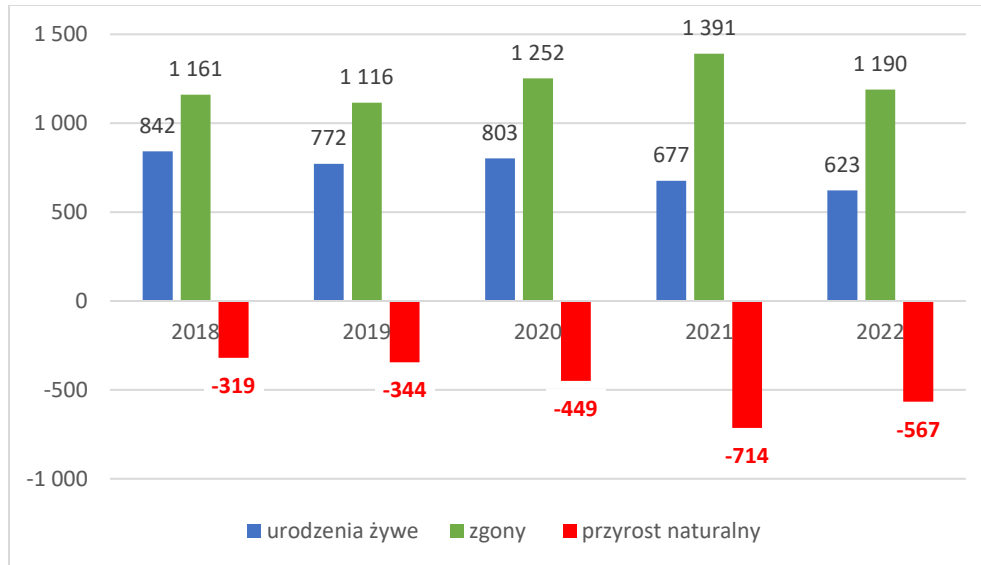
Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Zmniejszający się stan ludności w powiecie żarskim wynika przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego. W analizowanych latach 2018-2022 wskaźnik przyrostu naturalnego wykazuje wartości ujemne, co wpływa na obniżenie się stanu liczby mieszkańców w powiecie. W 2022 r. odnotowano 623 urodzeń żywych, a wskaźnik zgonów w tym okresie wynosił 1 190. Przyrost naturalny wynosił -567 osób. w roku 2021 odnotowano rekordowy ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, który miał wartość -714 osób.

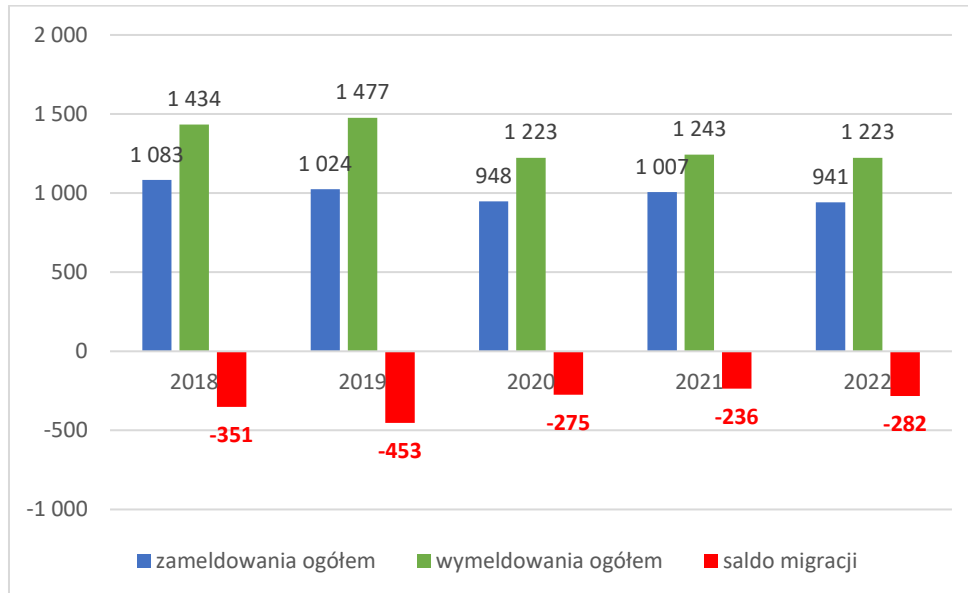
Wykres 2 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2022 r. w powiecie odnotowano saldo migracji na poziomie -282 osoby. W ostatnich 5 latach saldo migracji utrzymuje się na ujemnym poziomie, co świadczy o stałym upływie ludności z powiatu. Jednakże warto zauważyć, że od roku 2020 wartości te są niższe niż w latach poprzednich. W 2022 r. odnotowano 1 223 wymeldowań, a 941 zameldowań.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

III.2 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu żarskiego realizuje Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Żarach (PCPR). PCPR realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa i wsparcia oraz działalności o charakterze interwencji kryzysowej i pracy socjalnej to także zadanie powiatu z zakresu pomocy społecznej. Kierowane jest do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, powodowanej ubóstwem, przemocą w rodzinie, alkoholizmem, konfliktami rodzinnymi, problemami opiekuńczo-wychowawczymi z dziećmi i młodzieżą itp. W działaniach pomocowych uczestniczą różne osoby - specjaliści zatrudnieni w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach.

W 2022 r. zostały zlecone 3 zadania z zakresu pomocy społecznej, na które powiat żarski wydatkował łączną kwotę: 77 250,00 zł. Do zadań tych należały:

1. Prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej - zlecono Głogowskiemu Stowarzyszeniu „Otwarte Drzwi” udzielając dotacji w wysokości 20 000 zł. Zadanie było realizowane we współpracy z Centrum Usług Psychologicznych, Pedagogicznych i Logopedycznych EGO w Żarach, ul. Śródmiejska 4a.
2. Prowadzenie domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży pochodzących z terenu powiatu żarskiego - zlecono Towarzystwu Pomocy im. Św. Brata Alberta - Koło Żarskie, udzielając dotacji w wysokości 21 200 zł. Miejscem realizacji zadania był Dom Samotnej Matki w Żarach, ul. Św. Brata Alberta 4. Realizacja zadania obejmowała przede wszystkim świadczenie usług w zakresie: interwencyjnym (zapewnienie schronienia, izolowanie osób ubiegających się o pomoc przed sprawcami przemocy, wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej, zapobieganie marginalizacji społecznej, sieroctwu społecznemu oraz powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych), potrzeb bytowych (zapewnienie całodobowego, okresowego pobytu- odrębnych pomieszczeń do spania, ogólnodostępnej kuchni i łazienki), opiekuńczo-wspomagającym (umożliwienie korzystania ze świadczeń zdrowotnych, pomoc w załatwianiu spraw osobistych).
3. „Rozwój pieczy zastępczej w powiecie żarskim- praca z rodziną w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub jego przysposobienie” zlecono stowarzyszeniu Lubuski Ruchu na Rzecz Kobiet i Rodziny „Żar”, udzielając dotacji w wysokości 36 050 zł. Ośrodek był czynny

codziennie. Środki te zostały w pełni wykorzystane. Stowarzyszenie realizowało takie zadania jak: prowadzenie szkolenia PRIDE dla rodzin adopcyjnych, współpraca z rodzinami biologicznymi, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, prowadzona była edukacja, wsparcie i terapia dla kandydatów na rodziny adopcyjne.

Pomoc społeczna jest jednym z elementów polityki społecznej państwa i tym samym stanowi fragment systemu zabezpieczenia społecznego. Wynika to z celów, jakie przed nią stoją: zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, przy czym pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem, a także zapobiegać powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie sami rozwiązać. Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- ❖ przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń (np.: zasiłek celowy, zasiłek okresowy),
- ❖ pracy socjalnej,
- ❖ prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- ❖ analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- ❖ realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- ❖ rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Obowiązek realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na organach administracji rządowej oraz na jednostkach samorządu terytorialnego, przy współpracy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi a także osobami prawnymi i fizycznymi. Na terenie powiatu żarskiego znajduje się dziesięć ośrodków pomocy społecznej, które wraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie realizują zadania z zakresu polityki społecznej na terenie powiatu.

Tabela 3 Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu żarskiego

Lp.	OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ W POWIECIE ŻARSKIM	
	Nazwa ośrodka	Adres
1.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach	ul. Domańskiego 1, 68-200 Żary tel. 68 475 55 80
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach	Aleja Jana Pawła II 5, 68-200 Żary tel. 68 470 73 00
3.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuplicach	ul. Mickiewicza 27, 68-219Tuplice tel. 68 362 57 30
4.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipinkach Łużyckich	ul. Główna 9, 68-213 Lipinki Łużyckie tel. 68 362 62 30
5.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przewozie	ul. Partyzantów 2, 68-132 Przewóz tel. 68 375 68 26
6.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubsku	Aleja Niepodległości 2, 68-300 Lubsko tel. 68 457 62 08
7.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jasieniu	ul. Okrzei 9, 68-320 Jasień tel. 68 371 06 67
8.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodach	ul. Rynek 2, 68-343 Brody tel. 68 362 62 30
9.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łęknicy	ul. Żurawska 1, 68-208 Łęknica tel. 68 362 47 00
10.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielu	Ul. Żarska 41, 68-212 Trzebiel tel. 68 375 67 68

Źródło: www.pcpr.powiatzarski.pl/instytucjewspierajace.html

Poniżej omówione zostały poszczególne zadania PCPR w ramach polityki społecznej realizowanej na terenie powiatu.

III.2.1 Domy Pomocy Społecznej

W 2022 r. w powiecie żarskim funkcjonowały dwa domy pomocy społecznej z liczbą miejsc statutowych 215, dla których organem prowadzącym jest powiat. Starosta Żarski, a w jego imieniu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach, sprawuje nadzór nad ich działalnością. Oba domy posiadają wymagane standardy i zezwolenia pozwalające na ich prowadzenie. Każdy z domów ma określony typ w zależności od schorzeń podopiecznych.

- ❖ Dom Pomocy społecznej w Żarach, Miłowice 26 68-200 Żary (przeznaczony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz z miejscami dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie);
- ❖ Dom Pomocy Społecznej w Lubusku, ul. Zamkowa 27 68-300 Lubsko (przeznaczony jest dla osób przewlekłe somatycznie chorych i osób w podeszłym wieku).

Zdjęcie 3 Dom Pomocy Społecznej w Lubsku

Źródło: <http://pcprzary.pl/> (dostęp: 27.11.2023 r.)

Zdjęcie 4 Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach

Źródło: <http://pcprzary.pl/> (dostęp: 27.11.2023 r.)

W 2022 r. do Domów Pomocy Społecznej w powiecie trafiło łącznie 36 osób, zmarło 28 osób. na koniec grudnia 2022 r. w DPS w Lubsku przebywało 135 osób, a w DPS w Miłowicach – 80 osób. wszystkie miejsca były zajęte. Koszt utrzymania mieszkańcy wynosił 4 832,70 zł w DPS w Lubsku oraz 5 102,00 zł w Miłowicach. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące funkcjonowania Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu żarskiego.

Tabela 4 dane dotyczące DPS na terenie powiatu żarskiego w 2022 r.

Dom Pomocy Społecznej	Liczba miejsc statutowych	liczba osób przyjętych	Liczba zgonów	Liczba mieszkańców na koniec grudnia 2022	Koszt utrzymania
DPS w Lubsku	135	35	28	135	4 832,70
DPS w Miłowicach	80	1	0	80	5 102,00

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 36-37.

Działalność Domów Pomocy Społecznej w powiecie żarskich finansowana jest ze środków własnych tych instytucji, jak również ze środków pochodzących ze Starostwa Powiatowego w Żarach, Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie oraz środków zewnętrznych pozyskanych na działalność statutową jednostek.

W 2022 r. zakończone zostało zadanie inwestycyjno-remontowe pn. „Adaptacja poddasza” w Domu Pomocy Społecznej w Miłowicach o łącznej wartości robót wraz z wyposażeniem 610 715,56 zł, z tego 600 000,00 zł. pochodziło ze środków Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych. Inwestorem był powiat żarski. W ramach niniejszego zadania pozyskano dodatkowo dwa pokoje mieszkalne, pomieszczenie sanitarne, aneks kuchenny, pomieszczenie dla terapeutów, salę konferencyjną i dwa pomieszczenia gospodarcze.

W celu podniesienia standardu usług i bezpieczeństwa mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Lubsku w 2022 r. został zakupiony i zamontowany Agregat Prądotwórczy o wartości 123 246,00 zł. Wykonano remont łazienki, palarni, pokoju dziennego, pralni, szatni dla personelu. Ponadto za pozyskane środki z Urzędu Wojewódzkiego oraz z własnych oszczędności zostały zakupione łóżka rehabilitacyjne, materace, stoliki przyłóżkowe, krzesła kąpielowe, krzesła, stoły, sofy, fotele, rowery treningowe, rotor do ćwiczeń kkd, koncentrator tlenu, oczyszczacz powietrza, sprzęt RTV oraz zamontowano system przywoławczy w budynku Filii.

Domy Pomocy Społecznej to jednostki, których zadaniem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych, edukacyjnych, społecznych i religijnych, przy uwzględnieniu wolności, intymności, godności i poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Są to placówki, które zapewniają oprócz miejsca zamieszkania, wyżywienia i odzieży także usługi opiekuńcze, polegające na pielęgnacji i pomocy w podstawowych czynnościach życiowych

oraz przy załatwianiu spraw osobistych. Domy świadczą również inne usługi wspomagające, polegające między innymi na prowadzeniu terapii zajęciowej, podnoszeniu sprawności fizycznej i zaspokajaniu potrzeb religijnych i kulturalnych jej mieszkańców. Do Domów Pomocy Społecznej mogą być kierowane między innymi osoby, które z uwagi na wiek, sytuację zdrowotną, rodzinną, życiową, a także warunki mieszkaniowe czy materialne, kwalifikują się do korzystania z tej formy pomocy. Do DPS kierowane są głównie osoby przewlekle chore, których stan zdrowia nie wymaga leczenia szpitalnego, natomiast uzasadnia potrzebę całodobowej opieki.

W ostatnich analizowanych latach widoczne jest zapotrzebowanie na miejsca w Domach Pomocy Społecznej. Wraz ze zmianami demograficznymi spodziewany jest wzrost liczby osób starszych, które będą wymagały całodobowej opieki, dlatego powiat powinien monitorować stan i sytuację osób starszych i schorowanych, aby móc reagować na potrzeby mieszkańców w zakresie zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc i ośrodków oferujących taką pomoc.

III.2.2 Wsparcie rodziny i piecza zastępcza

Uchwałą Nr XXIII/156/2021 Rady Powiatu Żarskiego z dnia 30 marca 2021 r. został przyjęty do realizacji „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej w Powiecie Żarskim na lata 2021-2023”. Głównym celem Programu jest podejmowanie wielokierunkowych, interdyscyplinarnych działań mających na celu wsparcie rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci i młodzieży pozbawionych opieki ze strony rodziców biologicznych poprzez rozbudowany system pieczy zastępczej.

Cel główny jest realizowany poprzez cele szczegółowe, tj.:

- zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej,
- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej,
- wsparcie dla opiekunów zastępczych,
- wspierania procesu usamodzielnienia,
- rozwój wolontariatu,
- monitorowanie sytuacji rodzin zastępczych i wychowanków,
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- powrót dziecka do rodziny biologicznej, a jak nie jest to możliwe to jego przysposobienie.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, pracodawców, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych Powiatu Żarskiego, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szkoły, Komendę Powiatową Policji, sąd, Ośrodki Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach, jak również przez Punkt Interwencji Kryzysowej, Dom Samotnej Matki czy placówki wsparcia dziennego. W 2022 r. były prowadzone wielokierunkowe działania w zakresie wspierania rodzin, do których należały m.in.:

- udzielanie porad psychologicznych, socjalnych, terapeutycznych i pedagogicznych,
- organizowana była „Szkoła dla rodziców”,
- stała współpraca zespołów pracowników instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny,
- stała współpraca z rodziną biologiczną dziecka,
- prowadzenie kwalifikacji dla kandydatów na rodziny zastępcze, organizowanie szkoleń dla kandydatów,
- zostały utworzone rodziny zastępcze zawodowe,
- organizowano szkolenia podwyższające umiejętności oraz kompetencje osób prowadzących pieczę zastępczą oraz koordynatorów,
- realizacja świadczeń dla rodzin zastępczych zarówno obligatoryjnych jak i fakultatywnych,
- wypłacanie wynagrodzeń dla zawodowych rodzin zastępczych,
- organizacja Obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego,
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej wychowankom pieczy zastępczej,
- organizowanie spotkań dla wychowanków wchodzących w proces usamodzielnienia,
- rozpowszechnianie informatora dla wychowanków wchodzących w proces usamodzielnienia,
- zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego,
- wdrażanie projektów w ramach EFS na rzecz wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodziców biologicznych,
- umożliwianie za pośrednictwem PCPR kontaktów rodziców biologicznych z dziećmi,
- współpraca koordynatorów z asystentami rodziny dzieci umieszczonymi w pieczy,

- zapewnianie pomocy psychologicznej dla kobiet w ciąży, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Do zadań własnych powiatu w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem, należy między innymi zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia.

Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie adopcyjnej. W realizacji powyższego zadania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach ściśle współpracuje z sądem, kuratorami, innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, placówkami opiekuńczo –wychowawczymi oraz ośrodkiem adopcyjnym.

Skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo-wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej i odbywa się na podstawie pisemnego wniosku rodzica (opiekuna prawnego) małoletniego lub postanowienia sądu. Do placówki opiekuńczo-wychowawczej na podstawie postanowienia sądu kieruje powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, posiadający miejsce w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. nadzór nad działalnością placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z art. 186 pkt 3 należy do wojewody.

W 2022 r. na terenie powiatu żarskiego funkcjonowały cztery placówki opiekuńczo wychowawcze:

- ❖ Powiatowy Dom Dziecka nr 1 w Żarach,
- ❖ Powiatowy Dom Dziecka nr 2 w Żarach,

- ❖ Powiatowy Dom Dziecka nr 3 w Lubsku,
- ❖ Powiatowy Dom Dziecka nr 4 w Lubsku.

W 2023 r. liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych została zredukowana i w chwili obecnej na terenie funkcjonują dwie takie placówki, a mianowicie: Powiatowy Dom Dziecka w Żarach i Powiatowy Dom Dziecka w Lubsku.

Tabela 5 Dane dotyczące Domów Dziecka z terenu powiatu żarskiego w 2022 r.

Placówka	Liczba miejsc	Liczba umieszczonych dzieci	Liczba usamodzielnionych
Powiatowy Dom Dziecka nr 1 w Żarach	14	6	4
Powiatowy Dom Dziecka nr 2 w Żarach	14	5	3
Powiatowy Dom Dziecka nr 3 w Lubsku	14	5	1
Powiatowy Dom Dziecka nr 4 w Lubsku	14	10	2
RAZEM	56	26	10

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 43-44.

Placówki spełniają standardy zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 21 grudnia 2020 r. placówki posiadają wpis do Rejestru Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych, który zezwala powiatowi żarskiemu na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla wychowanków na czas nieokreślony. Łącznie Powiatowe Domy Dziecka na terenie powiatu dysponują 56 miejscami, w każdej placówce dostępnych jest 14 miejsc. W 2022 r. w Domach Dziecka przebywało łącznie 26 wychowanków, a 10 osób usamodzielniała się.

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce w 2022 r. (obliczone na podstawie kwoty rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki, wynikających z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, z wyłączeniem wydatków inwestycyjnych, powiększonych o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy), wynosiły w granicach 4,5 – 5 tys. zł, co zostało szczegółowo przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 6 Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Domu Dziecka w 2022 r.

Lp.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza	Koszty utrzymania [zł]
1.	Powiatowy Dom Dziecka Nr 1 w Żarach	5 006,11
2.	Powiatowy Dom Dziecka Nr 2 w Żarach	4 617,00
3.	Powiatowy Dom Dziecka Nr 3 w Lubsku	4 765,98
4.	Powiatowy Dom Dziecka Nr 4 w Lubsku	4 582,56

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 44.

W 2022 r. w ramach nadzoru nad placówkami przeprowadzono 4 wizyty doraźne oraz 4 kontrole kompleksowe. Od 01.12.2020 r. funkcjonuje Centrum jest jednostką organizacyjną prowadzoną w formie jednostki budżetowej powiatu żarskiego. Utworzone zostało w celu zapewnienia pełnej, wspólnej obsługi ekonomiczno-administracyjnej i organizacyjnej placówek opiekuńczo-wychowawczych z terenu powiatu.

Rodzinna piecza zastępcza

W powiecie żarskim funkcja organizatora rodzinnej pieczy zastępczej została powierzona Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach na podstawie Zarządzenia nr 29/11 Starosty Żarskiego z dnia 14.10.2011 r., w którym działa Zespół do spraw pieczy zastępczej. W jego skład wchodzi psycholog oraz pięciu koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Do najważniejszych zadań stojących przed ww. zespołem należą działania zmierzające do powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub jeżeli jest to niemożliwe, dążenie do jego przysposobienia.

W przeważającej większości przypadków pobyt dzieci w pieczy zastępczej ma jednak charakter permanentny, choć ustawodawca założył, że ma to być forma przejściowa. Taki stan rzeczy wynika z jednej strony z faktu, że rodzice biologiczni bardzo rzadko czynią rzeczywiste starania o powrót dzieci do domu rodzinnego, a z drugiej strony sądy tylko w nielicznych przypadkach orzekają o pozbawieniu władzy rodzicielskiej, co umożliwiłoby adopcję małoletnich przebywających w rodzinach zastępczych. W takiej sytuacji konieczne jest więc ciągłe doskonalenie systemu pieczy zastępczej, tak aby działał on w sposób skuteczny, a dzieci przebywające w rodzinach zastępczych wychowywały się w jak najlepszych, uwzględniających ich godność i prawa, warunkach życia.

W powiecie żarskim w 2022 r. funkcjonowały w ramach rodzinnej pieczy zastępczej następujące rodziny:

- ❖ zastępcze spokrewnione,
- ❖ zastępcze zawodowe i zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- ❖ zastępcze niezawodowe,
- ❖ pomocowe - sprawujące opiekę nad małoletnimi w okresie, kiedy ich opiekunowie przebywali na urlopie.

łącznie w 2022 r. w ramach rodzinnej pieczy zastępczej odnotowano 141 takich rodzin.

Najwięcej było rodzin spokrewnionych, w których przebywało 117 dzieci oraz rodzin niezawodowych, gdzie odnotowano 72 dzieci.

Tabela 7 Dane dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej

Lp.	Rodzinna piecza zastępcza	Liczba rodzin	Liczba wychowanków	Procentowy udział wychowanków w rodzinach zastępczych
1.	Rodziny spokrewnione	75	117	46,12
2.	Rodziny niezawodowe	45	72	31,03
3.	Rodziny zawodowe	10	41	17,67
4.	Rodziny pomocowe	10	0	0
5.	Pogotowia rodzinne	1	12	5,18
RAZEM		141	232	100

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 47.

Pełnienie funkcji rodziny zastępczej ustaje z dniem uzyskania przez dziecko pełnoletniości lub jest przedłużone na czas kontynuacji nauki, jednak nie dłużej niż do 25 roku życia, chyba, że dziecko wcześniej powróci do rodziny biologicznej lub zostanie umieszczone w rodzinie adopcyjnej. W 2022 r. w powiecie żarskim zostało umieszczonych 54 dzieci w rodzinach zastępczych. Powstało 31 nowych rodzin zastępczych, w tym: 18 rodzin zastępczych spokrewnionych, 12 rodzin zastępczych niezawodowych oraz 3 rodziny zawodowe. W 2022 r. w związku z rosnącą liczbą umieszczeń dzieci w rodzinach zastępczych PCPR w Żarach poszukiwał rodzin i umieszczał dzieci poza powiatem. Poza powiatem zostało umieszczonych w 6 rodzinach zastępczych 9 dzieci.

Tabela 8 Liczba utworzonych rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w powiecie żarskim w 2022 r.

Lp.	Rodzinna piecza zastępcza	Liczba utworzonych rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci
1.	Rodziny spokrewnione	16	20
2.	Rodziny niezawodowe	12	17
3.	Rodziny zawodowe	3	9
4.	Pogotowia rodzinne	0	8
5.	Rodziny i dzieci poza powiatem	6	9
RAZEM			54

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 48.

W 2022 r. 62 osoby opuściły rodzinną pieczę zastępczą, w tym:

- 17 osoby usamodzielniały się i opuściły rodzinę zastępczą,
- 11 dzieci zostało umieszczone w innej rodzinie zastępczej,
- 24 dzieci zostało przysposobionych przez rodziny adopcyjne,
- 8 dzieci powróciło do rodzin biologicznych,
- 2 dzieci zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletniości rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Zakład Poprawczy powiat żarski udziela wsparcia i pomocy pieniężnej na:

- kontynuowanie nauki - w wysokości 595 zł miesięcznie,
- usamodzielnienie – od 1 837 zł do 7 839 zł jednorazowo, w zależności od okresu przebywania w pieczy i rodzaju pieczy zastępczej,
- na zagospodarowanie – kwotę 1 782 zł do 5 511 zł, w zależności od rodzaju pieczy zastępczej, posiadanego orzeczenia o niepełnosprawności.

W 2022 r. objęto pomocą również 25 pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, Zakładów Poprawczych i Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych oraz 30 wychowanków rodzin zastępczych. Oferowana pomoc miała na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. W ramach usamodzielniania się wychowanków pieczy zastępczej udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez umieszczenie w mieszkaniach chronionych, w uzyskaniu zatrudnienia, a także pomocy psychologicznej i prawnej. Dodatkowo po opuszczeniu pieczy

zastępczej każdy wychowanek zostaje objęty Indywidualnym Programem Usamodzielnienia, który realizowany jest wraz z opiekunem usamodzielnienia do 26 roku życia.

W ramach oferowanego wsparcia dla wychowanków, którzy usamodzielniają się po 25 roku życia oferowana jest pomoc w postaci mieszkań chronionych. Powiat żarski dysponuje trzema mieszkaniami chronionymi (1 w Lubsku i 2 w Żarach). W mieszkaniach na bieżąco umieszczani są wychowankowie. W 2022 r. w mieszkaniach przebywało 11 wychowanków. W ciągu roku dokonano 13 wizyt kontrolnych. Mieszkania te na bieżąco według określonych potrzeb doposażone są odpowiednio w meble i sprzęty, ułatwiające prowadzenie gospodarstwa domowego. Ponadto pracownicy PCPR uczestniczą w spotkaniach Wspólnoty Mieszkaniowej, a konserwator zatrudniony w PCPR dokonuje w mieszkaniach bieżących napraw.

III.2.3 Przeciwdziałanie przemocy domowej

Uchwałą Nr XXXVI/217/2018 Rady Powiatu Żarskiego z dnia 6 marca 2018 r. został przyjęty do realizacji „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2023”. Głównym celem Programu jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej w powiecie żarskim. Cel ten osiąga się poprzez realizację celów szczegółowych, tj. podejmowanie skutecznych działań profilaktycznych i edukacyjnych przez gminy i powiat, stworzenie zintegrowanego systemu w zakresie współpracy instytucji pomocowych, organizacji pozarządowych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rozbudowa zintegrowanego systemu wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz sprawców przemocy w rodzinie.

W ramach Programu podejmowano działania edukacyjne zmierzające do rozpowszechniania w środowisku lokalnym wiedzy dotyczącej problematyki związanej z przemocą domową polegające na:

- ❖ umieszczaniu informacji w lokalnych mediach, mediach społecznościowych oraz stronie internetowej na temat zjawiska przemocy,
- ❖ rozpowszechniano informator na temat instytucji, placówek służb działających w sferze pomocy społecznej, wsparcia rodziny i rehabilitacji osób niepełnosprawnych funkcjonujących na terenie powiatu żarskiego zawierającego informacje na temat

zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego oraz bazy instytucji i telefonów pod którymi można uzyskać pomoc,

- ❖ partnerstwie w organizacji Tygodnia dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem,
- ❖ realizowano programy profilaktyczne w szkołach w zakresie zjawiska przemocy i rozwiązywania konfliktów,
- ❖ opracowano i realizowano programy służące działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- ❖ organizowano spotkania przedstawicieli poszczególnych instytucji w celu omówienia aktualnych przepisów prawnych i planowanych działań w zakresie pomocy ofiarom przemocy,
- ❖ organizowano szkolenia dla kadry pomocy społecznej,
- ❖ podnoszono kompetencje i kwalifikacje osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej,
- ❖ prowadzono działania zmierzające do poprawy wzajemnej komunikacji pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze przemocy, poprzez sprawna wymianę informacji.
- ❖ informowano środowisko społeczne poprzez lokalne media o programach pomocowych poprzez umieszczanie na stronie internetowej i w mediach społecznościowych PCPR oraz szkół ponadgimnazjalnych informacji o programie korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową, szkoleniu dla kandydatów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej, propagowano informację o aplikacji mobilnej Twój Parasol, która jest narzędziem umożliwiającym uzyskanie wsparcia i niezbędnych informacji osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.
- ❖ zapewniano dostęp do oddziaływań terapeutycznych i warsztatów edukacyjnych dla osób doświadczających przemocy.
- ❖ zapewniano miejsca w Domu Samotnej Matki dla kobiet doznających przemocy,
- ❖ zwiększono działania zmierzające do poprawy warunków lokalowych w instytucjach pomocowych zapewniających poczucie intymności osobom doznającym przemocy,

- ❖ realizowano program korekcyjno-edukacyjny i psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc,
- ❖ zapewniono dostęp do specjalistycznego poradnictwa dla osób stosujących przemoc poprzez udzielanie pomocy przez specjalistów pracujących w PCPR oraz w poszczególnych gminach oraz w Punkcie Interwencji kryzysowej.

W ramach zadań z zakresu pomocy społecznej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach był realizowany „Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc – mężczyzn”. Program prowadzony był od stycznia do kwietnia 2022 r. Na realizację powyższego programu powiat otrzymał ze środków budżetu państwa kwotę 9 000 zł.

W programie uczestniczyło ogółem 8 mężczyzn stosujących przemoc domową. W ramach realizacji programu odbyło się 10 spotkań indywidualnych z uczestnikami oraz 14 spotkań grupowych. Łącznie program obejmował 62 godziny, w tym 42 godziny zajęć grupowych, 10 godzin spotkań indywidualnych ze sprawcami przemocy oraz 10 godzin spotkań z partnerkami uczestników warsztatów. Program ukończyło 3 uczestników.

Również w 2022 r. prowadzony był „Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc – mężczyzn”. Program realizowany był od 12 września do 24 października 2022 r. Na realizację powyższego programu powiat otrzymał ze środków budżetu państwa kwotę: 3 600,00 zł. Program przeznaczony był dla osób stosujących przemoc, u których stwierdzono konieczność przeprowadzenia pogłębionych oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych. W programie uczestniczyło ogółem 2 mężczyzn, którzy ukończyli realizację Programu. W ramach udzielanego wsparcia odbyło się 7 spotkań, łącznie program obejmował 16 godzin.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach wpisane jest do rejestru jednostek poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez Lubuski Urząd Wojewódzki.

W ramach poradnictwa zostało udzielonych 694 porad psychologa i pracownika socjalnego, pedagoga i terapeuty. Spotkania miały charakter zarówno spotkań indywidualnych oraz rodzinnych na terenie PCPR, jak i wizyt w rodzinie. Część poradnictwa specjalistycznego odbywała się telefonicznie. Pracownicy PCPR stale podnoszą kompetencje zawodowe biorąc udział w licznych szkoleniach z zakresu prowadzenia rozmów, terapii oraz dialogów motywujących. W 2022 r. uczestniczyli w szkoleniu „NVC – porozumienie bez przemocy”.

III.2.4 Pomoc osobom niepełnosprawnym

Niepełnosprawnością nazywamy długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Według Światowej Organizacji Zdrowia osoba niepełnosprawna to taka, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej.

Liczba osób z niepełnosprawnością w powiecie żarskim z roku na rok wzrasta. Wg danych GUS wskaźnik częstości niepełnosprawności w powiecie wynosi dla osób powyżej 14 roku życia 18,7% natomiast dla osób poniżej 15 roku życia 1,8%. Liczba osób z niepełnosprawnością powyżej 15 roku życia w powiecie to 16 731 dzieci. Wskaźnik ten jest wyższy niż średnia krajowa. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach realizując zadania powiatu żarskiego w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych, udziela pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych z zakresu rehabilitacji społecznej nakierowanej na zaspakajanie ich potrzeb, związanych z zapotrzebowaniem w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, jak również dofinansowuje przedsięwzięcia likwidujące bariery techniczne, architektoniczne i w komunikowaniu się. Centrum zapewnia również wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych, korzystających z turnusów rehabilitacyjnych oraz dofinansowuje sport, kulturę, rekreację i turystykę osób niepełnosprawnych¹.

Na terenie powiatu żarskiego istnieją ośrodki, prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach oraz Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubsku, które wspierają osoby niepełnosprawne. Należą do nich:

- ❖ Dzienny Dom Wsparcia w Żarach,
- ❖ Dom Samopomocy w Lubsku,
- ❖ Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Żarach.

W powiecie żarskim działają również szkoły specjalne dla osób niepełnosprawnych, tj.:

¹ <http://www.pcpr.powiatzarski.pl/rehabilitacjaspoleczna.html>

- ❖ Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej w Żarach, gdzie obowiązek szkolny realizują dzieci z upośledzeniem umysłowym,
- ❖ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Żarach - kształci dzieci niesłyszące, niedosłyszące, z wadą wymowy, dzieci autystyczne w normie intelektualnej, niepełnosprawne intelektualnie oraz ze sprzężeniami,
- ❖ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lubsku, który kształci dzieci niepełnosprawne intelektualnie oraz ze sprzężeniami, dzieci autystyczne w normie intelektualnej.

Dodatkowo na terenie powiatu żarskiego funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych zrzeszających osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Ich działalność stanowi bardzo cenny element uzupełniający i wspierający wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Rada Powiatu Żarskiego Uchwałą nr XIII/149/2021 z dnia 30 marca 2021 r. przyjęła „Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026”.

Nadrzędnym celem Programu jest poprawa jakości życia, integracji społecznej i możliwości rozwoju osób niepełnosprawnych poprzez realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudnieniu oraz przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji Programu pracownicy Centrum wykonywali między innymi: zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, tj. udzielali dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz sprzętu rehabilitacyjnego, barier

architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych oraz do sportu, kultury i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Ponadto na bieżąco jest realizowany Program „Aktywny samorząd”.

Urząd Pracy realizuje zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej. Powiat dofinansowuje działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej w Żarach i w Lubsku, prowadzi dwa Domy Pomocy Społecznej, prowadzi rekrutacje wniosków w Systemie Obsługi Wsparcia.

Zadania Programu są realizowane na bieżąco przez podmioty do tego wyznaczone i polegają przede wszystkim na:

- ❖ prowadzeniu przez Urząd Pracy doradztwa zawodowego,
- ❖ wspieraniu przez PUP pracodawców tworzących miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnościami,
- ❖ wspieraniu przez PCPR inicjatyw podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych,

- ❖ dofinansowywaniu przez PCPR udział w turnusach rehabilitacyjnych oraz zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- ❖ dofinansowaniu przez PCPR do likwidacji barier w miejscu zamieszkania oraz w środowisku lokalnym,
- ❖ funkcjonowaniu SDS, WTZ, Dziennego Domu Seniora+, wypożyczaniu sprzętu rehabilitacyjnego, działalności świetlicy terapeutycznej,
- ❖ realizacji Programu „Za życiem” oraz wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
- ❖ realizacji przez PCPR programów celowych finansowanych ze środków PFRON (np. Aktywny samorząd) oraz ciągłe pozyskiwanie środków unijnych na projekty skierowane do osób z niepełnosprawnościami,
- ❖ dostosowaniu stron internetowych do osób niepełnosprawnych,
- ❖ wydawaniu i dystrybucji informatora prezentującego ofertę PCPR.

Dokonując analizy orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Żaganiu w latach 2015-2019 zauważa się, iż liczba osób niepełnosprawnych w powiecie żarskim poza rokiem 2017 ma tendencję wzrostową. Między rokiem 2018 a 2019 wzrosła o 349 osób.

Tabela 9 Dane dotyczące osób niepełnosprawnych z terenu powiatu żarskiego w latach 2015-2019

Rok	Osoby przed 16 rokiem życia				Osoby po 16 roku życia				Ogółem liczba osób, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności
	Liczba osób, które złożyły wniosek o przyznanie orzeczenia	Liczba osób, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności			Liczba osób, które złożyły wnioski o przyznanie orzeczenia	Liczba osób, które otrzymały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności			
		ogółem	K	M		ogółem	K	M	
2015	430	434	165	269	4706	4393	2259	2134	4827
2016	525	483	201	282	4200	4016	2144	1872	4499
2017	542	510	208	302	4120	3817	2004	1813	4327
2018	479	484	195	289	4380	4270	2270	2000	4754

2019	475	443	183	260	4729	4401	2318	2083	4844
------	-----	-----	-----	-----	------	------	------	------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekanie o Niepełnosprawności w Żaganiu

W 2022 r. w ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w największym zakresie dofinansowano zadania z zakresu rehabilitacji społecznej. złożono do PFRON 2 012 wniosków na łączną kwotę 1 533 800,35 zł, z czego zrealizowano 1 037 wniosków. W poniższym zestawieniu zaprezentowane dane dotyczące rehabilitacji społecznej i zawodowej realizowanej w powiecie żarskim w 2022 r.

Tabela 10 Dane dotyczące rehabilitacji społecznej i zawodowej w powiecie żarskim w 2022 r.

Lp.	Rodzaj zadania	Otrzymane środki [zł]	Wykorzystane środki [zł]	Liczba złożonych wniosków	Liczba zrealizowanych wniosków
I.	Warsztaty Terapii Zajęciowej	1 424 280,00	1 421 769,20	55	-
II.	Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej (PUP)	120 000,00	120 000,00	3	3
III.	Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej	1 533 826,00	1 533 800,35	2012	1037
1.	Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym	494 159,00	49 159,00	791	332
2.	Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	704 028,05	704 002,40	1 143	647
3.	Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego	41 054,20	41 054,20	10	6
4.	Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	274 584,76	274 584,76	62	46
5.	Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	19 999,99	19 999,99	6	6
RAZEM		3.078.106	3.075.569,55	-	-

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 55-56.

W powiecie żarskim funkcjonują podmioty działające w obszarze aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami. Są to między innymi:

- ❖ Zakłady Pracy Chronionej i Spółdzielnie Socjalne:
 - OR-SAT- Zakład Pracy Chronionej,
 - Lubska Spółdzielnia Socjalna "SZANSA",
 - Spółdzielnia Socjalna "MEDIA PRINT w Jeziorach Wielkich,
 - Żarska Spółdzielnia Socjalna.
- ❖ Centra Integracji Społecznej:
 - Centrum Integracji Społecznej w Żarach,
 - Centrum Integracji Społecznej „ROZWÓJ” w Łęknicy.
- ❖ Warsztaty Terapii Zajęciowej.

III.2.5 Warsztaty Terapii Zajęciowej

W ramach rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych działają Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ) w Żarach i w Lubsku. Ich celem jest stworzenie osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej należy prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy.

Na terenie powiatu żarskiego funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej:

- ❖ Warsztat Terapii Zajęciowej w Żarach, który działa na podstawie umowy zawartej w dniu 15 kwietnia 2021 r. pomiędzy Powiatem Żarskim a Gminą Żary o Statusie Miejskim - Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Żarach (30 osób),
- ❖ Warsztat Terapii Zajęciowej w Lubsku, który działa na podstawie umowy zawartej w dniu 1 lutego 2022 r. pomiędzy Powiatem Żarskim a Parafią Rzymsko-Katolicką pw. NNMP w Lubsku (25 osób).

Uczestnictwo w Warsztatach Terapii Zajęciowej stwarza osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem umysłowym i innymi współistniejącymi dysfunkcjami, możliwość uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Terapia realizowana jest poprzez tzw. terapię zajęciową. Warsztaty Terapii Zajęciowej mają na celu ogólne usprawnianie, rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego, przygotowanie do życia

w środowisku społecznym w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach, a także poprawę kondycji fizycznej i psychicznej.

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej finansowana jest w 90% ze środków PFRON, 10% kosztów działalności warsztatu pokrywa powiat. W 2022 r. środki PFRON dla WTZ wyniosły: 1 424 280 zł, a środki powiatu 158 254 zł.

Powiat żarski wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żarach do realizacji programu „Zajęcia Klubowe w WTZ”. Adresatami ww. programu są osoby niepełnosprawne, które były uczestnikami WTZ i opuściły go w związku z podjęciem zatrudnienia oraz osoby niepełnosprawne znajdujące się na prowadzonej przez podmiot prowadzący WTZ liście osób, których zgłoszenie do uczestnictwa w Warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ (np. z powodu braku miejsca). Powiat otrzymał w roku 2022 r. na ten cel środki finansowe w wysokości: 83 700 zł, z czego 44 640 zł otrzymały WTZ w Żarach, a 39 060 zł WTZ Lubsko. W zajęciach w Żarach wzięło udział 8 osób, w Lubsku 7 osób.

III.3 Ochrona zdrowia

Na terenie powiatu żarskiego funkcjonują dwa podmioty lecznicze, które świadczą usługi medyczne w zakresie stacjonarnej opieki zdrowotnej, są to:

- ❖ Szpital Na Wyspie Sp. z o.o., którego właścicielem jest powiat żarski posiadający 100% udziałów,
- ❖ 105 Kresowy Szpital Wojskowy Samodzielny Publiczny ZOZ w Żarach, którego organem założycielskim jest Minister Obrony Narodowej.

Oprócz oddziałów szpitalnych na terenie powiatu funkcjonują:

- ❖ Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Lubsku,
- ❖ Hospicjum im. Św. Brata Alberta,
- ❖ Hospicjum domowe prowadzone przez Łużyckie Centrum Medyczne w Żarach.

W Powiecie Żarskim funkcjonują 42 poradnie specjalistyczne świadczące usługi medyczne w ramach umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia prowadzone przez: Szpital Na Wyspie, 105 Kresowy Szpital Wojskowy, Łużyckie Centrum Medyczne oraz Centrum Medyczne – Eskulap.

Usługi w ramach POZ świadczy 22 praktyki lekarzy rodzinnych, 13 praktyk opieki stomatologicznej w tym dla dzieci do 18 roku życia oraz 25 praktyk pielęgniarek i położnych. W ramach zamkniętej opieki zdrowotnej funkcjonuje 17 poradni prowadzących działalność leczniczą. Podmioty te prowadzą działalność leczniczą w ramach zawartych z NFZ umów na świadczenie usług zdrowotnych.

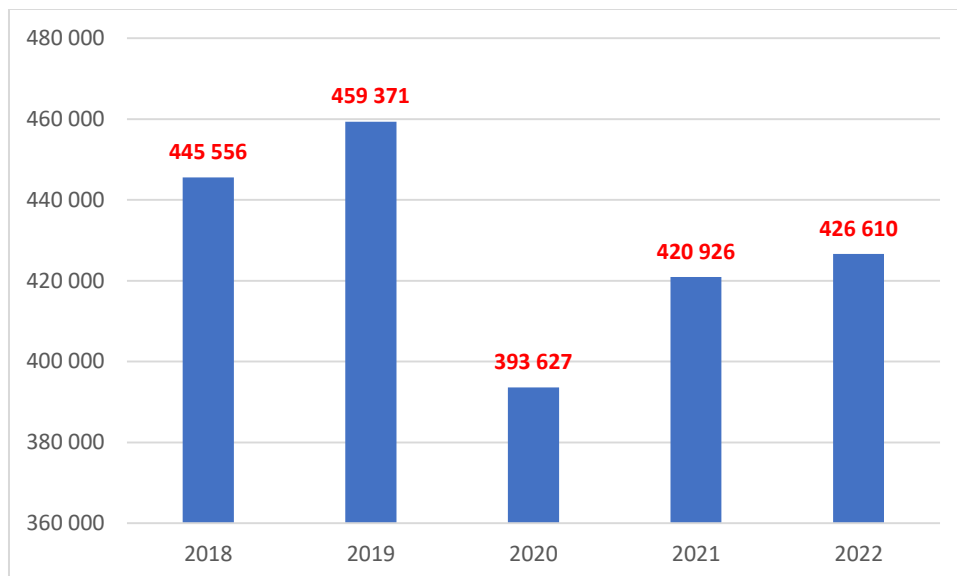
W Szpitalu Na Wyspie funkcjonują następujące oddziały: -

- ❖ Oddział Chorób Wewnętrznych posiadający (27 łóżek),
- ❖ Oddział Dziecięcy 2(0 łóżek),
- ❖ Oddział Noworodkowy (19 miejsc oraz 3 inkubatory),
- ❖ Oddział Geriatryczny (23 łóżka),
- ❖ Oddział Chirurgii Ogólnej (25 łóżek),
- ❖ Oddział Intensywnej Terapii (5 łóżek),
- ❖ Oddział Położniczo-Ginekologiczny (35 łóżek).

W Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w Lubsku znajduje się 56 łóżek. Łącznie na oddziałach Szpitala Na Wyspie znajduje się 213 miejsc.

Według danych ogólnodostępnych na terenie powiatu znajduje się 51 przychodni lekarskich. Liczba przychodni w analizowanych latach 2018-2022 uległa zwiększeniu o 3 przychodnie. W 2022 r. na terenie powiatu znajdowało się 32 apteki, gdzie na 1 aptekę przypadało 2 872 mieszkańców. Liczba aptek w ostatnich 5 latach zmniejszyła się o 2 apteki. W analizowanych latach liczba udzielanych porad lekarskich w przychodniach ogólnych przyjmowała tendencję spadkowo-wzrostową. Spadek liczby udzielanych porad wynikał z sytuacji epidemiologicznej w kraju, podczas której dostęp do podstawowej opieki medycznej był utrudniony. Od roku 2021 widoczny jest powolny wzrost liczby udzielanych porad lekarskich.

Wykres 4 Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Zgodnie z założeniami wynikającymi z Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 oraz wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia powiat żarski realizował następujące programy profilaktyczne:

- ❖ Program promujący zdrowy styl życia “Trzymaj Formę” – zapobieganie nadwadze, otyłości i cukrzycy. Głównym celem programu było szerzenie wiedzy na temat żywienia i zdrowego stylu życia, motywowanie do zmiany postaw i nawyków żywieniowych uczniów, a w konsekwencji poprawy stanu ich zdrowia oraz interwencje w zakresie występowania nadwagi i otyłości oraz podwyższonego ciśnienia tętniczego krwi w populacji dzieci i młodzieży.
- ❖ Krajowy program dotyczący przeciwdziałaniu uzależnieniu od alkoholu, tytoniu innych środków psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz różnych zachowań ryzykownych. Program obejmował zajęcia profilaktyczne ze specjalistami z zakresu terapii uzależnień. Celem zajęć było zwiększenie wśród uczniów i rodziców świadomości na temat konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych.
- ❖ Promocja zdrowia psychicznego, która była realizowana poprzez:
 - zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi opieki adekwatnej do ich potrzeb,
 - udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniom, rodzicom i nauczycielom,

- wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.
- podejmowanie profilaktycznych działań mających na celu zapobieganie oraz wczesne wykrywanie zaburzeń depresyjnych.
- ❖ Profilaktyka nowotworowa: Rak skóry ph. „Znamię-znam je”, zwiększenie świadomości zagrożeń oraz czynników ryzyka powstawania nowotworów skóry przez promieniowanie ultrafioletowe oraz solarium.
- ❖ Zapobieganie nowotworom piersi u dziewcząt i kobiet ph. „Różowa wstążeczka” - nauka samobadania piersi.
- ❖ Profilaktyka chorób zakaźnych, zapobieganie i przeciwdziałanie zakażeniom COVID19.

W zakresie działań związanych z profilaktyką i promocją zdrowia realizowano programy profilaktyczne m.in.: „Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją”, „ARS, czyli jak dbać o miłość”, „Zapobieganie alkoholizmowi i jego następstwom”, „Młodość wolna od uzależnień”, „Świadomym być”, „Program walki z cukrzycą”, „Twoja krew moje życie”, „Cyberprzemoc”, „Wybieram zdrowie”. Nałogom mówię NIE” Realizowano również akcje profilaktyczne dotyczące nauki samobadania piersi, warsztaty prawidłowego żywienia oraz właściwego odżywiania. W placówkach oświatowych powiatu żarskiego terapeuci ds. uzależnień przeprowadzali programy skierowane do młodzieży, nauczycieli i rodziców dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom od gier komputerowych, hazardu, cyberprzemocy oraz hejtu.

Warto podkreślić, że wraz ze zmianami demograficznymi i starzeniem się społeczeństwa polskiego w najbliższych latach spodziewany jest wzrost potrzeby zapewnienia dostępności do lekarzy pierwszego kontaktu oraz do lekarzy specjalistów.

Poniższe wyzwania, potrzeby i założenia wynikają z analizy obszarów i prowadzonych w nich dotychczasowych działań, spotkań różnych środowisk w tym władarzy JST i propozycji wypracowanych podczas pracy zespołów roboczych, a także konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu żarskiego. Głównym celem poprawy dostępności do opieki medycznej jest zapewnienie mieszkańcom powiatu żarskiego jak najwyższej jakości usług diagnostycznych i zdrowotnych. Kluczowym jest wsparcie poszczególnych grup społecznych, a z uwagi na obecne zjawisko demograficzne – spadek urodzeń i starzejące się społeczeństwo, szczególnie

dzieci i osoby starsze. Poprawa i utrzymanie jak najwyższej jakości życia i bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców powiatu wymaga sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia osiągniętego poprzez stworzenie optymalnych warunków do rozwoju opieki zdrowotnej. Wykorzystanie, dostosowanie i rozbudowa istniejącej infrastruktury oraz wzmacnianie i rozszerzanie posiadanych zasobów szpitala powiatowego w celu utrzymania jak największej sprawności, samodzielności i jakości życia osób starszych oraz zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego pozostałych mieszkańców wymaga unowocześnienia i rozwoju dotychczas posiadanej bazy. Wyposażenie w nowoczesne technologie, informatyzacja, rozwój kadry w celu wdrożenia innowacyjnych metod leczenia są podstawą dobrze zorganizowanej opieki nad zdrowiem i życiem mieszkańców.

Powodzenie wszelkich przedsięwzięć warunkuje silny organizacyjnie i ekonomicznie samorząd posiadający finansowe zdolności wrażliwy na projekty i korzystający z mechanizmów wsparcia zewnętrznego.

Istotnym problemem, z którym powiat musi sobie poradzić jest także deficyt specjalistycznej kadry medycznej. Stworzenie mechanizmów wspierających politykę kadrową szpitala powiatowego jest działaniem zachęcającym do kształcenia się i podejmowania pracy w podmiotach leczniczych na terenie powiatu żarskiego. Szczególne ważne jest to w czasie sytuacji kryzysowych jak np. walka z pandemią COVID-19 czy potencjalnych przyszłych zagrożeń.

III.4 Bezpieczeństwo publiczne

Zadania związane z bezpieczeństwem publicznym to jedno z podstawowych zadań jednostek samorządu terytorialnego. Powiat jako JST wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, m.in. w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli (art.4ust.1 pkt 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym).

W szczególności zadania te polegają na ograniczeniu przestępczości, zwiększeniu bezpieczeństwa w komunikacji i w ruchu drogowym, poprawieniu prestiżu instytucji i osób działających na rzecz bezpieczeństwa, zapobieganiu patologiom społecznym oraz na ciągłym doskonaleniu reagowania na zagrożenia naturalne i te wynikające z działalności człowieka.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie żarskim, podejmowane są działania w zakresie profilaktyki i organizowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, działania prewencyjne ukierunkowane na bezpieczeństwo osób starszych, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, zwalczanie przestępczości, ratowanie życia i mienia mieszkańców. W realizację tych celów zaangażowane są m.in. następujące służby: Policja, Straż Pożarna, Straż Graniczna, Straż Leśna czy Straż Miejska.

Podstawową jednostką powołaną do ochrony bezpieczeństwa ludzi i utrzymania porządku publicznego jest policja. Na terenie powiatu żarskiego zadania te realizuje Komenda Powiatowa w Żarach oraz podległe jej jednostki - Komisariat Policji w Lubsku i Posterunki Policji w Łęknicy, Przewozie, Trzebielu, Brodach i w Jasieniu. W 2021 r. w powiecie żarskim stwierdzono 2 376 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 25,04 przestępstw. Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa lubuskiego oraz znacznie większa od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w powiecie żarskim wynosi 68,20%. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu żarskiego najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 15,44 (wykrywalność 60%) oraz przeciwko mieniu - 12,72 (wykrywalność 46%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 3,52 (97%), o charakterze gospodarczym - 4,42 (60%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,46 (88%).

W 2022 r. w Komendzie Powiatowej Policji w Żarach wszczęto ogółem 2 403 postępowania dotyczące przestępstw, ustalono 908 osób podejrzanych. Liczba przestępstw kryminalnych wszczętych w 2022 r. wynosiła 1 657. Wszczęto 785 przestępstw kryminalnych w podstawowych kategoriach (tych najbardziej uciążliwych społecznie, tj. bójki, rozboje, pobicia, kradzieże, kradzieże z włamaniem). Liczba postępowań wszczętych dotyczących rozbojów wynosiła 10, przestępstw stwierdzonych dotyczących bójek i pobic nie odnotowano. Liczba stwierdzonych kradzieży w 2022 r. wynosiła 413, a przestępstw wszczętych dotyczących uszkodzenia mienia - 126. W 2022 r. odnotowano także 228 przestępstw narkotykowych. Liczba wszczętych postępowań dotyczących przestępstw gospodarczych wynosiła 299. Zabezpieczono mienie o wartości 293 997 zł., a odzyskano mienie o wartości 492 145 zł.

W ostatnich latach wzrasta zagrożenie w ruchu drogowym. Tym samym wzrasta liczba rannych. W 2022 r. odnotowano 45 wypadków drogowych na terenie powiatu, w których zginęły 2 osoby, a rannych było 54. Wraz ze wzrostem liczby wypadków drogowych wzrasta wskaźnik nietrzeźwych kierowców, którzy są sprawcami wypadków i stanowią zagrożenie w ruchu drogowym i pieszym.

Tabela 11 Zagrożenia w ruchu drogowym w powiecie żarskim w latach 2010-2022

Rok	Wypadki drogowe ogółem	Ze skutkiem śmiertelnym	Liczba rannych	Nietrzeźwi sprawcy wypadków
2020	33	3	36	0
2021	38	7	40	4
2022	45	2	54	7

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 144.

Bezpieczeństwo pieszych w powiecie żarskim uległo poprawie. W 2022 r. odnotowano 7 wypadków z udziałem pieszych, gdzie nie odnotowano wypadków śmiertelnych.

Tabela 12 Bezpieczeństwo pieszych w powiecie żarskim w latach 2020-2022

Rok	Wypadki ogółem	Ze skutkiem śmiertelnym	Liczba rannych	Nietrzeźwi sprawcy wypadków
2020	11	1	10	1
2021	12	2	10	1
2022	7	0	7	1

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 144.

W 2022 r. przeprowadzono łącznie na terenie powiatu 14 582 interwencje, ujawniono 379 osób poszukiwanych, zatrzymano na gorącym uczynku 357 sprawców, zatrzymano i osadzono w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych 579 osób. Policjanci ruchu drogowego prowadzili cykliczne działania, których celem było wyeliminowanie nietrzeźwych kierujących, przebadano łącznie 26 781 kierowców.

Każdego roku w ramach zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców Policja wraz z innymi służbami przeprowadza wspólne działania. W 2022 r. przeprowadzono ze Strażą Graniczną 10 wspólnych służb, ze Strażą Miejską – 116, a ze Strażą Leśną – 4. Policjanci z żarskiej komendy współpracowali również doraźnie z PIW, ŻW, WIOŚ, KAS, WOPR, PIS oraz SOK - razem było to 23 służby.

Według Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa w 2022 r. odnotowano 901 zgłoszeń, potwierdzono i wyeliminowano 267 niebezpieczeństw. Zgłoszenia dotyczyły najczęściej: nadmiernej prędkości, nieprawidłowego parkowania, spożywania alkoholu.

W zakresie Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w 2022 r. przeprowadzono następujące akcje i wzmożone działania policyjne tj.: „NURD” - 42 działania, „Świąteczno - Noworoczne” - 1 działanie, „Pierwszy Weekend Wakacji” - 1 działanie, „Boże Ciało” - 1 działanie, „Sierpniowy Weekend” - 1 działanie, „Kaskadowy Pomiar Prędkości” - 2 działania, „IV Bieg Dycha po Żarach oraz bieg dla dzieci VI Mini Dycha” - 1 działanie, „Trzeźwość” - 24 działania, „Motocykl” - 10 działań, „Listopadowy Weekend” - 1 działanie, „Prędkość” - 26 działań, „Wszystkich Świętych” - 1 działanie, „Pasy” - 1 działanie, „Trzeźwy Kierujący” - 1 działanie, „Pieszcy” - 1 działanie, „Pieszcy i Rowerzysta” - 1 działanie, „Wielkanoc” - 1 działanie, „Majowy Weekend” - 1 działanie, „Odblaski Ratują Życie” - 1 działanie, „Bezpiecznie na drodze” - 1 działanie, „Pasy i Telefon” - 4 działania, „Bezpieczne TAXI na aplikację” - 1 działanie, „Boże Narodzenie” - 1 działanie. Przeprowadzono prelekcje profilaktyczno-edukacyjne na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym z okazji międzynarodowej kampanii proekologicznej pn. „Dzień bez samochodu” oraz zabezpieczano trasę przejazdu dzieci. W ramach powyższych akcji KPP w Żarach współpracowała ze Strażą Miejską, Strażą Graniczną, Żandarmerią Wojskową, Strażą Ochrony Kolei, Inspekcją Ochrony Roślin, Państwową Inspekcją Sanitarną, pracownikami Starostwa Powiatowego, miasta i gminy Żary.

Wraz z rozpoczęciem nowego roku szkolnego dzieci rozpoczęły naukę. Policjanci z żarskiej komendy w trosce o ich bezpieczeństwo w ramach działań kontrolno-prewencyjnych pn. „Bezpieczna droga do szkoły” reagowali na wszelkie nieprawidłowe zachowania kierujących w rejonie placówek oświatowych. W ramach działań profilaktycznych o charakterze prewencyjno-edukacyjnym funkcjonariusze KPP Żary w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży podczas wypoczynku zimowego „FERIE 2022” przeprowadzili spotkanie profilaktyczne z uczestnikami półkolonii. Policjanci z żarskiej komendy oraz przedstawiciele sanepidu, oświaty i straży pożarnej sprawdzali, czy półkolonie zorganizowane dla dzieci podczas ferii spełniały wszelkie wymogi bezpieczeństwa. W 2022 r. żarska policja pośród placówek oświatowych rozpropagowała konkurs plastyczny pn. „Bezpiecznie w wakacje”

w ramach akcji „Bezpieczne Wakacje 2022”, organizowany przez Wydział Prewencji KWP w Gorzowie Wlkp.

W liceach, technikach, szkołach branżowych, a także klasach VII i VIII szkół podstawowych na terenie powiatu żarskiego w 2022 r. policjanci poruszali tematy o odpowiedzialności prawnej nieletnich, zapobieganiu uzależnieniom, wykroczeniom i przestępstwom, narkotykom i dopalaczom, zapobieganiu handlowi ludźmi, bezpieczeństwie w ruchu drogowym, cyberprzemocy oraz przemocy rówieśniczej. W I półroczu 2022 r. w szkołach ponadpodstawowych i podstawowych odbyło się 115 spotkań, w których ogółem wzięło udział 2 750 uczniów, a w II półroczu 2022 r. w szkołach ponadpodstawowych odbyło się 125 spotkań, w których ogółem wzięło udział 3 103 uczniów klas I-IV.

W celu przeciwdziałania alkoholizmowi funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Żarach i jednostek jej podległych kontynuują współpracę z Gminnymi i Miejskimi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uczestnicząc w jej zadaniach w charakterze członków komisji. Jednocześnie dzielnicowi na podstawie podejmowanych interwencji i informacji pochodzących z „Niebieskiej Karty” dotyczącej przemocy domowej kierują wnioski do Gminnych i Miejskich Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o skierowanie na leczenie odwykowe osób nadużywających alkoholu, a także uczestniczą w spotkaniach grup interdyscyplinarnych w zakresie realizacji procedury „Niebieska Karta”.

W 2022 r. na terenie działania KPP Żary przeprowadzono 2 akcje „Trzeźwy Nastolatek”. Działania te zostały przeprowadzone 21.03.2022 r.- w ramach działań prewencyjnych pn. „DZIEŃ WAGAROWICZA 2022”, 24.06.2022 r. - na zakończenie roku szkolnego 2021/2022 w ramach działań prewencyjnych pn. „BEZPIECZNE WAKACJE 2022”, 31.08.2022 r.- na zakończenie okresu letniego w ramach działań prewencyjnych pn. „BEZPIECZNE WAKACJE 2022”.

W 2022 r. policjanci KPP Żary realizowali również kampanie o charakterze edukacyjno-profilaktycznym pn. „Narkotyki i dopalacze zabijają”, w ramach której przeprowadzili ogółem 34 spotkania w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, w których wzięło udział 929 uczniów oraz w trakcie spotkań w miejscu zorganizowanego zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Również w 2022 r. w związku z pojawiającymi się zgłoszeniami dotyczącymi przestępstw popełnianych na szkodę osób starszych zostały podjęte przez KPP w Żarach działania edukacyjno-informacyjne w ramach, których odbyto m.in. spotkanie z przedstawicielami ZUSU-u., celem nawiązania współpracy. W ramach realizowanego przedsięwzięcia przekazano ulotki i materiały informacyjne zapobiegające oszustwom na szkodę osób starszych, celem kolportażu wśród osób starszych. Dzielnicowi KPP Żary włączyli się w realizację projektu pn. „Fałszywy telefon-zagrozone oszczędności”, w ramach którego odbyły się 3 spotkania, w których wzięły udział 52 osoby starsze. Rozpowszechniono informacje na temat możliwości korzystania z darmowej aplikacji Regionalny System Ostrzegania (RSO), Moja Komenda oraz Krajowa Mapa Zagrożeń (KMZ). Film pt. „Dekalog Bezpiecznego Seniora” rozpropagowany został wśród organizacji zrzeszających i skupiających osoby starsze tj. Uniwersytetu III Wieku w Żarach. W 2022 r. odbyły się 3 debaty z seniorami, których celem było podniesienie świadomości wśród osób starszych poprzez poinformowanie ich o metodach działania sprawców, poinformowanie uczestników o tym co zrobić, żeby nie stać się ofiarą oszusta.

W okresie zimowym 2021/2022 i 2022/2023 na bieżąco wspólnie z funkcjonariuszami Straży Miejskiej oraz pracownikami Miejskich i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej była i jest realizowana tzw. „Pomoc osobom bezdomnym” i nietrzeźwym polegająca na wymianie informacji dotyczących wymienionego zagadnienia, jak również wspólnych kontrolach miejsc przebywania osób bezdomnych.

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców pieczę sprawuje również Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą w Żarach i w Lubsku. Jej działania podlegają przede wszystkim na akcjach ratowniczych dotyczących pożarów oraz miejscowych zagrożeń. Na terenie powiatu żarskiego działa również 25 Jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w drodze porozumienia włączonych jest 18 jednostek OSP, poza system jest 7 jednostek OSP.

Tabela 13 Wykaz Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie powiatu żarskiego

Lp.	OSP w KSRG	OSP poza KSRG	JRG
1	Żary Kunice	Chocicz	Żary
2	Brody	Dąbrowa Łużycka	Lubsko
3	Jasień	Dębinka	
4	Zabłocie	Karsówka	

5	Lipinki Łużyckie	Niwica	
6	Górzyn	Marszów	
7	Stara Woda	Mirostowice Dolne	
8	Łęknica		
9	Lipna		
10	Piotrów		
11	Przewóz		
12	Trzebiel		
13	Żarki Wielkie		
14	Tuplice		
15	Lubanice		
16	Sieniawa Żarska		
17	Złotnik		
18	Bieniów		

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 152.

W 2022 r. na terenie powiatu żarskiego odnotowano 1 824 interwencji jednostek ochrony przeciwpożarowej, w tym: 682 pożarów, co stanowi 37,4 % ogółu zdarzeń, 1034 miejscowych zagrożeń, co stanowi 56,7 % zdarzeń, 108 alarmów fałszywych, co stanowi 5,9% zdarzeń. Przeciętnie w 2022 r. na każdą dobę przypadało 5,0 interwencji. W 2022 r. nastąpił wzrost ogólnej liczby interwencji o 24,6 % w porównaniu z rokiem 2021. Liczba pożarów zwiększyła się o 71,4 %, liczba miejscowych zagrożeń zwiększyła się o 3,9%, liczba fałszywych alarmów wzrosła o 52,1%.

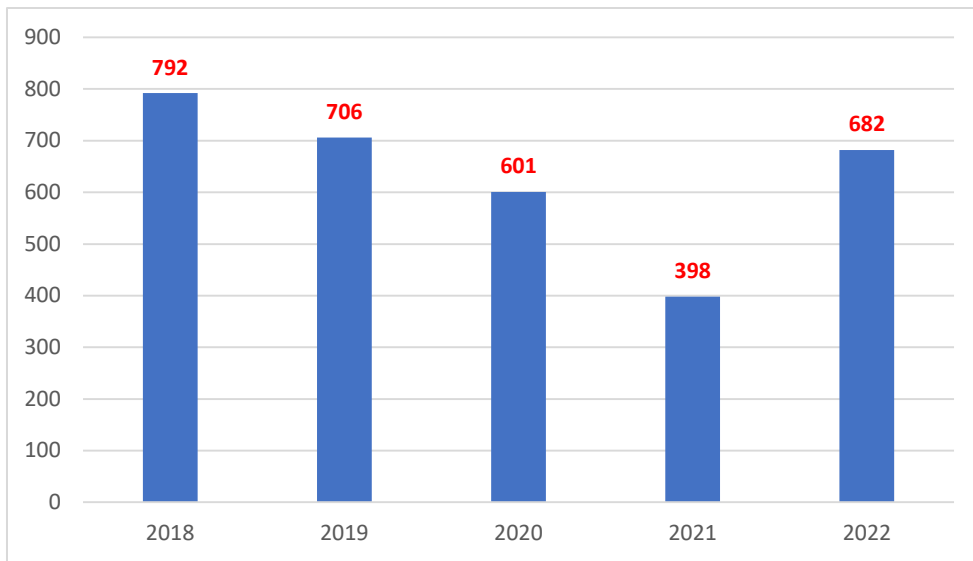
Tabela 14 Interwencje jednostek OSP

Rok	Pożary		Miejscowe zagrożenia		Fałszywe alarmy		Ogółem
	Liczba	%	Liczba	%	Liczba	%	
2018	792	50,1	702	44,8	88	5,6	1 582
2019	706	47,3	718	48,6	70	4,64	1 494
2020	601	35,4	1 021	60,13	76	4,47	1 698
2021	398	27,2	995	68	71	4,8	1 464
2022	682	37,4	1 034	56,7	108	5,9	1 824

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 153.

W 2022 r. na terenie powiatu żarskiego zanotowano 682 pożary, co stanowi 37,4 % wszystkich zdarzeń. W analizowanym okresie lat 2018-2022 liczba pożarów na terenie powiatu ulegała zmniejszeniu do roku 2021. W 2022 r. odnotowano ponownie wzrost liczby pożarów w powiecie.

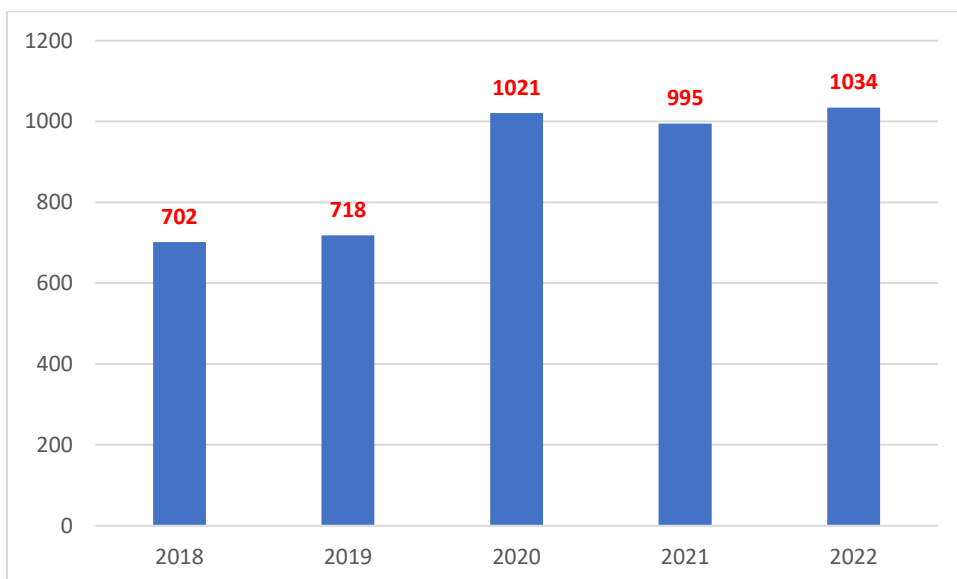
Wykres 5 Liczba pożarów na terenie powiatu żarskiego w latach 2018-2022

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 153.

W 2022 r. na terenie powiatu żarskiego zanotowano 1 034 miejscowych zagrożeń, co stanowi 56,7% wszystkich zdarzeń. Najwięcej było lokalnych zagrożeń (812), które stanowiły 78,53% wszystkich miejscowych zagrożeń. W 2022 r. nie odnotowano dużych miejscowych zagrożeń. W okresie ostatnich lat zauważyć można tendencję wzrostową liczby miejscowych zagrożeń, które są wynikiem najczęściej szkodliwej działalności człowieka lub warunków atmosferycznych. Ogólnie liczba miejscowych zagrożeń w 2022r. zwiększyła się o 3,9% w stosunku do 2021 r.

Wykres 6 Liczba miejscowych zagrożeń w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 154.

Najwięcej miejscowych zagrożeń w 2022 r. stanowią silne wiatry, które łamią drzewa stanowiące niebezpieczeństwo dla mieszkańców. W poniżej tabeli przedstawiono liczbę miejscowych zagrożeń według rodzaju.

Tabela 15 Liczba miejscowych zagrożeń wg rodzaju

Rodzaj zagrożenia	2018	2019	2020	2021	2022
Silne wiatry	149	203	215	223	476
Przybór wody	4	3	3	31	5
Opady śniegu	1	7	0	0	2
Opady deszczu	19	19	9	15	8
Chemiczne	0	12	11	15	23
Ekologiczne	0	1	0	0	0
Budowlane	1	0	5	5	19
Infrastruktury komunalnej	3	3	2	8	3
W komunikacji drogowej	132	167	135	138	136
W komunikacji kolejowej	1	0	0	3	1
W komunikacji lotniczej	0	1	0	0	0
Na obszarach wodnych	5	9	4	21	12
Medyczne	36	40	308	255	113
Inne (nieokreślone)*	351	253	329	281	236
Razem	702	718	1 021	995	1 034

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 155.

W 2022 r. na terenie powiatu żarskiego przeprowadzono 88 kontroli, w wyniku których skontrolowano 125 obiektów. 32 kontrole związane były z przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych i oceną możliwości podjęcia działań ratowniczo-gaśniczych przez jednostki ochrony ppoż. w różnych grupach obiektów (tzw. kontrole podstawowe). 42 kontrole związane były z odbiorami obiektów oddawanych do użytku, a 14 kontroli miało charakter sprawdzający - ustalenie wykonania decyzji administracyjnych wydanych przez KP PSP w Żarach dotyczących spełnienia wymogów/wykonania obowiązków w zakresie przeciwpożarowym. W wyniku tych czynności stwierdzono łącznie 223 nieprawidłowości.

Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej przeprowadza również szereg działań o charakterze prewencyjno-informującym. W 2022 r. zrealizowano:

- ❖ w okresie wakacyjnym przeprowadzono akcję „Bezpieczne Wakacje 2022” w odniesieniu do obiektów, w których miał miejsce pobyt dzieci i młodzieży szkolnej,
- ❖ w ramach kampanii „Bezpieczne Ferie” we współpracy z innymi służbami z terenu powiatu żarskiego skontrolowano obiekty wypoczynku,
- ❖ przy odbiorach obiektów nowo wybudowanych dokonywano z udziałem zastępów JRG PSP praktycznych sprawdzeń w zakresie poprawności działania urządzeń przeciwpożarowych np. dokonywano praktycznych prób poboru wody do celów gaśniczych,
- ❖ na bieżąco w ramach współpracy pomiędzy komórkami organizacyjnymi KP PSP dokonywano wymiany informacji pozyskanych drogą prowadzonych czynności kontrolno-rozpoznawczych w zakresie zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektów i terenów ważnych z punktu widzenia operacyjnego na potrzeby prowadzenia działań ratowniczo-gaśniczych,
- ❖ przed okresem grzewczym, związanym z dogrzewaniem swoich mieszkań, w którym ma miejsce nasilające się zagrożenie związane z użytkowaniem przewodów kominowych udzielano licznych informacji o zasadach bezpieczeństwa pożarowego - głównie nt. zagrożeń spowodowanych tlenkiem węgla, sposobie bezpiecznego użytkowania przewodów kominowych, instalacji gazowych, czasookresów usuwania zanieczyszczeń z przewodów dymowych, spalinowych itp. przy użyciu środków masowego przekazu.

Zadania z zakresu współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ochrony przed katastrofami oraz ratownictwa na terenie powiatu żarskiego realizowane są na podstawie umów państwowych i lokalnych porozumień międzynarodowych. Głównymi partnerami współpracy transgranicznej Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żarach są: Powiat Görlitz - land Saksonia, Powiat Szprewa - Nysa - land Brandenburgia oraz Miasto Cottbus - land Brandenburgia. Współpraca ta pozwala na wzajemną wymianę doświadczeń, planowanie i organizowanie wspólnych przedsięwzięć mających na celu współdziałanie w sytuacjach kryzysowych.

Ważną inwestycją w zakresie bezpieczeństwa publicznego była budowa strażnicy Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z Jednostką Ratowniczo - Gaśniczą Państwowej

Straży Pożarnej w Żarach. Inwestycja rozpoczęła się w 2017 r. od etapu wstępnego. W latach 2018-2022 zrealizowano V etapów inwestycji finansowanych ze środków budżetu Państwa i środków przekazanych na fundusz wsparcia PSP przez powiat żarski i gminy z powiatu żarskiego. Zakończenie inwestycji zaplanowane jest na 2025 r. Do końca 2022 r. wykonano i opłacono roboty i usługi za kwotę 15 milionów 150 tys. zł.

Zdjęcie 5 Budowa Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z Jednostką Ratowniczo - Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej w Żarach

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 162.

III.5 System oświatowo-wychowawczy

Zakres zadań oświatowych Starostwa Powiatowego w Żarach, jak i ich realizacja związane są z całokształtem prac związanych z prowadzeniem publicznych szkół ponadpodstawowych, publicznych placówek oświatowo-wychowawczych i publicznych placówek kształcenia specjalnego na terenie powiatu. Zapewnia się powszechną dostępność i możliwości realizacji obowiązku nauki na administrowanym terenie. Oprócz tego zadaniem Starostwa Powiatowego jest ewidencja i przekazywanie dotacji dla odpowiednich placówek oświatowych niepublicznych z uprawnieniami szkoły publicznej działających na terenie powiatu.

Na terenie powiatu żarskiego znajduje się 11 szkół i placówek, których organem prowadzącym jest powiat. Dodatkowo na terenie powiatu znajduje się 5 Szkół Ponadpodstawowych Niepublicznych. Oferta edukacyjna zaspokaja mieszkańców powiatu w zakresie edukacji.

Tabela 16 Wykaz szkół i placówek prowadzonych przez powiat żarski

Lp.	Nazwa placówki	Typ szkoły/placówki	Adres placówki
1	ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH I TECHNICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> Technikum 	ul. Zielonogórska 23, 68-200 Żary
2	CENTRUM KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO I USTAWICZNEGO	<ul style="list-style-type: none"> Branżowa Szkoła I Stopnia Technikum Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Branżowa Szkoła II Stopnia 	ul. Parkowa 9, 68-200 Żary
3	ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH	<ul style="list-style-type: none"> Liceum Ogólnokształcące 	ul. Podwale 16, 68-200 Żary
4	ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> Technikum 	ul. Długosza 23, 68-200 Żary
5	ZESPÓŁ SZKÓŁ BUDOWLANYCH	<ul style="list-style-type: none"> Branżowa Szkoła I Stopnia Technikum 	ul. Górnośląska 2, 68-200 Żary
6	ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH i EKONOMICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> Liceum Ogólnokształcące Technikum 	ul. Chopina 10, 68-300 Lubsko
7	ZESPÓŁ SZKÓŁ TECHNICZNYCH	<ul style="list-style-type: none"> Branżowa Szkoła I Stopnia Technikum Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych 	ul. Powstańców Wlkp. 2, 68-300 Lubsko
8	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO - WYCHOWAWCZY	<ul style="list-style-type: none"> Szkoła Podstawowa Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia 	ul. Spokojna 3,5, 68-200 Żary
9	SPECJALNY OŚRODEK SZKOLNO-WYCHOWAWCZY	<ul style="list-style-type: none"> Szkoła Podstawowa Branżowa Szkoła Specjalna I Stopnia Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy 	ul. Szkolna 4, 68-300 Lubsko
10	ZESPÓŁ SZKÓŁ SPECJALNYCH	<ul style="list-style-type: none"> Szkoła Podstawowa Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy 	ul. Spokojna 2, 68-200 Żary
11	ZESPÓŁ PORADNI PSYCHOLOGICZNO –	-	ul. Wrocławska 5, 68 – 200 Żary,

	PEDAGOGICZNYCH POWIATU ŻARSKIEGO		ul. Pokoju 1c, 68-300 Lubsko
--	-------------------------------------	--	---------------------------------

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 26-27.

Na terenie powiatu żarskiego funkcjonuje 5 szkół niepublicznych, dotowanych przez powiat żarski do których należą:

- ❖ Społeczne Liceum Ogólnokształcące w Żarach,
- ❖ Katolickie Liceum Ogólnokształcące w Żarach,
- ❖ Prywatna Szkoła Policealna Awangarda w Żarach,
- ❖ Prywatna Szkoła Policealna „Twoja Szkoła” w Żarach,
- ❖ Niepubliczne Technikum Kolejowe w Żarach.

Oprócz ww. placówek na terenie powiatu znajduje się:

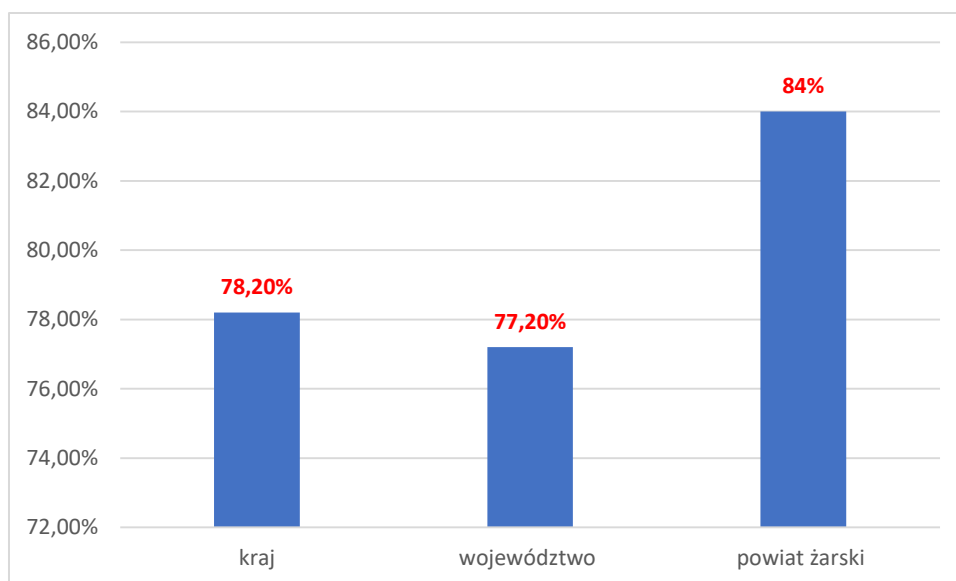
- ❖ Zakład Doskonalenia Zawodowego w Żarach (Branżowa Szkoła I Stopnia w Lubsku, Branżowa Szkoła I Stopnia w Żarach, Technikum w Lubsku);
- ❖ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żarach,
- ❖ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubsku.

W szkołach i placówkach oświatowych, dla których organem prowadzący jest powiat żarski w 2022 r. było 434,98 etatów. W rozbiciu na poszczególne stopnie awansu było: 10,10 etatów dla nauczycieli stażystów, 49,83 etatów dla nauczycieli kontraktowych, 95,07 etatów dla nauczycieli mianowanych, 279,98 dla nauczycieli dyplomowanych. Dodatkowo szkoły zatrudniają 133,43 pracowników administracji i obsługi.

Do szkół i placówek oświatowych powiatu żarskiego w 2022 r. uczęszczało 3 816 uczniów, którzy uczyli się w: oddziałach szkoły podstawowej specjalnej, oddziałach branżowej szkoły specjalnej I stopnia, oddziałach przysposabiających do pracy, oddziałach zespołów rewalidacyjno-wychowawczych, oddziałach liceum ogólnokształcących, oddziałach technikum, oddziałach branżowej szkoły I stopnia.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2022 r. w powiecie żarskim była wyższa niż w województwie czy kraju. Osiągnięty wynik zdawalności egzaminu maturalnego wynosił 84%.

Wykres 7 Zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie żarskim w 2022 r.

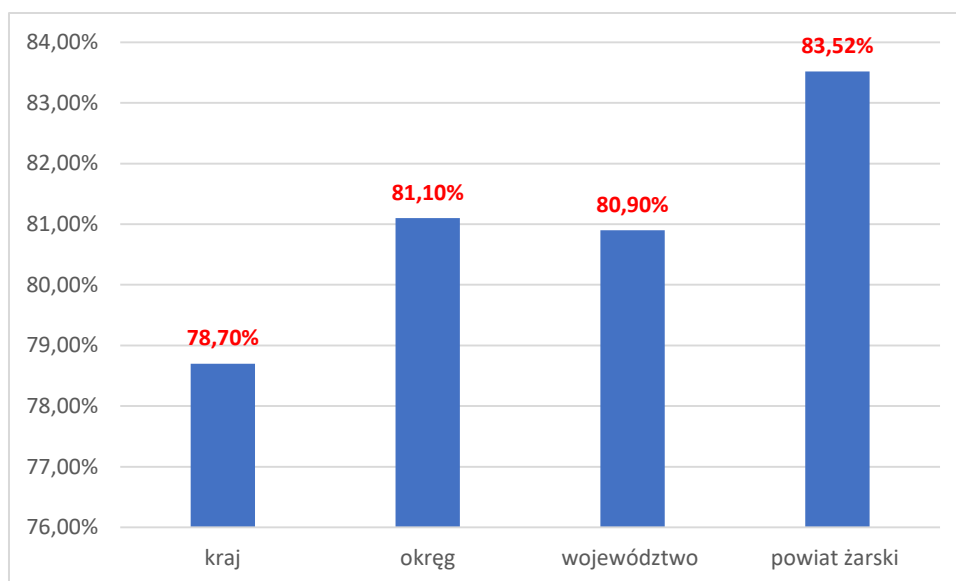
Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 28.

W poszczególnych szkołach ponadpodstawowych osiągnięto następujące wyniki zdawalności egzaminu maturalnego:

- ❖ Zespół Szkół Ogólnokształcących w Żarach – liceum ogólnokształcące - 96%,
- ❖ Zespół Szkół Ekonomicznych w Żarach – technikum – 100%,
- ❖ Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Żarach – technikum 84,40%,
- ❖ Zespół Szkół Budowlanych w Żarach – technikum – 67,34 %,
- ❖ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Żarach – technikum – 74 %,
- ❖ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Ekonomicznych w Lubsku – liceum ogólnokształcące 97%, technikum 97 %,
- ❖ Zespół Szkół Technicznych w Lubsku – technikum – 100 %.

Również zdawalność egzaminów zawodowych w 2022 r. była na bardzo wysokim poziomie. Osiągnięto w powiecie żarskim wynik 83,52%, co wskazuje na wyższy wynik niż w województwie, okręgu czy kraju.

Wykres 8 Zdawalność egzaminu zawodowego w 2022 r.

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 29.

Zdawalność egzaminu zawodowego w 2022 r. w poszczególnych szkołach wynosiła:

- ❖ Zespół Szkół Ekonomicznych w Żarach – technikum – 100 %,
- ❖ Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Żarach – technikum – 85,41 %, branżowa szkoła I stopnia – 70,00%,
- ❖ Zespół Szkół Budowlanych w Żarach – technikum – 67,34 %, branżowa szkoła I stopnia – 92,64 %,
- ❖ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Żarach – technikum – 95,52 %,
- ❖ Zespół Szkół Technicznych w Lubsku – technikum – 86,70 %, branżowa szkoła I stopnia – 57,10 %,
- ❖ Zespół Szkół Ogólnokształcących i Ekonomicznych w Lubsku – technikum 81,25%,
- ❖ Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Żarach – branżowa szkoła specjalna I stopnia – 100%,
- ❖ Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Lubsku - branżowa szkoła specjalna I stopnia – 100%.

Powiat żarski dostosowuje system kształcenia do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy. W tym kierunku podejmowane są następujące zadania:

- ❖ diagnoza potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy,
- ❖ stworzenie systemu kształcenia zawodowego opartego na wskazaniach pracodawców/wprowadzenie odpowiednich profili kształcenia w szkołach,
- ❖ kierowanie środków z UE na celowe zadania związane z kształceniem zawodowym projekty partnerskie,
- ❖ promocja kształcenia zawodowego wśród młodzieży i nauczycieli szkół podstawowych,
- ❖ utworzenie forum współpracy (forum zawodowe) pomiędzy pracodawcami, szkołami zawodowymi, instytucjami rynku pracy i partnerami zagranicznymi,
- ❖ system stypendialny.

W 2015 r. przeprowadzono diagnozę potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy co było początkiem zmian w systemie kształcenia zawodowego w powiecie żarskim. Zostały otwarte nowe kierunki, które były ściśle dostosowane do lokalnego rynku pracy. Szkoły, dla których organem prowadzącym jest powiat zostały przypisane do branż, które występują na terenie powiatu. Szkoły specjalizują się w branżach: mechanicznej, elektronicznej, samochodowej, elektronicznej, informatycznej, gastronomicznej, ekonomicznej, hotelarskiej, budowlanej, logistycznej, usługowej. Te branże są dominujące na terenie powiatu żarskiego.

Co roku na podstawie informacji z Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach i Lubsku kierunki kształcenia ulegają zmianie i są dopasowywane do potrzeb rynku pracy.

Wspierając kształcenia zawodowe powiat żarski pozyskuje środki zewnętrzne na rozwój bazy lokalowej oraz dydaktycznej w szkołach. W 2022 r. szkoły ponadpodstawowe uczestniczyły w projektach współfinansowanych ze środków z UE, tj.:

- ❖ „Modernizacja kształcenia zawodowego w Powiecie Żarskim”,
- ❖ ERASMUS + „Mobilny kucharz na europejskim rynku pracy”,
- ❖ ERASMUS + „Ciao Italia”,
- ❖ ERASMUS + „ A hundredpercentageDegitalEducationZone”,
- ❖ ERASMUS + „ Innovativeand EffectiveApproaches in Inclusive Education”,
- ❖ ERASMUS + „ Meeting of Technology and CulturalHeritage”,
- ❖ ERASMUS + „ Literacyis the key of both 2020 and beyond”,
- ❖ ERASMUS + „ Coding Digital Education Games”,
- ❖ ERASMUS + „HealthyEating and Active LivingTaughtatHabitation”.

W 2022 r. powiat żarski promował kształcenie zawodowe poprzez przygotowanie informatora o kierunkach kształcenia, publikację w prasie lokalnej artykułów promujących szkoły, a także publikację w lokalnej telewizji informacji na temat szkół oraz na stronach internetowych szkół oraz powiatu żarskiego. W 2022 r. w ramach „Programu wspierania uzdolnionej młodzieży w Powiecie Żarskim” przyznał stypendia uczniom osiągającym wysokie wyniki w nauce, nauce zawodu oraz za osiągnięcia artystyczne i sportowe w kwocie 90 000,00 zł.

III.6 Kultura edukacyjna i rekreacyjna

Zadania z zakresu edukacji kulturalnej oraz rekreacyjnej realizowane są w powiecie żarskim przez instytucje kultury, sportu, organizacje pozarządowe oraz biblioteki. W mieście powiatowym funkcjonuje Żarski Dom Kultury, Miejski Ośrodek Sportu, Rekreacji i Wypoczynku w Żarach oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Żarach. Dodatkowo na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu żarskiego funkcjonuje szereg bibliotek gminnych oraz ośrodki kultury i sportu. Organizacje te realizują zadania w zakresie upowszechniania czytelnictwa, rozwijania kultury, a także rekreacji i sportu. Stanowią cenną bazę promującą gminy i powiat, a przede wszystkim mają na celu aktywizację społeczną mieszkańców. Wszelkie wydarzenia kulturalne, tj. koncerty, wystawy, imprezy plenerowe, spektakle są inicjowane przed ośrodki kultury. Zrzeszają one mieszkańców w prowadzonych sekcjach różnego rodzaju (plastycznych, muzycznych, tanecznych itp.). Ośrodki sportu organizują dla mieszkańców wydarzenia rekreacyjno-sportowe a biblioteki miejskie i gminne dbają o popularyzację czytelnictwa na terenie powiatu. Wszystkie instytucje kulturalne są organizatorami licznych konkursów skierowanych do mieszkańców powiatu.

Warto podkreślić, iż powiat żarski, w tym poszczególne gminy wchodzące w jego skład, aktywnie współpracują z miastami zagranicznymi w zakresie realizacji wspólnych wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i turystycznych. Współpraca transgraniczna stwarza odpowiednie warunki do rozwoju społecznego i jest głównym źródłem działań promujących powiat żarski na arenie europejskiej.

Powiat żarski jako pierwszy z powiatów na granicy polsk-niemieckiej podpisał w 2000 r. umowę o współpracy z powiatem Dolnośląsko-Górnołużyckim (Saksonia) – obecnie po

zmianach administracyjnych jest to Powiat Görlitz oraz w 2011 r. z Powiatem Sprewa-Nysa.

Główne projekty realizowane w ramach współpracy to min.:

- ❖ „Przygoda z Nysą” – wieloetapowy, wzorcowy projekt zagospodarowania turystycznego Nysy, realizowany przez powiat żarski w partnerstwie z powiatem Görlitz oraz gminą Zgorzelec, gminami powiatu zgorzeleckiego i powiatem zgorzeleckim,
- ❖ „Praca i nauka ponad granicami” – datujący się od pierwszej połowy lat 90 projekt rewitalizacji Parku Mużakowskiego, realizowany w polsko-niemieckich grupach bezrobotnej młodzieży, zdobywającej w ten sposób zawód, doświadczenie zawodowe i znajomość języka sąsiadów,
- ❖ Geopark Łuk Mużakowa” – wspólne działania promocyjne, które doprowadziły do włączenia w 2011 roku Parku Mużakowskiego do *Global Geoparks Network* - elitarnej światowej organizacji zrzeszającej unikatowe tereny i formacje geologiczne,
- ❖ „Strażak bez granic wobec współczesnych zagrożeń na pograniczu polsko-niemieckim” - projekt realizowany przez powiat żarski i powiat Görlitz z udziałem finansowym gmin powiatu żarskiego.

Od wielu lat gminy powiatu żarskiego współpracują z miastami partnerskimi z zagranicy. Na podstawie podpisanego porozumienia współpracy z dnia 29.02.2012 r. gmina Żary współpracuje z gminą Gablenz. Zorganizowano dwie wspólne imprezy: „Polsko-niemieckie zawody sportowe o Puchar Wójta Gminy Żary” - czerwiec 2012 oraz „Polsko-niemiecki jarmark żniwny na pograniczu polsko-niemieckim – Siodło” - sierpień 2012.

Gmina Lipinki Łużyckie współpracuje z gminą Friedrichshain w Niemczech na podstawie podpisanej umowy z dnia 26.05.1999 r. Wspólnie gminy w latach 2017-2020 zrealizowały projekt „Geopark UNESCO Łuk Mużakowa – wspólne dziedzictwo na niemiecko-polskim pograniczu”.

Gmina Łęknica współpracuje z Miastem Bad Muskau w Niemczech oraz miastem Hejnice w Czechach. Wspólne imprezy odbywają się corocznie. Należą do nich m.in.: Święto Parku Mużakowskiego, koncerty noworoczne, Noc Sylwestrowa w Parku Księcia Pücklera, Dzień Geotopu – Geopark Łuk Mużakowa, Polska Wiosna, Festiwal Światła w Parku Mużakowskim, Polsko-Niemiecki Wolontariat Młodzieżowy – OKSiR Łęknica, Turmvilla e.V., Program

Specjalny „Park Mużakowski Praca i Nauka ponad Granicami” (realizowany od 15 lat), Dni Hejnic.

Gmina Trzebiel na podstawie umowy o współpracy z dnia 25.11.1999 r. współpracuje z gminą partnerską Neiße-Malxetal (Niemcy). Organizowano imprezy i różne przedsięwzięcia w zakresie: wymiany dzieci i młodzieży, kultury, sportu, straży pożarnych oraz innych wspólnych inicjatywy. Ponadto na podstawie umowy o współpracy z dnia 06.10.2007 r., gmina Trzebiel współpracuje z gminą partnerską Lázně Libverda (Czechy). Samorządy partnerskie współpracowały ze sobą w zakresie: zadań straży pożarnych, kultury, edukacji, sportu i innych działań. W ramach tych umów drużyny Ochotniczych Straży Pożarnych z każdej z gmin uczestniczą w zawodach pożarniczych, organizowanych na terenie gmin partnerskich. Przedstawiciele gmin spotykają się podczas organizowanych imprez, festynów.

W międzynarodowych turniejach piłkarskich biorą udział kluby piłkarskie z gminy Trzebiel i Neiße-Malxetal. W ramach współpracy organizowany jest co roku Festyn Integracyjny Polsko-Niemieckie Świątko Mostu. Partnerem jest gmina Neiße-Malxetal. Festyn odbywa się naprzemiennie w miesiącu wrześniu w Siedlec oraz w Zelz.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Jasieniu współpracuje z Döbern przy organizacji imprezy cyklicznej „Dni Jasienia”. Ponadto gmina Jasień jako partner współpracowała z miastem Forst przy projekcie „Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Brody – Lubsko – Jasień”.

Gmina Lubsko współpracuje z miastem Forst oraz Vlotho (Republika Federalna Niemiec), na podstawie Umowy o współpracy i partnerstwie pomiędzy gminami Lubsko, Brody i Forst z dnia 04.03.2000 r. oraz Porozumieniem o współpracy między gminą Lubsko, a miastem Vlotho z dnia 25.04.1992 r. Ponadto gmina współpracuje z Ukrainą w ramach Umowy o współpracy partnerskiej pomiędzy gminą Lubsko a miastem Pawłograd z dnia 23.05.2008 r. Najważniejsze imprezy zorganizowane przez miasta partnerskie to: Dni Lubska, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej i Organowej, Gala Sportu, Maraton "Lubsko biega", Lubskie Prezentacje Wokalne Dzieci i Młodzieży Specjalnej Troski.

Gmina Tuplice współpracuje z miastem Döbern na podstawie umowy podpisanej w 2003 r. Rokrocznie odbywają się imprezy kulturalne, w których uczestniczą zaproszeni mieszkańcy miasta Döbern oraz gminy Tuplice.

Gmina Przewóz posiada podpisane porozumienia z Gminą Krauschwitz z dnia 30.04.2004 r. oraz z miastem Rothenburg z dnia 23.11.2009 r. Wspólnie, corocznie, organizowane są następujące imprezy:

- ❖ Międzynarodowy Festyn Wiosenny, organizowany wspólnie z Gminą Krauschwitz, rozpoczyna obchody niemieckiego święta - Hexe Tag - Spalenie Czarownicy symbolizuje pożegnanie zimy. Festyn trwa od 30 kwietnia do 3 maja.
- ❖ Międzynarodowe zawody sportowo-pożarnicze w Przewozie, organizowane są corocznie od 1995 roku w miesiącu maju. Uczestniczą w nich ochotnicze Straże Pożarne z terenu gminy Przewóz oraz z Niemiec: jednostka z Krauschwitz oraz Lodenau (Rothenburg).
- ❖ Festyn Baltazara to reaktywacja festynu odbywającego się w Niemczech do połowy lat trzydziestych dwudziestego stulecia. Jest to impreza jednodniowa, międzynarodowa, organizowana wspólnie z gminą Krauschwitz, zaproszeni są goście z Niemiec.
- ❖ Międzynarodowy Dzień Dziecka, organizowany wspólnie z gminą Krauschwitz. Zawody sportowe dla dzieci z przedszkoli i szkół podstawowych z terenu gmin Przewóz i Krauschwitz,
- ❖ Międzynarodowe Święto Plonów - Dożynki organizowane razem z gminą Krauschwitz (z miastem Rothenburg w 2010 r.). Na spotkaniu wystawiane są wieńce, występują również zespoły śpiewacze. Na placu odbywają się zawody "Turniej Gmin", w którym udział biorą przedstawiciele wsi z gmin Przewóz, Krauschwitz.

Gmina Brody współpracuje z miastem Forst na podstawie umowy podpisanej w 2000 r. Wspólnie zrealizowano projekty: „Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Brody – Lubsko - Jasień” (w latach 2008-2013). Ponadto w partnerstwie z miastem Forst gmina Brody zorganizowała kilka imprez: Dzień Pokoju – cyklicznie 01.09, Biesiadę w Brodach – 2012 r., Obóz młodzieżowy w Forst – cyklicznie, Seminarium Parkowe cyklicznie od 2009 r. Natomiast jako partner współorganizowała z Forst kolejne przedsięwzięcia:

- ❖ Projekt: Śródmiejski most przez Nysę w obszarze „Mostu Długiego” (Forst-Zasieki),
- ❖ Ekologiczny rozwój wyspy w Ogrodzie Różanym,
- ❖ Projekt po stronie niemieckiej - Ekologiczny rozwój tamy- i wyspy Reisigwehrinsel w Forst (Lausitz),

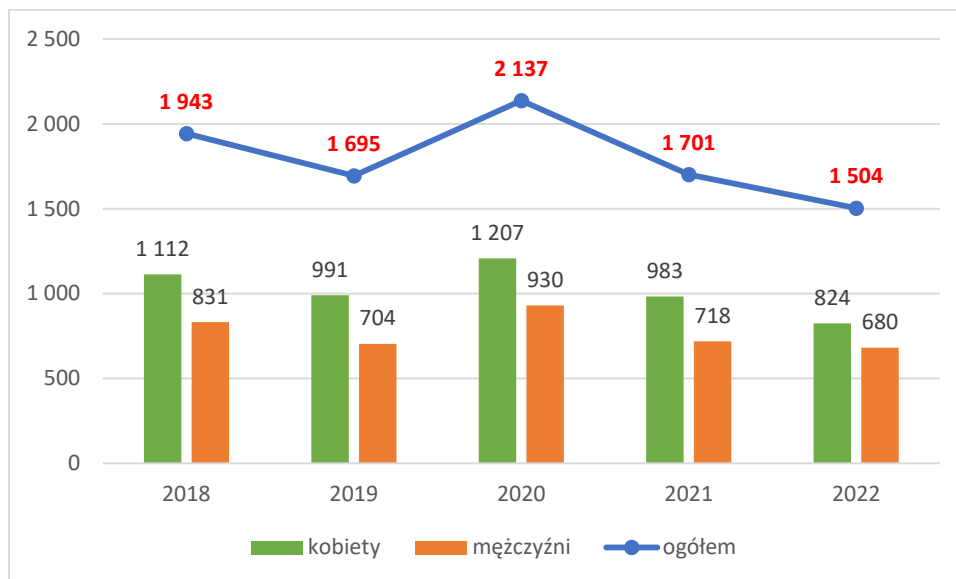
- ❖ Dalszy rozwój Wschodnioniemieckiego Ogrodu Różanego w ramach Europejskiego Związku Parków Łużyckich "od hrabiego Brühla do księcia Pücklera",
- ❖ Zachować i rozwijać – różany most hrabiego Brühla.

IV. Diagnoza stanu gospodarczego powiatu żarskiego

IV.1 Rynek pracy

Na koniec grudnia 2022 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żarach zarejestrowanych było 1 504 osoby bezrobotne, w tym 824 kobiety i 680 mężczyzn. Zjawisko pandemii COVID-19 spowodowało wzrost ogólnego poziomu bezrobocia w całym kraju, co również można zaobserwować w powiecie żarskim, gdzie w 2020 r. odnotowano 2 137 bezrobotnych. od tego roku widoczna jest stabilizacja na lokalnym rynku i systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych w powiecie.

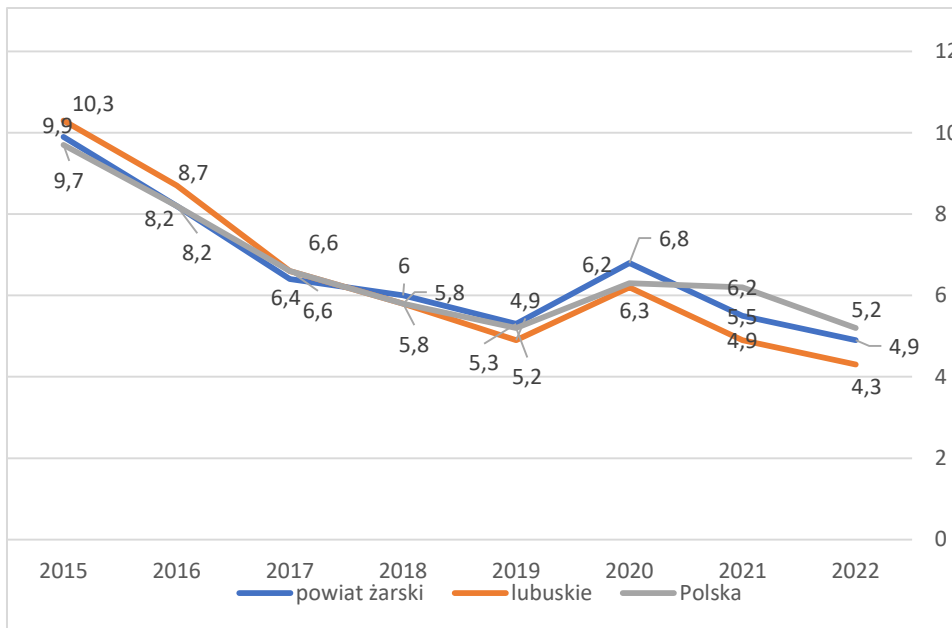
Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Stopa bezrobocia według danych GUS na koniec grudnia 2022 r. w powiecie żarskim wynosiła 4,9 %, w województwie lubuskim – 4,3 % i w kraju – 5,2 %. Stopa bezrobocia w powiecie żarskim w stosunku do grudnia 2021 spadła o 0,6 %.

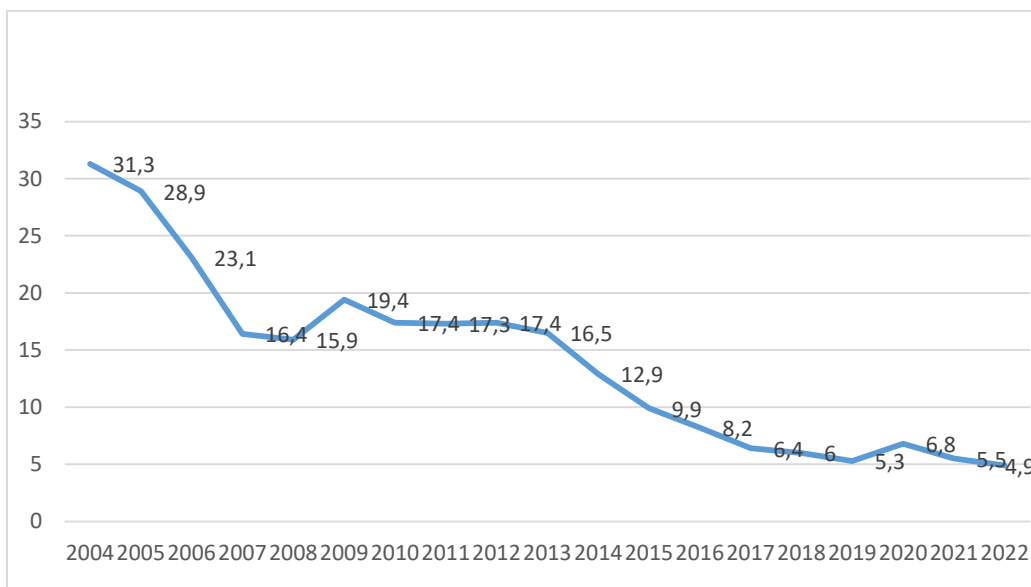
Wykres 10 Stopa bezrobocia w powiecie żarskim, województwie lubuskim oraz w Polsce - 2015-2022

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 114.

Sytuacja na rynku pracy w powiecie żarskim w ostatnich latach uległa znacznej poprawie. Na przestrzeni lat 2004-2022 stopa bezrobocia zmniejszyła się o 26,4%. Od 2009 r. widoczny jest systematyczny spadek stopy bezrobocia w powiecie, co wskazuje na dobrą kondycję powiatu i kraju w zatrudnieniu na lokalnych rynkach. Mieszkańcy powiatu żarskiego często znajdują zatrudnienie również poza granicami kraju.

Wykres 11 Stopa bezrobocia w powiecie żarskim w latach 2004-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Dane z lat 2018-2022 dotyczące bezrobocia w powiecie wskazują, iż większy odsetek osób pozostających bez zatrudnienia stanowią kobiety. Bezrobocie wśród kobiet ma zazwyczaj kilka przyczyn: brak chęci do pracy, sprawowanie opieki nad osobami zależnymi, niższe kwalifikacje i doświadczenie zawodowe oraz brak odpowiednich ofert pracy dla kobiet na lokalnym rynku. W kontekście rozwoju powiatu żarskiego należy zwrócić uwagę na dogłębniejsze zdiagnozowanie bezrobocia wśród kobiet w poszczególnych gminach, aby minimalizować wystąpienie zjawiska wykluczenia społecznego tej grupy społecznej.

Ważną grupę wśród bezrobotnych stanowią również (oprócz kobiet) znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy osoby młode – do 30 roku życia, starsze – po 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotne. Wśród osób pozostających bez pracy do 30 roku życia odnotowano spadek na przestrzeni lat 2018-2022 o 141 osób. Jednakże w 2020 r. przybyło 86 nowych bezrobotnych w tej grupie, co może wskazywać, że osoby młode kończące szkoły lub studia nie znalazły zatrudnienia w dobie kryzysu gospodarczego spowodowanego pandemią. W roku 2022 sytuacja osób młodych na lokalnym rynku poprawiła się, gdyż odnotowano mniejszą liczbę osób bezrobotnych niż przed okresem pandemii.

Wśród osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia zauważa się podobną tendencję co w przypadku osób do 30 roku życia. Do roku 2019 także w tej grupie bezrobotnych odnotowano spadek liczby osób pozostających bez pracy, ale w 2020 r. przybyło 77 bezrobotnych w tej grupie wiekowej. Warto zwrócić uwagę na osoby starsze, które potrzebują wsparcia w zakresie doradztwa i szkoleń podnoszących lub zmieniających ich kwalifikacje. Seniorom trudniej jest znaleźć pracę, szczególnie w dobie cyfryzacji, kiedy wiele stanowisk pracy wymaga znajomości i umiejętności posługiwania się urządzeniami elektronicznymi. W 2022 r. odnotowano 412 osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat.

Z kolei najliczniejszą grupę bezrobotnych w powiecie żarskim stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W latach 2018-2022 odnotowano ogólny spadek liczby długotrwale bezrobotnych o 250 osób, jednak w roku 2020 wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych również przyjmował tendencje wyższe. Osoby te często mają nieodpowiednie lub zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, mają trudności ze znalezieniem pracy, co przyczynia się do pogorszenia jakości ich życia, zniechęcenia, strachu, braku aktywności zawodowej, a co za tym idzie do wykluczenia społecznego. Często również zasilają tzw. „szarą strefę” albo przyjmują status bezrobotnego, w wyniku czego działania aktywizacyjne

skierowane do osób długotrwale bezrobotnych są nieefektywne i bezskuteczne. Praca z tą grupą osób należy do najtrudniejszych, gdyż często dobrowolnie nie chcą one pracować. Odpowiednie wsparcie i doradztwo w zakresie ukazywania korzyści wynikających z zatrudnienia powinny płynąć z różnych instytucji i organizacji, nie tylko z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 17 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Rok	Bezrobotni		Bezrobotni do 30 roku życia	Bezrobotni powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Ogółem	Ogółem
2018	1 943	1 112	487	568	935
2019	1 695	991	457	482	822
2020	2 137	1 207	543	559	932
2021	1 701	983	405	468	891
2022	1 504	824	346	412	685

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Analizując sytuację na rynku pracy w powiecie żarskim należy uwzględnić informacje dotyczące deficytów pracowniczych w wybranych sektorach gospodarki. Na podstawie Barometru Zawodów w roku 2023 w powiecie żarskim odnotowywano deficyt w następujących grupach: blacharze i lakiernicy samochodowi, fizjoterapeuci, kierowcy autobusów i samochodów ciężarowych, lekarze, listonosze i kurierzy, magazynierzy, nauczyciela praktycznej nauki zawodów, pielęgniarki, pracownicy fizyczni, socjalni, psychologowie i psychoterapeuci, spedytorzy oraz zaopatrzeniowcy i dostawcy. Zgodnie z prognozą na rok 2024 największą grupę deficytową będą stanowili lekarze oraz pracownicy służb mundurowych.

W ciągu 12 miesięcy 2022 r. w powiecie żarskim zarejestrowało się 3 326 osób bezrobotnych, w tym 654 po raz pierwszy. Natomiast w analogicznym okresie czasu wyrejestrowano 3 523 osób bezrobotnych. Wśród osób wyłączonych z ewidencji (podobnie jak w roku 2021) najliczniejsze grupy stanowili bezrobotni wykreśleni z powodu podjęcia pracy – 1 433 osób, niepotwierdzenia gotowości do pracy – 771 osób oraz dobrowolnej rezygnacji ze statusu bezrobotnego – 241 osoby.

W okresie 12 miesięcy 2022 r. największy spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Lubsko (68 osób), miejskiej Żary (39 osoby), oraz w miejsko-wiejskiej Jasień (35 osób). Spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych miał miejsce w prawie wszystkich gminach powiatu, z wyjątkiem gminy wiejskiej Żary – wzrost o 1 zarejestrowaną osobę.

Na podstawie sprawozdań MPIPS-01 na koniec grudnia 2022 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żarach zarejestrowanych było 112 osób niepełnosprawnych, które stanowiły 7,45 % ogółu bezrobotnych. W porównaniu z grudniem 2021 r. liczba bezrobotnych niepełnosprawnych zmniejszyła się o 6 osób. Najwyższym udziałem bezrobotnych niepełnosprawnych wyróżniły się miasto Żary – 34 osoby oraz miasto i gmina Lubsko – 31 osób. W gminie Brody i mieście Łęknica figurowało po 1 zarejestrowanej osobie legitymującej się stopniem niepełnosprawności.

W 2022 r. do Powiatowego Urzędu Pracy w Żarach zgłoszonych było łącznie 3 072 wolnych miejsc pracy, w tym 1110 subsydiowanych. W strukturze wolnych miejsc aktywizacji zawodowej dominowały w tym roku propozycje prac społecznie użytecznych – 787 miejsc pracy z czego zrealizowano 393 drugą formą były staże – 444 zgłoszonych miejsc pracy z czego 373 zrealizowanych. Kolejną formą refundowaną były prace interwencyjne – 172 miejsc pracy z czego zrealizowanych było 169. Refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia miejsc pracy było zawartych 30 umów na 39 miejsc pracy. Roboty publiczne klasyfikowały się na piątym miejscu, łącznie podpisano 24 umowy na zatrudnienie 26 osób bezrobotnych – wszystkie zrealizowano. Bony na zasiedlenie wydano 23 osobom.

Wśród wolnych miejsc pracy zgłoszonych przez pracodawców w 2022 roku, największą część stanowiły oferty pracy w następujących zawodach (należy przy tym pamiętać, iż niektóre „wakaty” zgłaszane były wielokrotnie):

- ❖ Robotnik gospodarczy – 387 miejsca pracy,
- ❖ Pracownik produkcji – 132 miejsca pracy,
- ❖ Pakowacz ręczny – 97 miejsc pracy,
- ❖ Kasjer handlowy – 71,
- ❖ Sprzedawca – 76 miejsc pracy,
- ❖ Kierowca samochodu ciężarowego – 68 miejsc pracy,
- ❖ Opiekun w żłobku/ w DPS – 47 miejsc pracy,

- ❖ Spawacz – 30 miejsc pracy,
- ❖ Sprzątaczką – 29 miejsc pracy,
- ❖ Ślusarz – 21 miejsc pracy.

W roku 2022 Powiatowy Urząd Pracy w Żarach wpisał do ewidencji łącznie 1 520 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom. Złożone oświadczenia dotyczyły obywateli następujących krajów:

- ❖ Ukrainy – 1242 oświadczenia (81,7% ogółu),
- ❖ Białorusi – 142 oświadczenia (9,3% ogółu),
- ❖ Gruzji – 64 oświadczenia (4,2% ogółu),
- ❖ Mołdawii – 50 oświadczeń (3,3% ogółu),
- ❖ Rosji – 21 oświadczeń (1,4% ogółu), -
- ❖ Armenii – 1 oświadczenie (0,1% ogółu).

W analizowanym okresie czasu Powiatowy Urząd Pracy przyjął 51 wniosków (w całości dla ob. Ukrainy) o wydanie zezwoleń na pracę sezonową typ S, na podstawie których wydał 20 zezwoleń na pracę sezonową. W analizowanym okresie czasu do tutejszego Urzędu Pracy wpłynęło również 469 powiadomień o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom Ukrainy, którym powierzono pracę na podstawie art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy w Powiatowym Urzędzie Pracy powstały dwa punkty informacyjno-konsultacyjne dla obywateli Ukrainy zainteresowanych podjęciem pracy w Polsce i rejestracją jako osoba bezrobotna w PUP. łącznie w 2022 r. udzielono 1 569 informacji o ofertach pracy, możliwościach rejestracji i podjęcia zatrudnienia przez obywateli Ukrainy.

Poradnictwo zawodowe

Doradcy zawodowi zatrudnieni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żarach w 2022 r. udzielili 180 porad indywidualnych osobom bezrobotnym. Osoby zgłaszające się na porady indywidualne miały problem z wyborem bądź zmianą zawodu czy też z wyborem kierunku szkolenia, co wiązało się w niektórych przypadkach z koniecznością skierowania osób na badania lekarskie i/lub psychologiczne w celu określenia przydatności zawodowej do pracy i do wykonywania określonego zawodu. W 2022 r. z możliwości tej skorzystało 15 osób. Problemem, który pojawiał się najczęściej wśród osób bezrobotnych był zamiar podjęcia

działalności gospodarczej i ocena szans planowanego przedsięwzięcia. Ponadto 378 zarejestrowanym udzielono indywidualnej informacji zawodowej. Cel informacji obejmował informacje o usługach i instrumentach rynku pracy; metody i sposoby poszukiwania pracy (w tym przez sieć EURES); zasady przygotowywania, rodzaje i wzory dokumentów aplikacyjnych; prawa i obowiązki bezrobotnych oraz informacje na temat lokalnego rynku pracy i projektów realizowanych przez inne instytucje na rzecz osób pozostających bez pracy.

Krajowy Fundusz Szkoleniowy

W 2022 r. pracodawcy z terenu powiatu żarskiego złożyli do PUP w Żarach 70 wniosków o przyznanie środków KFS. W ramach przyznanych środków zawarto 44 umowy na dofinansowanie szkoleń zawodowych dla osób pracujących. Łącznie ze środków KFS skorzystało 227 pracowników zatrudnionych u pracodawców z terenu powiatu i 17 samych pracodawców. Największy udział tematyczny szkoleń to: doskonalenie zawodowe pielęgniarek, fizjoterapeutów, położnych, psychologów i pedagogów, kursy kosmetyczne, fryzjerskie i księgowe.

Tabela 18 Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu

AKTYWNE FORMY PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU – 2022 r.		
Lp.	Wyszczególnienie	Powiat
1.	Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły szkolenie i realizacja bonu szkoleniowego	24
2.	Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły prace interwencyjne	169
3.	Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły roboty publiczne	26
4.	Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły staż i realizacja bonu stażowego	373
5.	Liczba osób bezrobotnych, które rozpoczęły prace społecznie-użyteczne	393
6.	Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę w ramach dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 roku życia	0
7.	Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	51
8.	Liczba miejsc pracy utworzonych w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowisk pracy	39
9.	Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę w ramach bonu na zasiedlenie	23

10.	Liczba osób bezrobotnych, które podjęły prace w ramach dofinansowania PFRON	3
11.	Zwrot składki ZUS i pozostałe podjęcia pracy subsydiowanej przez osoby bezrobotne	0
Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu		1101

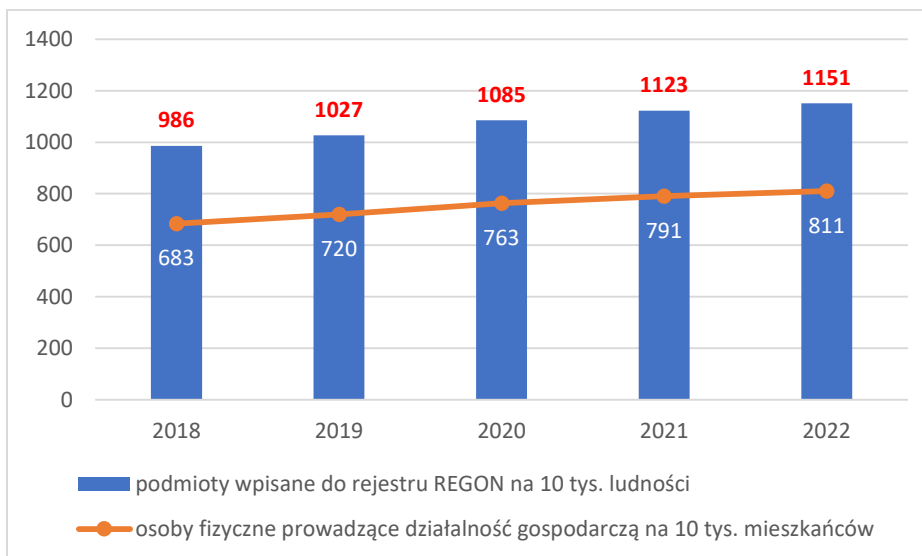
Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Ponadto w 2022 r. w ramach obowiązkowych wydatków Funduszu Pracy Powiatowy Urząd Pracy dokonał wypłat zasiłków dla osób bezrobotnych w łącznej kwocie 3 139 143,92 zł dla 712 osób bezrobotnych, wypłacono również dodatki aktywizacyjne dla 162 osób na kwotę 182 447,80 zł oraz świadczenia integracyjne dla 113 uczestników z Centrum Integracji Społecznej na kwotę 1 238 383,74 zł.

IV.2 Przedsiębiorczość

Powiat żarski charakteryzuje się wzrastającym wskaźnikiem przedsiębiorczości, który został wyrażony jako liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W 2022 r. w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w powiecie żarskim zarejestrowanych było 1 151 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 811 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W analizowanych latach 2018-2022 liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności wzrósł o 165 podmioty, tym samym wzrasta liczba podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne.

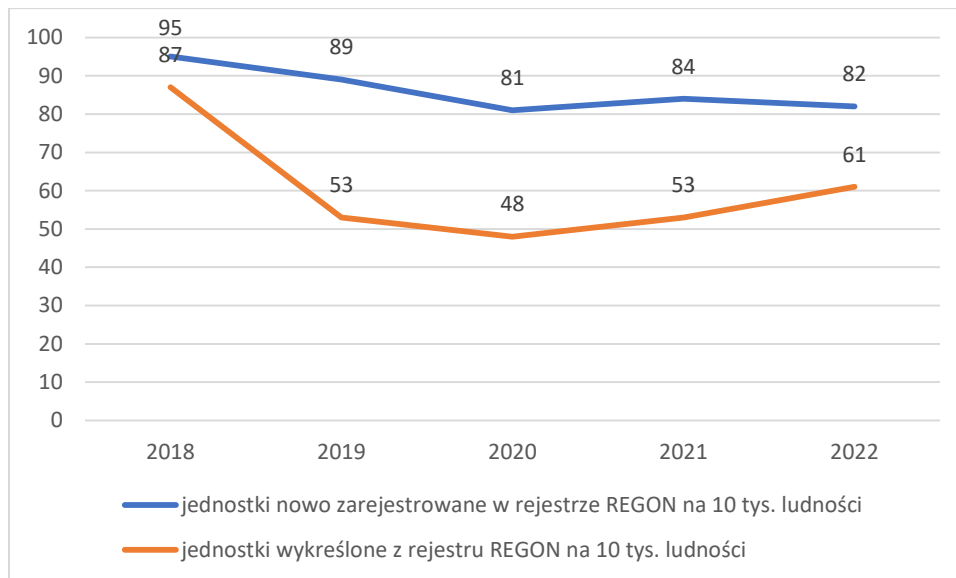
Wykres 12 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2022 r. zarejestrowano 82 nowe podmioty gospodarcze, a wyrejestrowano 61. W omawianym okresie ostatnich 5 lat stosunek liczby podmiotów nowo rejestrowanych jest wyższy niż wykreślanych z rejestru REGON, co wskazuje na dobrą kondycję finansową przedsiębiorstw w powiecie żarskim.

Wykres 13 Liczba podmiotów nowo rejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w powiecie żarskim najwięcej jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,1% podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,3% podmiotów, a 72,5% podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w powiecie żarskim najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28,2%) oraz budownictwo (24,7%).

Wskaźnikiem pozwalającym ocenić poziom rozwoju przedsiębiorczości na obszarze powiatu jest liczba podmiotów przypadających na 10 tys. mieszkańców. Największa liczba podmiotów gospodarki narodowej w odniesieniu do liczby mieszkańców zarejestrowana była w gminach miejskich: Łęknica i Żary. W obu gminach znajdują się Targowiska Miejskie skupiające duże

liczby podmiotów gospodarczych. Ponadto Żary jako duży ośrodek pełniący funkcję stolicy powiatu mają większe zapotrzebowanie zarówno na różnego rodzaju usługi dla ludności jak i produkcję. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest dużo niższy, natomiast najniższy odnotowano w gminie Brody.

Na terenie powiatu żarskiego dominuje produkcja roślinna nastawiona na uprawę zbóż. Największe uprawy stanowią: pszenica ozima, żyto, mieszanka zbożowa, pszenżyto ozime. Mniejszą powierzchnię zajmują pszenica jara i jęczmień jary. Wśród upraw przemysłowych dominuje rzepak. Gospodarstwa rolne w powiecie zajmują się również hodowlą bydła – 11 170 szt. oraz trzody chlewnej – 18 386 szt. W licznych gospodarstwach rolnych hodowany jest drób w ilości ok. 45 000 szt., w tym chów indyków. W ramach przekształceń profilu produkcji tworzą się nowe kierunki: kwaciarstwo, rybołówstwo, pszczelarstwo, hodowla danieli, jeleni, bażantów, ptactwa ozdobnego oraz zwierząt futerkowych.

Na terenie powiatu żarskiego przeważają małe gospodarstwa rolne o powierzchni do 1 ha. Zdecydowanie najmniej jest gospodarstw o powierzchni 50-100 ha oraz powyżej 100 ha. Znaczną część stanowią gospodarstwa średniej wielkości o powierzchni 1-2 ha oraz 2-5 ha.

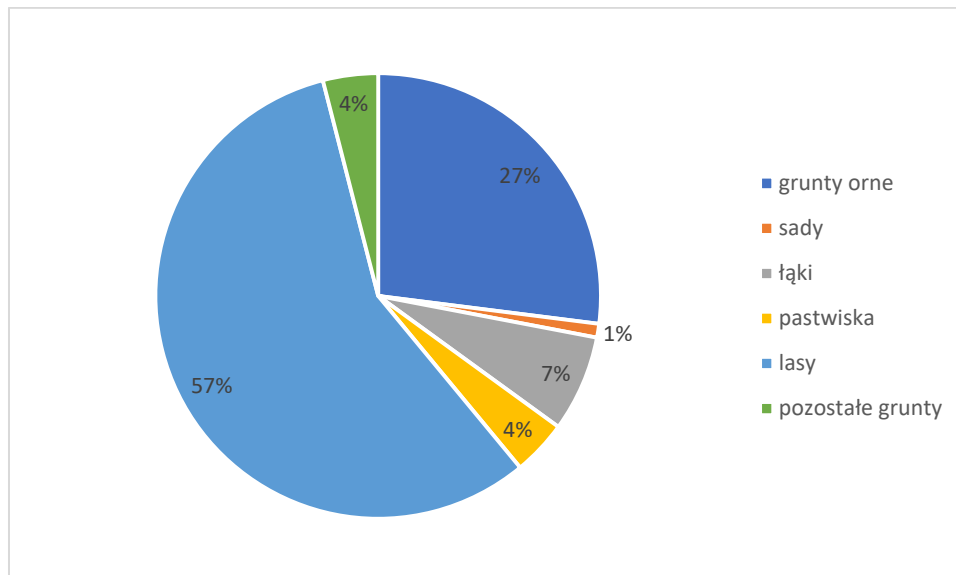
Tabela 19 Struktura gospodarstw rolnych w powiecie żarskim w 2021 r.

Gmina	Liczba gospodarstw rolnych wg powierzchni							
	0-1 ha	1-2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha	50-100 ha	100 ha i więcej
Brody	27	95	90	43	40	25	13	7
Jasień	507	209	118	50	18	34	0	2
Przewóz	719	110	86	31	27	17	7	5
Trzebiel	1 214	293	160	89	48	39	6	10
Lubsko	68	349	126	85	68	33	0	14
Lipinki Łużyckie	69	155	117	59	46	15	0	6
Tuplice	538	120	76	33	26	12	0	1
Łęknica	0	0	1	0	0	0	0	0
Żary	2 493	655	372	183	81	124	0	0
Razem	5 635	1 986	1 146	573	354	299	26	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin za rok 2022

Użytki rolne stanowią ok. 36 % całej powierzchni gruntów w powiecie żarskim. Znaczącą większość powierzchni zajmują lasy – 57%. Grunty orne stanowią 27 % powierzchni powiatu a niewielki odsetek to sady, łąki i pastwiska.

Wykres 14 Struktura powierzchni gruntów w powiecie żarskim w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z gmin powiatu żarskiego

IV.3 Działalność organizacji społecznych

Rada Powiatu Żarskiego każdego roku uchwała Roczny Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na dany rok. Roczny Program Współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2022 obowiązywał od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r. Celem głównym programu jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy powiatem a organizacjami pozarządowymi. Program ustalał zadania jako priorytetowe, które mogą być zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym w zakresie:

- ❖ kultury fizycznej i turystyki,
- ❖ kultury i edukacji
- ❖ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej:
- ❖ pomocy społecznej
- ❖ rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych,
- ❖ działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym i wspierania lokalnych organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.

W 2022 r. na realizację zadań publicznych z zakresu kultury fizycznej i turystyki wydatkowano łącznie 55 000 zł. wsparcie otrzymało 14 organizacji z powiatu żarskiego.

Tabela 20 Kwota przyznanego wsparcia dla organizacji pozarządowych w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w 2022 r.

Lp.	Wnioskodawca	Tytuł projektu	Przyznana kwota dotacji
1	Miejski Ludowy Klub Sportowy "AGROS" w Żarach	Upowszechnienie sportu przez organizację Powiatowych Czwartków Lekkoatletycznych z finałem ogólnopolskim, Zapaśniczej Ligi Powiatowej, udział w Zapaśniczej Lidze Międzywojewódzkiej	5 500,00
2	UKTS OLIMPIA Lubsko	Rozgrywki tenisa stołowego V Ligi i klasy A w 2022 r.	2 000,00
3	UKTS Zespołu Szkół Technicznych w Lubsku	Cykl zawodów zapaśniczych w ramach Międzywojewódzkiej Ligi Młodzików, zawody ogólnopolskie wg kalendarza imprez Polskiego Związku Zapaśniczego, Lubuskiego Okręgu Związku Zapaśniczego, Dolnośląskiego Okręgowego Związku Zapaśniczego oraz turnieje zagraniczne.	4 000,00
4	Stowarzyszenie „Edukacja i Technika” w Żarach	Organizacja Zawodów Sportowych w ramach Powiatowej Olimpiady Młodzieży i uczestniczenia w Lubuskiej Olimpiadzie Młodzieży	14 000,00
5	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy HAT-TRIC Lubsko	Szkolenie dzieci i młodzieży na terenie Powiatu Żarskiego przez klub „MUKS HAT-TRIC Lubsko”	3 500,00
6	Koszykarski Klub Sportowy Basket Żary	Upowszechnienie sportu i wspieranie rozwoju kultury fizycznej poprzez organizację obozu sportowego dla zawodników koszykówki	4 000,00
7	Polski Związek Wędkarski Okręg w Zielonej Górze	Organizacja zawodów zaliczanych do klasyfikacji Młodzieżowego Pucharu Okręgu MP01	1 000,00

8	Polski Związek Wędkarski Okręg w Zielonej Górze	Organizacja zawodów zaliczanych do klasyfikacji Młodzieżowego Pucharu Okręgu MP05	1 000,00
9	Żarski Klub Szachowy	Organizacja II Żarskiego Festiwalu Szachowego	1 000,00
10	Stowarzyszenie Amatorskiej Piłki Nożnej Mundial Żarach	Szkolenie dzieci i młodzieży w futsal oraz organizacji rozgrywek halowych	2 000,00
11	Międzyszkolny Klub Sportowy „SOKÓŁ” Żary	Upowszechnienie piłki ręcznej i brydża sportowego przez MKS „SOKÓŁ” Żary wśród mieszkańców powiatu żarskiego	12 000,00
12	Stowarzyszenie Olbrachtów „Razem”	Poznaj Olbrachtów- zabawa terenowa- edukacja kulturalno-sportowa dzieci i młodzieży	2 500,00
13	Stowarzyszenie „Łaz Zielony las”	Aktywność uczy i wspomaga zdrowie	1 000,00
14	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajoznawczego Powiatu Żarskiego w Żarach	Złot Kół i Klubów PTTK Powiatu Żarskiego 2022 r.	1 500,00
RAZEM			55 000,00

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 92.

W ramach ogłoszonego w 2022 r. otwartego konkursu ofert w zakresie kultury i edukacji wsparcie otrzymało 5 organizacji na łączną kwotę 50 000 zł.

Tabela 21 Kwota przyznanego wsparcia dla organizacji pozarządowych w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań z zakresu kultury i edukacji w 2022 r.

Lp.	Wnioskodawca	Tytuł projektu	Przyznana kwota dotacji
1	Złotnicki Zespół Górali Czadeckich „Dolina Nowego Sołońca”	Wskrzyszanie regionalnych tradycji kultury materialnej i duchowej	3 000,00
2	Stowarzyszenie „Edukacja i Technika” w Żarach	Się Kręci – Moc Lego	38 000,00
3	Stowarzyszenie „Serce za Serce” na rzecz uczniów Zespołu Szkół im. M. Grzegorzewskiej w Żarach	Dzień Dziecka z Marią Grzegorzewską	1 500,00
4	Stowarzyszenie Edukacji Zawodowej „Budowlanka”	Edukacja i kultura w PST „Budowlanka”	2 500,00
5	Stowarzyszenie Wicina.pl	VI Plener Archeologiczny w Wicinie	5 000,00
RAZEM			50 000,00

Źródło: Raport o stanie powiatu za 2022 r., s. 92.

Z kolei w ramach konkursy na realizację zadań w zakresie działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym i wspierania lokalnych organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu udzielono wsparcia w kwocie 2 100 zł dla Stowarzyszenia „Łaz – Zielony Las”.

Organizacje pozarządowe na terenie powiatu stanowią ważne centra rozwoju społecznego. Wspierają osoby starsze, udzielają pomocy osobom niepełnosprawnym, realizują szereg działań na rzecz dzieci i osób potrzebujących. W kontekście rozwoju społecznego powiatu żarskiego istotne jest wspieranie niniejszych organizacji w realizacji ich zadań statutowych. Ważnym aspektem jest sieciowanie oraz współpraca tychże podmiotów, aby w sposób kompleksowy realizować proces niesienia pomocy i wsparcia. Wymiana doświadczeń, wspólna realizacja projektów, łączenie działań będą stanowiły podstawę do stworzenia odpowiedzialnego i zrównoważonego współpomagania osobom potrzebującym z terenu powiatu. Powiat powinien organizować oraz monitorować proces współpracy, dzięki

któremu nastąpi większa integracja oraz aktywizacja zarówno samych organizacji III sektora z terenu powiatu, a także mieszkańców powiatu.

W 2022 r. do ewidencji prowadzonej przez Starostę Żarskiego wpisanych było 30 uczniowskich klubów sportowych i 33 kluby sportowe, istniało 250 stowarzyszeń podlegających obowiązkowi wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego, w tym:

- ❖ 55 stowarzyszeń kultury fizycznej,
- ❖ 161 stowarzyszeń ogólnych (działających w obszarze rozwoju lokalnego w wymiarze społecznym oraz edukacji, wychowania, oświaty, kultury i sztuki),
- ❖ 9 jednostek terenowych stowarzyszeń ogólnopolskich,
- ❖ 25 ochotniczych straży pożarnych.

Ponadto w ewidencji stowarzyszeń zwykłych, prowadzonej przez Starostę Żarskiego, jest zarejestrowanych 37 stowarzyszeń zwykłych. Na koniec 2022 r. na terenie powiatu funkcjonowało 33 fundacji.

IV.4 Infrastruktura drogowa

Infrastruktura drogowa

Powiat żarski posiada dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną. Przez jego teren przebiegają

- ❖ drogi krajowe:
 - DK 12 granica państwa- Łęknica –Żary- Leszno- Kalisz- Radom- Lublin- Ukraina o łącznej długości 757 km,
 - A18 granica państwa – Olszyna – Golnice o łącznej długości 71,33 km,
 - DK 27 granica państwa - Przewóz- Żary-Zielona Góra - o łącznej długości 74 km.
- ❖ drogi wojewódzkie o łącznej długości 136,42 km,
- ❖ drogi powiatowe o łącznej długości 548,29 km.

W ramach modernizacji dróg krajowych planowane są kolejne inwestycje infrastrukturalne.

W celu zapewnienia sprawnej komunikacji i bezpieczeństwa mieszkańców planowane są:

- ❖ Rozbudowa drogi krajowej nr 12 na odcinku Lipinki Łużyckie- Żary,
- ❖ Przebudowa obwodnicy Żar na drodze krajowej nr 12,
- ❖ Rozbudowa drogi krajowej nr 12 na odcinku Żary- Żagań,

- ❖ Dostosowanie byłego przejścia granicznego w ciągu DK 18 na odc. Grania państwa-węzeł „Olszyna” do parametrów drogi klasy A.
- ❖ Rozbudowa drogi krajowej nr 27 na odcinku Żary – Nowogród Bobrzański,
- ❖ Rozbudowa drogi krajowej nr 27 na odcinku Węzeł Żary- Żary.

Wykaz dróg wojewódzkich przebiegających przez powiat żarski ujęto w poniższej tabeli.

Tabela 22 Wykaz dróg wojewódzkich na terenie powiatu żarskiego

Nr drogi	Drogi wojewódzkie – relacje	Długość (w km)
285	Gubin – Grabice - Starosiedle	4,841
286	Gubin - Biecz	7,338
287	Kosierz – Bobrowice – Lubsko - Żary	31,707
289	Granica Państwa – Zasieki – Lubsko – Nowogród Bobrzański	40,466
294	Trzebiel – Tuplice – Jasień	22,421
350	Łęknica – Przewóz – Gozdnicza – Ruszów – Bolesławiec	29,641

Źródło: dane ze Starostwa Powiatowego w Żarach

Stan nawierzchni dróg wojewódzkich, w przeważającej części przedstawia się jako ostrzegawczy, zły lub bardzo zły (droga nr 285, 286, 287, 294, 350). Na odcinku drogi 289 oraz drogi 296 stan nawierzchni jest bardzo dobry lub dobry, miejscami tylko zły.

Długość dróg powiatowych wynosi 465,256 km. Stan nawierzchni dróg powiatowych w 18% dróg jest dobry, w 52 % jest zadowolający, w 10% - niezadowolający, a zły w 20,00% wszystkich dróg. Stan nawierzchni dróg gminnych w powiecie żarskim w przeważającej części dróg jest zadowolający w 6 gminach (gmina Brody, gmina Lubsko, gmina Łęknica, gmina Trzebiel, gmina Przewóz, gmina miejska Żary) na terenie 4 gmin stan dróg jest niezadowolający (gmina Jasień, gmina wiejska Żary, gmina Lipinki Łużyckie, gmina Tuplice).

We wszystkich niemalże gminach drogi powiatowe wymagają remontu nawierzchni i napraw poboczy, tak aby były bezpieczne zarówno dla kierujących pojazdami jak i pieszych. Należy dokładać należytej staranności w zakresie bieżącego utrzymania dróg: koszenie traw, równanie poboczy, przycinanie konarów drzew i suchych gałęzi, usuwanie zakrzaczeń, czyszczenie rowów i przepustów, czyszczenie chodników, usuwanie suchych drzew. Planuje się obranie kierunków mających na celu rozwijanie i modernizację infrastruktury drogowej wraz z oświetleniem, chodnikami, parkingami, przystankami, a także poprawę komunikacji

transportowej wewnątrz oraz na zewnątrz powiatu. Ocenia się, że dla pełniejszego wykorzystania potencjału położenia geograficznego powiatu żarskiego oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jego terenie, kluczowy będzie rozwój infrastruktury drogowej zmierzających do wsparcia budowy połączeń sieci dróg na poziomie gmin i poziomie regionalnym.

Mapa 2 Układ komunikacyjny powiatu żarskiego

Źródło: dane ze Starostwa Powiatowego w Żarach

Dla zadania pt. drogi publiczne opracowywany jest każdego roku przez Starostwo Powiatowe w Żarach roczny plan remontów i robót. Za realizację zadania odpowiada Wydział Komunikacji, Transportu i Dróg Powiatowych, Referat ds. Dróg Powiatowych. Wszystkie realizacje z planu rocznego zostały wykonane do końca 2022 r. i przedstawiały się następująco:

- Przebudowa drogi powiatowej nr 1100F w m. Mielno – etap I od km 16+000 do km 18+400,
- Rozbudowa drogi powiatowej nr 4601F w m. Żary ul. Artylerzystów (od skrzyżowania ulic Lotników, Artylerzystów, Broni Pancерnej do skrzyżowania ulic Artylerzystów, Śródmiejska),
- „Modernizacja drogi powiatowej nr 3210F ul. Kilińskiego w m. Lubsko na odcinku na ok. 0,450 km”,
- Opracowanie dokumentacji wraz z wykonaniem zadania pn. Przebudowa przejścia dla pieszych poprzez zamontowanie sygnalizacji świetlnej wraz z oświetleniem na działce nr 660/2 w miejscowości Tuplice, ul. Leśna.

Zdjęcie 6 Rozbudowa drogi powiatowej nr 4601F w m. Żary ul. Artylerzystów

Źródło: Raport o stanie powiatu żarskiego za 2022 r., s. 98.

Zdjęcie 7 Przebudowa drogi powiatowej nr 1100F w m. Mielno

Źródło: Raport o stanie powiatu żarskiego za 2022 r., s. 97.

Zdjęcie 8 Przebudowa przejścia dla pieszych w miejscowości Tuplice

Źródło: Raport o stanie powiatu żarskiego za 2022 r., s. 97.

Dodatkowo w 2022 r. odebrano dwie dokumentacje techniczne przebudowy dróg powiatowych: nr 1102F Królów-Jasionów-Niwica oraz nr 1099F w zakresie chodnika w m. Dłużek. W przypadku dokumentacji na przebudowę drogi nr 1098F w m. Nabłoto, na budowę nowego obiektu inżynierskiego w m. Wierzbiczin oraz na budowę nowego obiektu inżynierskiego m. Górzyn, zadanie zostanie zrealizowane w II kwartale w 2023 r. Koszt opracowań to kwota 366 724,00 zł.

Powiat żarski planuje w kolejnych latach 2024-2030 remonty i modernizacje następujących dróg powiatowych:

1. Przebudowa drogi powiatowej nr 1077F w m. Biedrzychowice poprzez budowę chodnika w km 6+332-8+207
2. Przebudowa drogi powiatowej nr 1077F w m. Bieniów poprzez budowę chodnika w km 9+431-11+780
3. Przebudowa drogi powiatowej nr 1077F w m. Bieniów 11+805 km -14+807 (od końca zabudowań do skrzyżowania z DK nr 27).
4. Przebudowa drogi powiatowej nr 1080F od km 6+931 do km 10+254
5. Przebudowa drogi powiatowej nr 1080F Al. Wojska Polskiego w m. Żary od km 2+191 do km 3+886 (od wiaduktu do skrzyżowania z ul. Lelewel).
6. Przebudowa drogi powiatowej nr 1080F Al. Wojska Polskiego w m. Żary poprzez budowę ścieżki rowerowej km 3+495- 3+872.
7. Przebudowa drogi powiatowej nr 1084F wraz z rozbiórką i budową nowego obiektu inżynierskiego w km 8+532 w m. Wierzbęcin.
8. Przebudowa drogi powiatowej nr 1087 F w m. Lubanice w km 9+140 – 12+850 wraz ze skrzyżowaniem z drogą DW 287.
9. Przebudowa drogi powiatowej nr 1089F Kunice- Marszów w km 9+438 -12+620.
10. Przebudowa przepustu Marszów przy drodze nr 1089 F km 8+850.
11. Przebudowa drogi powiatowej nr m. Złotnik od km 0+000 do km 0+900.
12. Przebudowa przepustu Kadłubia przy drodze nr 1090F km 1+833.
13. Przebudowa drogi powiatowej nr 1093F w m. Łaz od km 4+413 – do km 6+213.
14. Przebudowa drogi powiatowej nr 1093F w m. Żary ul. Komuny Paryskiej poprzez budowę chodnika 0+000- 0+420.
15. Budowa chodnika w m. Mirostowice Dolne droga powiatowa nr 1093F od km 6+250 do km 8+502.
16. Powierzchniowe utwalenie drogi 1093F Żary ul. Komuny Paryskiej – Łaz.
17. Przebudowa drogi powiatowej nr 1170F Sieniawa Żarska – Miłowice od km 0+000 do km 2+ 500 oraz przebudowa drogi Miłowice – Olbrachtów od km 8+ 360 do km 11+ 892.
18. Przebudowa drogi powiatowej nr 1094 F Suchleb – Boruszyn od km 2+ 500 do km 4+ 065.
19. Przebudowa drogi powiatowej nr 1095F w m. Lubanice w km 15+ 870 – 22+ 690 wraz

- ze skrzyżowaniem z drogą DW 287 i DK 27.
20. Przebudowa drogi powiatowej nr 1095F w m. Rytwiny poprzez budowę chodnika od km 1+304 do 2+ 752 km.
 21. Przebudowa drogi powiatowej nr 1096F w m. Czaple poprzez budowę chodnika.
 22. Przebudowa przepustu Grotów przy drodze nr 1097F km 16+897.
 23. Przebudowa drogi powiatowej nr 1098F Nabłoto - Grężawa od km 8+514 do 18+ 181 km.
 24. Przebudowa drogi powiatowej nr 1098F Nabłoto w km 7+500 do 8+514.
 25. Przebudowa drogi powiatowej nr 1099F w m. Dłużek poprzez budowę chodnika w km 8+ 008 do 10+ 086 km.
 26. Przebudowa drogi powiatowej nr 1100F w m. Piotrów od km 14+ 660 do km 16+ 000.
 27. Przebudowa drogi powiatowej nr 1101F m. Sanice poprzez budowę chodnika w km 2+ 607 do 2+883 km.
 28. Przebudowa drogi powiatowej nr 1102F Królów – Jasionów – Niwica od km 0+000 do 5+302 km.
 29. Przebudowa drogi powiatowej nr 1103F w m. Żarki Wielkie poprzez budowę chodnika.
 30. Przebudowa drogi nr Janiszowice od km 2+590 do 3+920 km.
 31. Powierzchniowe utwalenie drogi 1107F Zasieki- Brożek.
 32. Przebudowa przepustu Lipinki Łużyckie przy drodze powiatowej nr 1116F km 1+ 243.
 33. Przebudowa drogi powiatowej nr 1122F w m. Jasień ul. Sienkiewicza od km 0+000 do km 0+ 730.
 34. Remont nawierzchni drogi powiatowej nr 1125F w m. Lubsko ul. Kolejowa.
 35. Remont nawierzchni chodnika i jezdni drogi powiatowej nr 1125 w m. Lubsko ul. Powstańców Wielkopolskich.
 36. Przebudowa drogi powiatowej nr 1127F w m. Chocimek.
 37. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129F w m. Dąbrowa.
 38. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129F wraz z rozbiórką i budowa nowego obiektu inżynierskiego w km 8+ 005 w m. Górzyn.
 39. Przebudowa drogi powiatowej nr 1129F od km 9+850 do km 10+ 920 i 1128F od km 7+500 do km 8+100 w m. Lutol poprzez budowę chodnika.
 40. Przebudowa drogi powiatowej nr 1130F w m. Raszyn poprzez budowę chodnika w km 0+260- 1+ 035.

41. Przebudowa drogi powiatowej nr 1131F w m. Osiek poprzez budowę chodnika w km 9+930- 10+415.
42. Przebudowa drogi powiatowej nr 1131F w m. Mierków poprzez budowę chodnika od km 13+163 do 14+430km.
43. Przebudowa drogi powiatowej nr 1171F wraz z rozbiórką i budową nowego obiektu inżynierskiego w m. Jasień ul. Korczyka.
44. Przebudowa drogi nr 1171F Guzów- Zabłocie w km 7+ 845 – 11+ 489.
45. Powierzchniowe utwalenie drogi 3208F Lubsko ul. Słowackiego.
46. Przebudowa drogi powiatowej ul Głowackiego w Lubsku.
47. Remont nawierzchni drogi nr 4602F w m. Żary, ul. Długosza.
48. Remont nawierzchni drogi nr 4616F w m. Żary, ul. Ułańska.

Z powyższej szczegółowej listy zadań do realizacji na kolejne lata w zakresie poprawy infrastruktury drogowej w powiecie wynika, jak wielkie są potrzeby stałego i systematycznego remontowania, modernizowania i ulepszania dróg powiatowych. Potrzeba ta wynika, przede wszystkim z uwagi na zapewnienie bezpieczeństwa drogowego mieszkańców powiatu na jak najwyższym poziomie. Dodatkowo remonty dróg i budowa nowych odcinków stanowią o potrzebie rozwijania infrastruktury drogowej w wyniku zmieniających się funkcji przestrzenno-komunikacyjnych powiatu. W powiecie potrzebna jest budowa obwodnic, aby zachować płynność komunikacyjną głównie dla miejscowości przygranicznych. W samych gminach remonty dróg są potrzebne z uwagi na rozładowanie tranzytu wewnątrz miast oraz uspoźnienie komunikacyjne wewnątrz powiatu. Poprawa nawierzchni wielu dróg powiatowych i gminnych poprawia warunki życia i funkcjonowania w społeczeństwie.

Warto podkreślić, iż wraz z remontem dróg gminnych i powiatowych stale ulepszana jest infrastruktura około drogowa: skrzyżowania, przejścia dla pieszych, budowa chodników, peronów przystankowych itp. Oczyszczane są przydrożne rowy (melioracja rowów), przez co również zwiększa się bezpieczeństwo kryzysowe. Dodatkowo wszystkie inwestycje drogowe i około drogowe uwzględniają potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, tj. odpowiednie nachylenia podjazdów, zjazdów z chodników, brak krawężników przy przejściach dla pieszych, stosowanie nawierzchni z wypustkami (pasy ostrzegawcze dla niewidomych), stosowana jest odpowiednia kolorystyka, tereny zielone, sadzenie drzew itp. Dlatego

zadania z zakresu poprawy infrastruktury drogowej należą do jednych z najistotniejszych zadań, jakie stoją do realizacji przed samorządem powiatowym.

Linie kolejowe w powiecie żarskim

Przez powiat żarski przebiegają linie kolejowe:

- ❖ Nr 14 Łódź Kaliska –Tuplice,
- ❖ Nr 275 Wrocław Muchobór- Gubinek,
- ❖ Nr 282 Miłkowice- Jasień,
- ❖ Nr 370 Zielona Góra – Żary,
- ❖ Nr 380 Jankowa Żagańska – Sanice.

Powiat żarski dostrzegając potrzeby komunikacyjne mieszkańców w zakresie likwidacji wykluczenia komunikacyjnego, podejmuje działania we współpracy z samorządami i Zarządem Województwa w zakresie rozszerzenia oferty pasażerskich przewozów kolejowy w południowej części województwa lubuskiego na liniach komunikacyjnych Zielona Góra – Żary –Żagań- Węgliniec – Zgorzelec- Gorlitz, Zielona Góra- Żary- Żagań-Małomice oraz Małomice-Żagań-Żary- Tuplice- Forst (Lausitz).

Podejmowane są działania w kierunku rewitalizacji linii kolejowej nr 275 na odcinku Bieniów- Jasień-Lubsko wraz z budową przystanków w m. Budziechów, Jasień i Bieszków w ramach „Programu Uzupełnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej + do 2028 roku”. Opracowywane jest Studium planistyczno-prognostyczne w ramach II etapu naboru do Programu Uzupełnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej – Kolej +. Ideą tej inwestycji jest rewitalizacja (odbudowa) linii kolejowej nr 275 na odcinku Lubsko-Bieniów, co pozwoli na reaktywację po wielu latach przewozów pasażerskich i towarowych na tej trasie. W powiązaniu z istniejącą infrastrukturą (linia kolejowa 370), przedmiotowa inwestycja ma umożliwić uruchomienie pociągów pasażerskich i towarowych w relacji Lubsko – Zielona Góra.

22 lutego 2023 r. PKP Polskie Linie Kolejowe SA popisały z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego umowę na projekt rewitalizacji linii Lubsko-Bieniów. Inwestycja zwiększy dostęp do kolei w województwie lubuskim - mieszkańcy Lubuska i innych miejscowości w powiecie żarskim i całym regionie zyskają dogodny dostęp do kolei. Dzięki podpisanej umowie możliwe będzie ogłoszenie przetargu na dokumentację i realizację prac

budowlanych między Lubskiem a Bieniowem (linia kolejowa Wrocław Muchobór- Gubinek, nr 275). Szacunkowa wartość robót, obejmujących ok.18 km odcinek, to niemal 66 mln zł.

Zakończenie wszystkich prac w ramach projektu „Rewitalizacja linii 275 na odcinku Bieniów – Lubsko wraz z budową przystanków w m. Budziechów, Jasień i Bieszków” przewidywane jest w 2028 r.

Komunikacja publiczna

W oparciu o zgłaszane potrzeby komunikacyjne mieszkańców powiatu, przy wsparciu jednostek samorządów terytorialnych, powiat żarski podjął się organizacji publicznego transportu zbiorowego w powiatowych przewozach pasażerskich. Rada Powiatu Żarskiego podjęła Uchwałę nr XXXVI/224/2022 w dniu 30 sierpnia 2022r. w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie umowy o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego. Zatem na podstawie art. 22 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 1343 z późn. zm.) powiat żarski zawarł bezpośrednio umowę z przewoźnikiem FENIKS V Sp. z o.o., z siedzibą w Gliwicach, przy ul. Pionierów 8, na świadczenie usług w powiatowych przewozach osób o charakterze użyteczności publicznej, w publicznym transporcie zbiorowym na okres od 01.09.2022 r. do 31.12.2022r., na następujących liniach komunikacyjnych:

1. Żary – Trzebiel – Łęknica,
2. Żary – Niwica – Łęknica,
3. Żary – Jasień – Lubsko,
4. Żary – Lipsk Żarski – Lubsko,
5. Żary – Górka – Tuplice,
6. Lubsko – Nowa Rola – Tuplice,
7. Lubsko – Lisia Góra – Tuplice,
8. Żary – Przewóz – Sobolice,
9. Żary – Przewóz, przez: Piotrów, Dąbrowa Łużycka,
10. Żary – Sobolice, przez: Przewóz – Potok.

Komunikacja publiczna autobusowa wykonywana jest na terenie powiatu oraz gmin wchodzących w skład powiatu przez Feniks V Sp. z o., PKS Zielona Góra Sp. z o.o. i MZK Żagań Sp. z o.o. łącznie komunikacja publiczna prowadzona jest po około 1 272 km dróg

przebiegających lub znajdujących się na terenie powiatu. Przy tych drogach usytuowanych jest 364 przystanki, realizowanych jest około 600 kursów dziennie na około 120 liniach. W ostatnich 20 latach komunikacja publiczna zmniejszyła się o około 50%. Obecnie bez komunikacji publicznej znajdują się takie miejscowości jak Białków, Bieszków, Grabów, Dąbrowa, Lutol, Mokra, Suchodół, Kumiałtowice, Koło, Datyń, Biecz, Grodziszcz, Jasienica.

IV.5 Turystyka

Powiat żarski posiada duży potencjał turystyczny. Na terenie powiatu występują liczne zabytki, ciekawe miejsca turystyczne, ciekawe krajobrazy i zróżnicowane obiekty turystyczne. Turystom powiat oferuje niezrównane krajobrazy. Do wszystkich najpiękniejszych miejsc wiodą dokładnie opisane szlaki turystyczne. Miłośnicy aktywnego wypoczynku znajdą w tym regionie znakomite warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz wodnej. Jednym z atutów stanowiącym bazę do rozwoju turystyki są lasy, które zajmują przeszło połowę obszaru powiatu, a do niewątpliwych atrakcji zaliczyć można: największy w Europie kilkusethektarowy – położony po polskiej i niemieckiej stronie Nisy Łużyckiej – zabytkowy Park Mużakowski, będący przykładem mistrzostwa sztuki ogrodniczej, oraz największą na świecie morenę czołową, na bazie której utworzono Park Krajobrazowy Łuk Mużakowa ze ścieżką geoturystyczną „Dawna kopalnia Babina”. Na terenie powiatu znajduje się wiele niezwykłych zabytków architektury i cudów natury, położonych zarówno nad piękną Nysą Łużycką, jak i nieco dalej. W powiecie żarskim znajdują się cztery rezerwaty przyrody, parki oraz pomniki przyrody. Na uwagę zasługuje Zielony Las z najwyższym wzniesieniem województwa lubuskiego „Górą Żarską”, pałace w Brodach i w Jasieniu, miejsce, w którym przebiega 15 południk, filia obozu koncentracyjnego Gross Rosen nieopodal Jasienia czy Baszta Pachołków Miejskich w Lubsku.

Odwiedzający powiat żarski zachwycą się nie tylko malowniczymi krajobrazami czy pięknem rozległych lasów. Dzięki projektowi „Przygoda z Nysą – zagospodarowanie turystyczne pogranicza polsko-niemieckiego” turystów urzeknie doskonała, nowo wybudowana infrastruktura wokół Zalewu Karaś w Lubsku. Położony w malowniczej okolicy na obrzeżach Lubuska Zalew Karaś od lat cieszy się dużą popularnością wśród mieszkańców miasta i regionu. Młodszy oraz starszy miłośnicy aktywnego wypoczynku mogą wynająć kajak lub rower wodny. Zalew to także idealne miejsce dla zapalonych wędkarzy.

Na przestrzeni kilku lat infrastruktura przy Zalewie została zmodernizowana, co pozwoliło na przywrócenie blasku temu urokliwemu miejscu. Wybudowano hangary na rowery wodne i kajaki, kuchnię z wędzarnią, wiaty biesiadne oraz bezpieczne pomosty do wędkowania, a także wyremontowano budynki przy przystani. Natomiast pozyskane w 2017 r. przez powiat żarski środki unijne umożliwiły wybudowanie niemal dwukilometrowego odcinka ścieżki pieszo-rowerowej wokół Zalewu Karaś. Dzięki sprawnym działaniom wykonawcy i zaangażowaniu wielu osób mieszkańcy oraz turyści mogą korzystać z molo widokowego, jedenastu pomostów rekreacyjnych umożliwiających łowienie ryb oraz wejście i zejście dla osób korzystających z kajaków i rowerów wodnych, dwóch zadaszonych altan ze stołami i ławkami oraz z dwudziestu ławek parkowych ze stojakami na rowery.

Zdjęcie 9 Ścieżka pieszo-rowerowa wokół Zalewu Karaś

Źródło: Polsko-niemiecki przewodnik turystyczno-rowerowy, s. 31.

Powiat żarski jest zwrócony ku granicy państwa, co daje dodatkowe możliwości korzystania z tego położenia. Prowadzona jest ścisła współpraca z sąsiadami zza Nysy, polegająca nie tylko na klasycznej wymianie doświadczeń między urzędami, ale na inicjowaniu wzajemnych kontaktów na wielu płaszczyznach, takich jak: szkolnictwo, kultura, turystyka czy rekreacja. Odzwierciedleniem wspólnych polsko-niemieckich działań były prace przeprowadzone w trakcie poprzednich trzech etapów, które objęły m.in. rewitalizację mostu kolejowego łączącego polską Łęknicy i niemieckie Bad Muskau oraz przystosowanie go ruchu turystycznego, wykonanie traktu pieszo-rowerowego, który swój początek ma w Łęknicy i – biegnąc po nasypie byłej linii kolejowej – kończy się w Cielmowie k. Tuplic, czy budowę pomostów i zejść na szlaku wodnym na Nysie Łużyckiej. W samym powiecie żarskim dzięki

projektowi „Przygoda z Nysą” wytyczono, wybudowano lub dostosowano do turystyki rowerowej kilkaset kilometrów szlaków turystycznych.

Zdjęcie 10 Park Mużakowski

Źródło: <https://www.google.com/> (dostęp: 3.12.2023 r.)

Na terenie powiatu żarskiego występują liczne zabytki. Do najważniejszych i najbardziej znaczących należą:

- ❖ Zamek Dewinów - Bibersteinów w Żarach - potężna budowla z XIII w. przebudowana później w stylu renesansowym,
- ❖ Barokowy pałac Promnitzów w Żarach,
- ❖ Dawny park geometryczny, z pałacem ogrodowym i Błękitną Bramą z 1708 r. w Żarach,
- ❖ Gotycki kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Żarach, któremu zasadniczy kształt nadano w XV w., a w latach 1670-72 dobudowano barokową kaplicę Promnitzów,
- ❖ Gotycka plebania i gotycko-renesansowy budynek nadintendenty w Żarach. Dzisiaj mieści się tutaj Muzeum Pogranicza Śląsko - Łużyckiego,
- ❖ Ratusz z przełomu XIV i XV w. z renesansowym portalem w Żarach,
- ❖ XVII-wieczne kamieniczki w rynku oraz przy ul. Bolesława Chrobrego w Żarach,
- ❖ Fragmenty murów, z dwiema wieżami obronnymi i kamienna dzwonnica z przełomu XIV i XV w. w Żarach,

- ❖ Kościół romański w Biedzychowicach z XIII w. (odbudowany w latach 1975-76) z tablicą nagrobną przedstawiającą prawdopodobnie fundatora kościoła.
- ❖ XV-wieczna dzwonnica z murowanego kamienia w Biedzychowicach,
- ❖ XV-wieczny kościół gotycki w Bieniowie,
- ❖ XIII-wieczny kościół w Drożkowie w stylu gotyckim,
- ❖ XIII-wieczny kamienny kościół w Lubanicach,
- ❖ Kaplica z 1667 r. z późnogotyckim krucyfiksem wyrzeźbionym w dolnołużyckiego Mikołaja Jakubicę w Lubanicach,
- ❖ XIII-wieczny wczesnogotycki kościół parafialny w Mirostowicach Dolnych,
- ❖ Kościół w Mirostowicach Górnych zbudowany na przełomie XIV i XV w. z kamienia polnego i cegły,
- ❖ Gotycki kościół parafialny pw. Św. Michała z przełomu XIV i XV w. w Olbrachtowie
- ❖ XVII-wieczny Dwór w Olszyńcu
- ❖ Pochodzący z XVI w kościół gotycki w Sieniawie Żarskiej,
- ❖ Kościół gotycki z XIV w. wzniesiony z kamienia i cegły w Złotniku
- ❖ XIV wieczny kościół gotycki w Miłowicach,
- ❖ Kościół Parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Lubsku – druga połowa XIII w.,
- ❖ Ratusz w Lubsku – XVI w.,
- ❖ Baszta Pachołków Miejskich z XV w. w Lubsku,
- ❖ Mury dworu w Osieku XV w.,
- ❖ Kościół w Chociczu z XVII w.,
- ❖ Kościół w Dłużku z XIV w.,
- ❖ Pałac z parkiem w Dłużku z XVII w. (zespół pałacowy - parkowy – folwarczny),
- ❖ Krzyż pokutny w Raszynie z XVI w.,
- ❖ Wieża mieszkalna w Górzynie z XV w tzw. więzienna,
- ❖ XIV-wieczny kościół filialny w Budziechowie,
- ❖ XIV-wieczne kamienne krzyże pokutne w Jasieniu i w m. Roztoki,
- ❖ XVIII-wieczny Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Różańcowej w Jasieniu XIV wieczny Kościół pw. Św. Antoniego Padewskiego w Lipinkach Łużyckich,
- ❖ XIV-wieczny pałac w Lipinkach Łużyckich,
- ❖ Belweder wraz z otaczającym parkiem w Łęknicy,

- ❖ Park Mużakowski, jako zabytkowy park krajobrazowy w Łęknicy, uznany za pomnik historii i wpisany na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO,
- ❖ Zespół pałacowy z XVIII w. w Brodach (Pałac Bruhla, oficyny, oranżeria, brama pałacowa, park),
- ❖ XVIII-wieczny Kościół pod Wezwaniem Wszystkich Świętych w Brodach,
- ❖ Kościół z XV – XVI w. w Jeziorach Dolnych,
- ❖ Kościół filialny w Piotrowie p.w. św. Michała Archanioła, gotycki zbudowany w XIII wieku, przebudowany w XVII – XVIII wieku. Murowany z kamienia polnego. Plac kościelny otoczony średniowiecznym murem kamiennym,
- ❖ XVIII-wieczna osada w Przewozie,
- ❖ fragmenty murów miejskich z XIV w. w Przewozie. W paśmie obwarowań znajdowały się dwie bramy, od strony północnej Nyska, od południowej Żagańska,
- ❖ Zbudowany w XIII w. Gotycki kościół parafialny Niepokalanego Poczęcia NMP w Przewozie,
- ❖ XIII-wieczna wieża zamkowa, zwana głodową w Przewozie,
- ❖ XVIII-wieczny Kościół filialny pw. św. Katarzyny w Lipnej,
- ❖ Barokowo-klasycystyczny pałac w Lipnej zbudowany w XVIII wieku, przebudowany około poł. XIX wieku,
- ❖ Wieża rycerska/mieszkalna, zwana Zameczkiem z początku XIV. w Trzebielu,
- ❖ XVII-wieczny późnorenesansowy Pałac w Trzebielu, zbudowany na planie kwadratu,
- ❖ Obwarownia w Trzebielu,
- ❖ Baszta obronna w Trzebielu budowana w XV-XVII w.,
- ❖ Pozostałości średniowiecznej szubienicy z XVI w. w Trzebielu,
- ❖ XVIII-wieczny zespół pałacowy z kościołem i dzwonnica w Dębince,
- ❖ Kościół z XIX w. pw. Najświętszej Marii Panny w Nowej Roli,
- ❖ DPS w Lubsku,
- ❖ DPS w Miłowicach.

Powyższe zabytki są najważniejszymi, lecz nie jedynymi znajdującymi się na terenie gmin powiatu żarskiego. Wiele z nich wpisanych na listę zabytków konserwatora zabytków. Za najcenniejsze zabytki na terenie powiatu uważa się Park Mużakowski w Łęknicy, objęty patronatem UNESCO, Zamek Dewinów - Bibersteinóww Żarach, Barokowy pałac Promnitzów

w Żarach oraz Pałac Brühla w Brodach. Ponadto na terenie gminy Żary zlokalizowanych jest 41 pomników przyrody – drzewa oraz "Las Żarski" na obszarze o pow. 2 360 ha i "Bory Bogumiłowskie" na obszarze 4 588 ha.

V. Diagnoza stanu środowiskowego powiatu żarskiego

V.1 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 23 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska Państwowy Monitoring Środowiska stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w otaczającym powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. Pomiarom podlegają następujące substancje szkodliwe dla człowieka: dwutlenek siarki SO₂, dwutlenek azotu NO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ozon O₃, pył PM 10, pył PM 2,5, ołów Pb w PM 10, arsen As w PM 10, kadm Cd w PM 10, nikiel Ni w PM 10, benzo(a)piren B(a)P w PM 10. Polski indeks jakości powietrza stanowi informację o ocenie jakości powietrza wraz z dopuszczalnymi normami.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu żarskiego można zaliczyć zanieczyszczenia komunikacyjne oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Zanieczyszczenia przemysłowe również występują i to dość na dużą skalę. W województwie lubuskim pomiary jakości powietrza dokonywane są w podziale na trzy strefy: miasto Gorzów Wielkopolski, miasto Zielona Góra i strefę lubuską, obejmującą resztę województwa. Powiat żarski należy do ostatniej z wymienionych stref.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2022 r. z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasę C uzyskały jedynie dwie strefy ze względu na zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem – strefa miasto Gorzów Wielkopolski oraz strefa lubuska. Ocenę przeprowadzono głównie w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w roku 2022 na stacjach włączonych do sieci Państwowego Monitoringu Środowiska. Jako metody uzupełniające wykorzystano dla wybranych zanieczyszczeń dostępne wyniki obiektywnego szacowania uwzględniające modelowanie oraz modelowania matematycznego (dla poziomu docelowego ozonu), pomiary oraz informacje o lokalizacji źródeł i wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Tabela 23 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM_{2,5})

Nazwa strefy	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
Strefa lubuska	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A

Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2022, s. 82.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2022 r. z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę roślin, w przypadku wszystkich zanieczyszczeń strefa lubuska uzyskała klasę A. Na uwzględnionym w ocenie stanowisku pomiarowym tła pozamiejskiego, zlokalizowanym w Smolarach Bytnickich, nie zanotowano wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego określonego dla tego celu ochrony. Podobnie na brak przekroczeń wskazywały również dostępne dla 2022 r. wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu.

Tabela 24 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C)

Nazwa strefy	Kod strefy	SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa lubuska	PL0803	A	A	A

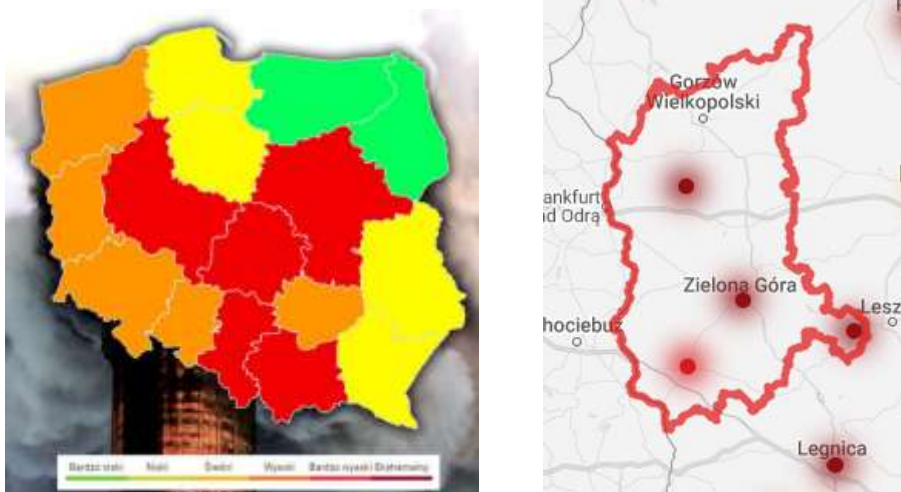
Źródło: Roczna ocena powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2022, s. 95.

Ogólny stan jakości powietrza w powiecie żarskim można określić jako dobry. Żadne z substancji szkodliwych nie przekraczają w ocenie śródrocznej dozwolonych poziomów przekroczeń. Powiat zmaga się jednak z problemem emisji antropogenicznej (tj. związanej z działalnością człowieka) – emisji ze źródeł przemysłowych (tzw. emisja punktowa), emisji z sektora komunalno-bytowego (tzw. emisja niska lub emisja powierzchniowa) oraz emisji ze środków transportu (tzw. emisja liniowa). Zauważalny jest wzrost emisji komunikacyjnej w rejonie głównych dróg i miejscowości, gdzie położone są węzły komunikacyjne i występuje duże zagęszczenie dróg regionalnych i lokalnych. Konieczne jest wspieranie działań na rzecz zwalczania źródeł niskiej emisji oraz zmniejszanie emisji dwutlenku węgla do atmosfery. Dużym problemem jest zanieczyszczenie powietrza przez funkcjonujące zakłady przemysłowe w powiecie. Stosowanie węgla do ogrzewania

mieszkań w znaczny sposób wpływa na poziom zanieczyszczeń w powietrzu. Taki wzrost jest szczególnie zauważalny w okresie zimowym (w sezonie grzewczym), wtedy odnotowuje się dość dużą emisję pyłów oraz związków kancerogennych np. benzo(a)pirenu do powietrza. Dodatkowo na terenie powiatu swoją działalność prowadzą firmy, które są odpowiedzialne za wysokie stężenie zanieczyszczeń w powietrzu (np. Swiss Krono – odpowiedzialny za zanieczyszczenie powietrza w Żarach).

Smog to współczesne zagrożenie jakości powietrza w Polsce, powstające w głównej mierze przez działalność człowieka. Smog to zanieczyszczenia powietrza wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi. Powstają podczas niecałkowitego spalania wszystkich węglowodorów z wyjątkiem metanu. Jak wynika z centrum informacji o smogu (SMOGowe.info), województwo lubuskie należy do strefy średniego zagrożenia jakości powietrza pod względem smogu.

Mapa 3 SMOG oraz stan zanieczyszczenia CO w województwie lubuskim

Źródło: Strona internetowa Smogowe Info, <https://smogowe.info/> oraz <https://www.rockwool.com/pl/> (dostęp: 29.11.2023 r.)

V.2 Stan wód powierzchniowych i podziemnych

Wody powierzchniowe

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne. Stanowią one podstawowy element podziału hydrograficznego obszaru dorzecza i tym samym procesu planowania w gospodarowaniu wodami. JCWP zostały zidentyfikowane m.in. w celu umożliwienia dokładnego opisu ich

charakterystyki oraz określenia ich obecnego stanu, określenia dla ich typów warunków referencyjnych (tzw. wzorca dobrego stanu), określenia celów środowiskowych oraz wyznaczenia działań służących osiągnięciu zakładanych celów środowiskowych. Na terenie powiatu żarskiego wyznaczonych zostało 28 jednolitych części wód płynących (JCWP), które zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 25 Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze powiatu żarskiego

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
1	RW600009168679	Czarna Mała	zły stan wód	zagrożona
2	RW60001116999	RzN - Rzeka nizinna	zły stan wód	zagrożona
3	RW60000016969	Kanał Dychowski	brak danych	zagrożona
4	RW600010174849	Kurka z jez. Jańsko	zły stan wód	zagrożona
5	RW600010174889	Golec	zły stan wód	zagrożona
6	RW600010174789	Werdawa z jez. Brodzkim	zły stan wód	zagrożona
7	RW6000101747734	Mała Młynówka	zły stan wód	zagrożona
8	RW6000101748929	Wełnica	zły stan wód	zagrożona
9	RW6000101747749	Ilina	zły stan wód	niezagrożona
10	RW600011174799	Nysa Łużycka od Chwaliszówki do Lubszy	zły stan wód	zagrożona
11	RW600011174599	Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	zły stan wód	zagrożona
12	RW600010174589	Żółta Woda	zły stan wód	zagrożona
13	RW600011174573	Nysa Łużycka od Żareckiego Potoku do Żółtej Wody	zły stan wód	zagrożona
14	RW600010174829	Kanał Młyński	zły stan wód	zagrożona
15	RW60000916894	Czerwona Woda	zły stan wód	zagrożona
16	RW60001116899	Czarna Wielka od Ziębiny do Bobru	zły stan wód	zagrożona
17	RW60000916889	Łubianka	zły stan wód	zagrożona
18	RW600009168969	Złota	zły stan wód	zagrożona
19	RW600010169169	Złotnica	zły stan wód	zagrożona
20	RW60001017469	Skroda	brak danych	niezagrożona
21	RW600010174772	Trzebna	zły stan wód	zagrożona
22	RW600010174818	Makówka	zły stan wód	zagrożona
23	RW6000101748699	Tymnica	zły stan wód	zagrożona
24	RW6000101748729	Pstrąg	zły stan wód	zagrożona
25	RW600011174759	Nysa Łużycka od Skrody do Chwaliszówki	zły stan wód	zagrożona

27	RW600009174815	Lubsza od źródła do Uklejnej	zły stan wód	zagrożona
28	RW600010174769	Chwaliszówka	zły stan wód	zagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe> (dostęp: 3.12.2023 r.)

Najczystsza rzeką w powiecie żarskim jest Nysa Łużycka, która ma najlepsze wskaźniki w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych oraz potencjału ekologicznego. Gorsze wskaźniki natomiast posiadają rzeki: Trzebna i Pstrąg oraz Wodra. Z dostępnych danych wynika, że większość JCWP posiada zły stan wód, w związku z czym są one zagrożone i posiadają odstępstwo od osiągnięcia celu środowiskowego.

Wody podziemne

Wody podziemne występujące na tym terenie związane są z czwartorzędowymi i trzeciorzędowymi poziomami wodonośnymi. Wody w utworach czwartorzędowych związane są z obszarem wysoczyzny morenowej. Poziom wodonośny stanowią utwory piaszczysto-żwirowe, śr. wydajności ujęć: 2-26 m³, obszar dolin rzecznych; śr. wydajności ujęć: 18-103 m³.

W południowej części powiatu znajduje się obszar Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) o nazwie Zbiornik Chocianów-Gozdnicza (nr 315) objęty najwyższą ochroną. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 292 tys.m³/dobę, a średnia głębokość ujęcia na tym terenie wynosi 60 m. Zbiornik ten znajduje się w południowej części powiatu. Od strony północnej powiat graniczy z GZWP nr 149 Sandr Krosno- Gubin, natomiast od wschodu z GZWP nr 301 Pradolina Zasięki - Nowa Sól.

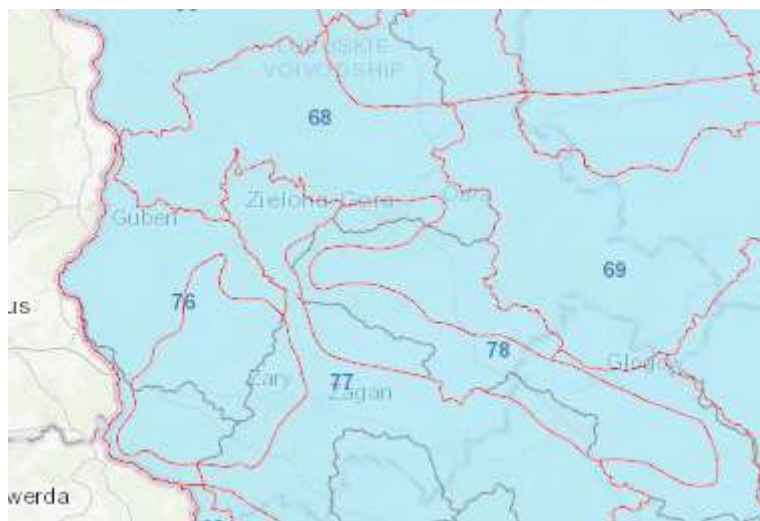
W granicach powiatu znajduje się 5 jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) o numerach:

- ❖ w części centralnej – nr 68,
- ❖ w części zachodniej – nr 69,
- ❖ w części północno-zachodniej – nr 76,
- ❖ w części południowej – nr 77 oraz 78.

W roku 2017 Państwowy Instytut Geologiczny – Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w ramach monitoringu jakości wód podziemnych województwa lubuskiego, przeprowadził badania jakości wody w celu określenia stanu

chemicznego wód podziemnych. Wśród 10 punktów pomiarowych nie wystąpiły punkty zlokalizowane na terenie powiatu żarskiego.

Mapa 4 JCWPd w województwie lubuskim

Źródło: <https://www.pgi.gov.pl/psh/zadania-psh/8913-zadania-psh-jcwpd.html> (dostęp: 3.12.2023 r.)

Na terenie powiatu wydzielono JCWPd, których charakterystyka znajduje się poniżej.

Tabela 26 Jednolite Części Wód Podziemnych na terenie powiatu żarskiego

Numer JCWPd	9
Kod JCWPd	GW60009
Powierzchnia JCWPd [km ²]	4056.22
Stan chemiczny	dobry
Stan ilościowy	słaby
Stan JCWPd	słaby
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	intensywna eksploatacja ujęcia wód w Bogucinie - Rościęcinie powodująca obniżenie zwierciadła wód podziemnych w obrębie tarasu zalewowego rz. Parsęty, na obszarze którego występują torfowiska
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	ilościowa
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	zagrożona ilościowo

Numer JCWPd	26
Kod JCWPd	GW600026
Powierzchnia JCWPd [km ²]	4958.89
Stan chemiczny	dobry
Stan ilościowy	dobry
Stan JCWPd	dobry

Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona

Numer JCWPd	25
Kod JCWPd	GW600025
Powierzchnia JCWPd [km ²]	3287.91
Stan chemiczny	dobry
Stan ilościowy	dobry
Stan JCWPd	dobry
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona

Numer JCWPd	7
Kod JCWPd	GW60007
Powierzchnia JCWPd [km ²]	2323.26
Stan chemiczny	dobry
Stan ilościowy	dobry
Stan JCWPd	dobry
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona

Numer JCWPd	8
Kod JCWPd	GW60008
Powierzchnia JCWPd [km ²]	2840.26
Stan chemiczny	dobry

Stan ilościowy	dobry
Stan JCWPd	dobry
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona

Źródło: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne> (dostęp: 03.12.2023 r.)

Według monitoringu jakości wód podziemnych wody jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu charakteryzują się dobrą jakością i nie stwierdzono ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wskazane jednolite części wód podziemnych są w stanie dobrym zarówno pod względem chemicznym jak i ilościowych, są niezagrożone i nie posiadają ustalonych derogacji.

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z art. 172 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478) na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowuje się – z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy oraz regiony wodne – plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Dokumenty te obejmują wszystkie elementy zarządzania ryzykiem powodziowym, określone w art. 163 ust. 6 przedmiotowej ustawy, w szczególności działania służące zapobieganiu powodzi, ochronie przed powodzią oraz informacji na temat stanu należytego przygotowania w przypadku wystąpienia powodzi. Głównym celem PZRP jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń i obniżeniu strat powodziowych.

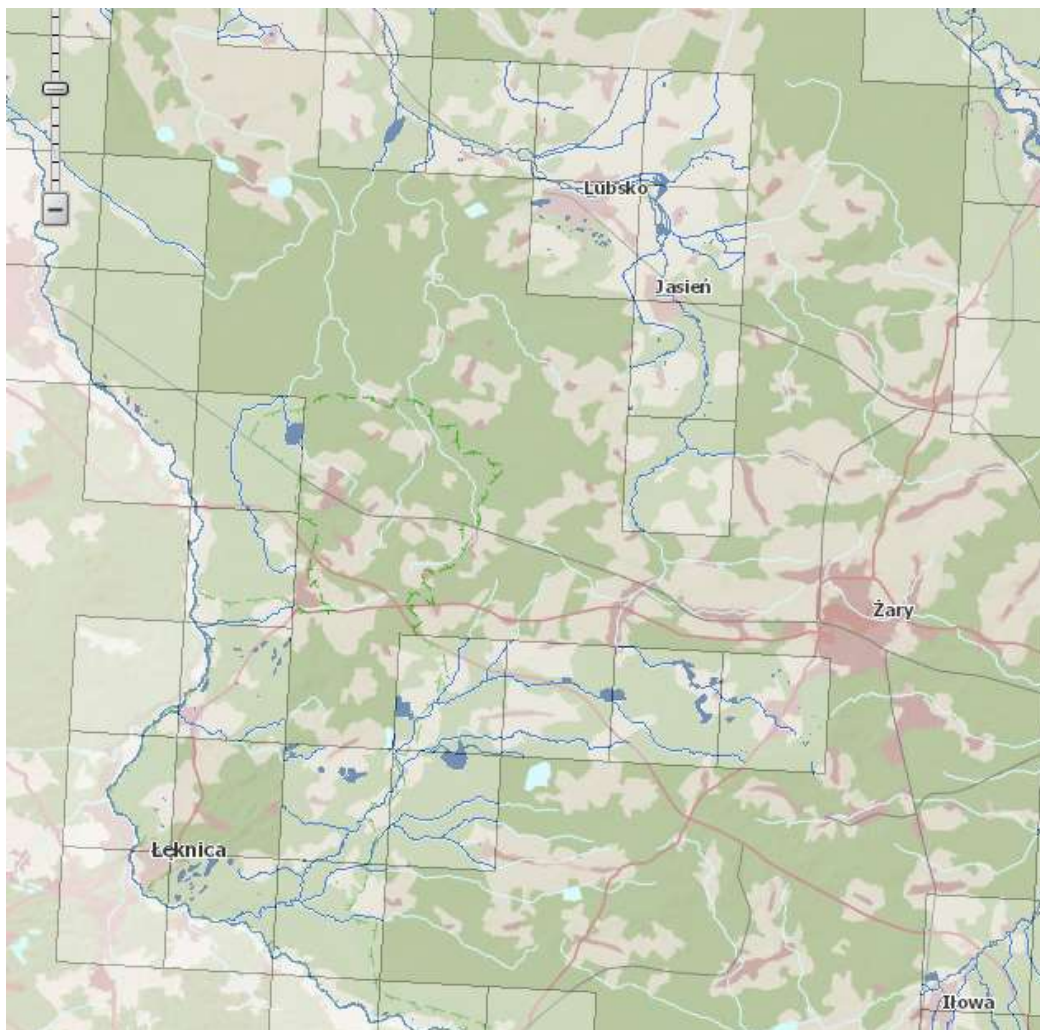
Aktualnie do terenu powiatu żarskiego odnosi się Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry, zawierający w treści Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego Warty, przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r., opublikowany w dniu 22 grudnia 2022 r. (Dz. U. poz. 2714).

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie opracowały mapy zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapy ryzyka powodziowego (MRP) dla terenu powiatu żarskiego.

Na mapach przedstawiono obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%);
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%),
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q 10%).

Mapa 5 Mapy zagrożenia powodziowego na terenie powiatu żarskiego

Źródło: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP (dostęp: 03.12.2023 r.)

Zagrożenie suszą

Susza, to zjawisko ciągłe o zasięgu regionalnym, objawiającym się tymczasowym ograniczeniem dostępności wody; susza definiowana jest także jako katastrofa naturalna.

W zależności od czynników wpływających na rozwój intensywności i zasięgu suszy, możemy mówić o czterech, powiązanych ze sobą przyczynowo-skutkowo, typach:

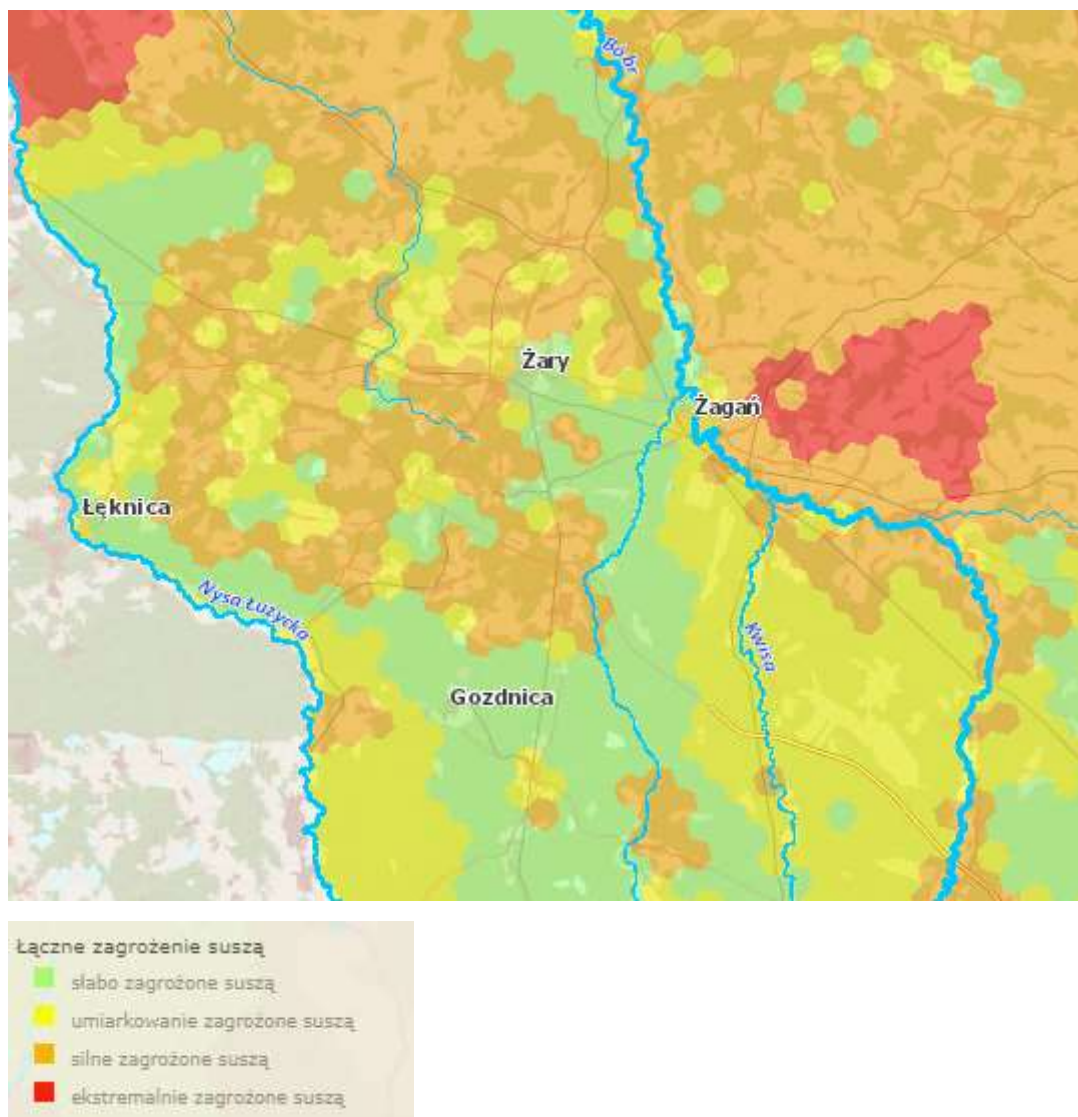
- susza atmosferyczna (meteorologiczna) – charakteryzuje ją niedobór opadów, skutkujących zwiększoną ewapotranspiracją, obniżeniem lustra wód powierzchniowych, a także zmniejszenie ilości wody glebowej,
- susza rolnicza – ograniczenie dostępności wody dla roślin, co prowadzi do ich stopniowego obumierania i spadku produkcji roślinnej,
- susza hydrologiczna – charakteryzuje się obniżeniem zasobów wody rzekach oraz w naturalnych i sztucznych zbiornikach wodnych,
- susza hydrogeologiczna – długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych.

Wyróżnia się także tzw. suszę gospodarczą, która na skutek niedoborów opadów, a w konsekwencji przesuszenia gleb, obniżenia przepływu w ciekach w istotny sposób wpływa na względy ekonomiczne, społeczne bądź rolnicze.

Z dostępnych danych wynika, że powiat żarski położony jest:

- na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej;
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej;
- w znacznej części na terenie słabo zagrożonym oraz nieznacznie na południowym wschodzie na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

Mapa 6 Mapa zagrożenia suszą

Źródło: <https://wody.isok.gov.pl/hydroportal.html> (dostęp: 03.12.2023 r.)

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478), prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

3 września 2021 r. opublikowane zostało Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. z 2021 r., poz. 1615). Zgodnie z wytycznymi należy mieć na uwadze promowanie w pierwszej kolejności

rozważanie działań zakładających naturalne metody retencji, a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia. Planowanie nowych działań inwestycyjnych w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi być poprzedzone szeregiem analiz, a dotyczące ich warunki i procedury muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami środowiskowymi, jak też być adekwatne do potrzeb w zakresie kształtowania retencji.

V.3 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Sieć wodociągowa

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej na terenie powiatu żarskiego na koniec 2022 r. wynosiła 948 km. Do sieci podłączonych było 85 916 mieszkańców powiatu (ok. 93,5% ogółu ludności powiatu), w tym 96,7 % mieszkańców miast i 88,8 % mieszkańców wsi. Najniższy stopień zwodociągowania jest na terenach wiejskich gminy Trzebiel i wynosi 81,6 %. Ludność zaopatrywana jest w wodę do spożycia przez ujęcia, które posiadają stacje uzdatniania wody.

W analizowanym okresie lat 2018-2022 zwiększyła się długość eksploatowanej sieci wodociągowej, tym samym wzrosła liczba przyłączy do budynków mieszkalnych. W 2022 r. odnotowano 243 awarie sieci wodociągowej, co stanowi najwyższą wartość w ostatnich 5 latach. W wielu miejscowościach widnieje potrzeba modernizacji sieci wodociągowej.

Tabela 27 Dane dotyczące sieci wodociągowej w powiecie żarskim w latach 2018-2022

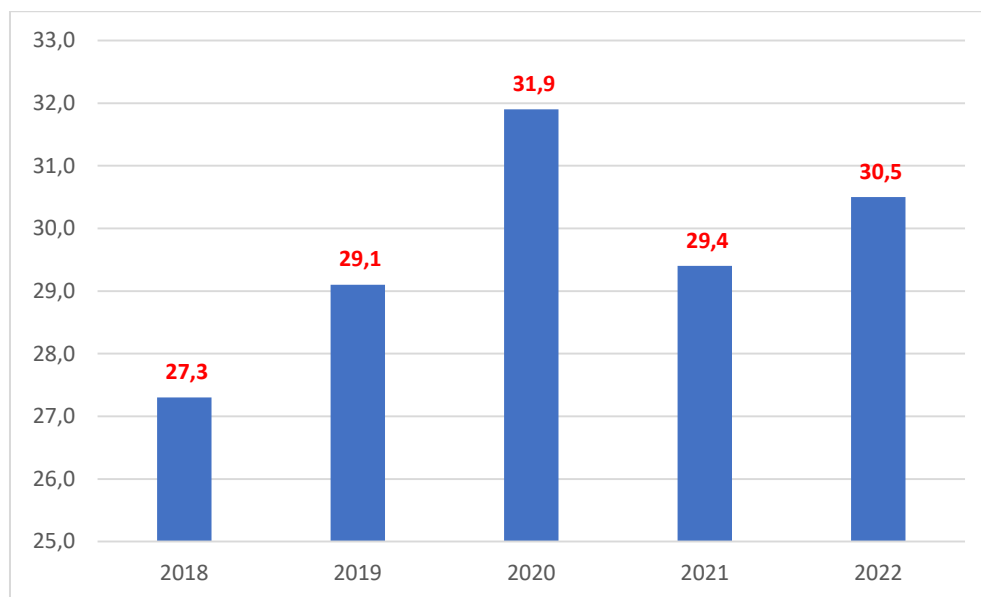
Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej [km]	-	-	937,8	945,4	948,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych [szt.]	13 804	13 913	14 114	14 301	14 535
Awarie sieci wodociągowej [szt.]	229	230	185	207	243
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [%]	93,4	93,4	93,4	93,4	93,5

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w 2022 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu żarskiego kształtowało się na poziomie 30,3 m³. Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem wynosił 14,8%, przy czym w gminie Żary był najwyższy i wynosił 38,3%. W analizowanym okresie lat 2018-2022 zużycie wody na 1 mieszkańca

kształtowało się różnie, z tendencją wzrostową do roku 2020, co mogło być wynikiem pandemii i dłuższym czasem spędzania czasu we własnych domach.

Wykres 15 Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Poniżej przedstawiono informacje na temat infrastruktury wodociągowej, pochodzące z ewidencji poszczególnych gmin lub z ewidencji przedsiębiorstw działających lokalnie, w zakresie uzdatniania wody i zaopatrzenia ludności.

- ❖ Gmina Brody - długość sieci wodociągowej: 63,60 km. Na terenie gminy znajdują się 4 ujęcia wody pitnej: Brody, Biecz, Marianka i Zasieki.
- ❖ Gmina Jasień – długość sieci wodociągowej: 77,4 km. Na terenie gminy znajdują się dwa ujęcia wody pitnej SUW Wodna i SUW Leśna.
- ❖ Gmina Lipinki Łużyckie – długość sieci wodociągowej: 63,72 km. Ilość ujęć wody pitnej 2 szt. – SUW Górka i SUW Lipinki Łużyckie).
- ❖ Gmina Lubsko – długość sieci wodociągowej: 152,8 km. Ilość ujęć wody pitnej- 3 szt.
- ❖ Miasto Łęknica – długość sieci wodociągowej: 16,2 km. Ilość ujęć wody pitnej - jedno składające się z czterech studni.
- ❖ Gmina Przewóz – długość sieci wodociągowej: 75,5 km (Przewóz 18,5 km, Lipna-18 km, Dabrowa Łużycka-39 km). Ilość ujęć wody pitnej- 3 szt. (SUW Przewóz, SUW Lipna, SUW Dąbrowa Łużycka).
- ❖ Gmina Trzebiel – długość sieci wodociągowej: 99,58 km. Ilość ujęć wody pitnej- 5 szt.

- ❖ Gmina Tuplice - długość sieci wodociągowej: 58,52 km. Ilość ujęć wody pitnej- 1 szt. (SUW Rytwiny).
- ❖ Gmina Żary – długość sieci wodociągowej: 176,12 km. Ilość ujęć wody pitnej- 9 szt.
- ❖ Miasto Żary – długość sieci wodociągowej: 179,9 km. Ilość ujęć wody pitnej- 6 szt.

Sieć kanalizacyjna

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu żarskiego w 2022 r. wynosiła 348,1 km. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 56 039 mieszkańców powiatu (61,2% ogółu ludności powiatu), w tym 90,2% ludności w miastach i 18,3% ludności wsi. Natomiast uwzględniając ilość budynków podłączonych do kanalizacji w odniesieniu do ogółu budynków mieszkalnych było to 42,7 %, odpowiednio 76,8% w miastach i 17,3 % na wsi. Gminą o najniższym stopniu skanalizowania jest gmina wiejska Trzebiel. W analizowanych latach 2018-2022 długość czynnej sieci kanalizacyjnej uległa rozbudowie o 16,1 km, tym samym zwiększyła się liczba przyłączy o 877 szt. w 2022 r. odnotowano 88 awarii sieci kanalizacyjnej.

Tabela 28 Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w powiecie żarskim w latach 2018-2022

Wyszczególnienie	2018	2019	2020	2021	2022
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	332,0	339,9	342,8	344,8	348,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych [szt.]	6 286	6 439	6 867	6 985	7 163
Awarie sieci kanalizacyjnej [szt.]	75	78	106	74	88
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [%]	60,2	60,5	60,9	60,9	61,0

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Roczna ilość ścieków odprowadzanych do oczyszczalni ścieków wynosiła w 2022 r. 2225,9 dam³. Przepustowość oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w powiecie żarskim ogółem wynosi 28 170m³/d. Na terenie powiatu funkcjonują 4 oczyszczalnie ścieków komunalnych w tym 1 z podwyższonym usuwaniem biogenów. Na terenie powiatu żarskiego funkcjonuje 4 885 zbiorników bezodpływowych do magazynowania nieczystości ciekłych oraz 1 444 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Najdłuższą sieć kanalizacyjną posiadają miasto Żary (136 km), gminy Lubsko (183,3 km). Najwięcej korzystających z kanalizacji to mieszkańcy miasta Żary oraz Lubsko.

Poniżej przedstawiono informacje na temat gospodarki ściekowej pochodzące z ewidencji poszczególnych gmin lub z ewidencji przedsiębiorstw działających lokalnie w zakresie oczyszczania ścieków.

- ❖ Gmina Lipinki Łużyckie - liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowych) -171 szt. Długość kanalizacji ściekowej - 1,54 km (Lipinki Łużyckie- ul. Szkolna, Spacerowa, Piaskowa, Żarska, Główna, Osiedle Łużyckie).
- ❖ Gmina Brody - na terenie gminy znajduje się 1 oczyszczalnia ścieków w jeziorach Dolnych oraz 65 oczyszczalni przydomowych. Długość kanalizacji ściekowej wynosi 18,240 km (Brody, Jezioro Wysokie, Jezioro Dolne, Nabłoto, Datyń).
- ❖ Gmina Jasień – liczba oczyszczalni ścieków - 1 oczyszczalnia miejska przy ul. Zielonogórskiej i 1 przydomowa w miejscowości Jaryszów. Miasto Jasień posiada 65 szt. zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków i 54 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie wsi w gminie Jasień znajdują się 329 szt. zbiorników bezodpływowych i 111 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków. Długość kanalizacji ściekowej na terenie miasta Jasień liczy 19,5 km.
- ❖ Gmina Lubsko - liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowych) -167 szt. Długość kanalizacji ściekowej wynosi 183,3 km (Lubsko, Białkowie, Górzynie, Lutolu, Małowicach, Starej Wodzie).
- ❖ Miasto Łęknica – liczba oczyszczalni ścieków-1 szt. Długość kanalizacji ściekowej wynosi 15,73 km.
- ❖ Gmina Przewóz - liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowe 44 szt.) - oczyszczalnie mechaniczno-biologiczne (Przewóz, Lipna, Piotrów, przydomowe oczyszczalnie ścieków -41 szt. Długość sieci kanalizacyjnej liczy 3,15 km (Przewóz 1,435 km, Lipna-0,990 km, Piotrów-0,725 km).
- ❖ Gmina Trzebień – liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowe) - 97 szt. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 3,49 km (Terminal Olszyna).
- ❖ Gmina Tuplice – liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowe) - 108 szt. Długość sieci kanalizacyjnej liczy 22,33 km (Tuplice, Cielmów).
- ❖ Gmina Żary – liczba oczyszczalni ścieków (w tym przydomowe) - 578 szt. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 28,8 km.

- ❖ Miasto Żary – liczba oczyszczalni ścieków 1 szt. - Miejska Oczyszczalnia Ścieków „Złota Struga”. Długość sieci kanalizacyjnej w mieście wynosi 136 km.

V.4 Gospodarka odpadami komunalnymi

Powiat żarski był inicjatorem utworzenia Łużyckiego Związku Gmin (1999), doprowadził do jego powołania i rejestracji (2002), do związku należy 15 gmin, w tym 9 gmin z terenu powiatu (oprócz gminy Przewóz): Brody, Jasień, Lipinki Łużyckie, Lubsko, Łęknica, Trzebiel, Tuplice, Miasto Żary i Gmina Żary. Gminy zrzeszone w Łużyckim Związku Gmin, w celu realizacji obowiązku gospodarowania odpadami związały się projektem mającym na celu realizację instalacji MBP, kompostowni odpadów zielonych i innych odpadów ulegających biodegradacji oraz składowiska odpadów w Marszowie. Znowelizowane przepisy odnoszące się do tworzenia systemów organizacyjno-prawnych w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi zakładają, że powinny być one dwuszczeblowe. Na poziomie województwa zostały skonstruowane regiony gospodarki odpadami komunalnymi, zaś na szczeblu gminy został zbudowany system w ramach regionu, do którego została ona przyporządkowana. Według Aktualizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami wraz z Planem Inwestycyjnym w zakresie odpadów komunalnych (AWPGO), przyjętego uchwałą nr XXIX/449/17 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 kwietnia 2017 r., na terenie województwa wydzielone zostały 4 regiony gospodarki odpadami.

Gminy powiatu żarskiego należą do Regionu Zachodniego. Zgodnie z zapisami AWPGO w Region Zachodni obsługiwany jest przez Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o. Marszów.

W 2007 r. samorzady należące do Łużyckiego Związku Gmin powołały spółkę prawa handlowego pn.: „Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o.”, w celu realizacji projektu pn. „Gospodarka odpadami w obrębie powiatów żarskiego i żagańskiego”. Spółka w 2010 r. podpisała umowę z NFOŚiGW na dofinansowanie projektu ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Zakres projektu obejmował: budowę Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Marszowie, gmina Żary, budowę Stacji Przetłokowej Odpadów w Lubsku, rekultywację składowisk odpadów: w Chełmicy (gmina Tuplice), w Chrobrowie (gmina Żagań), w Lubsku i w Drzeńsku Małym (gmina Gubin). Dzięki

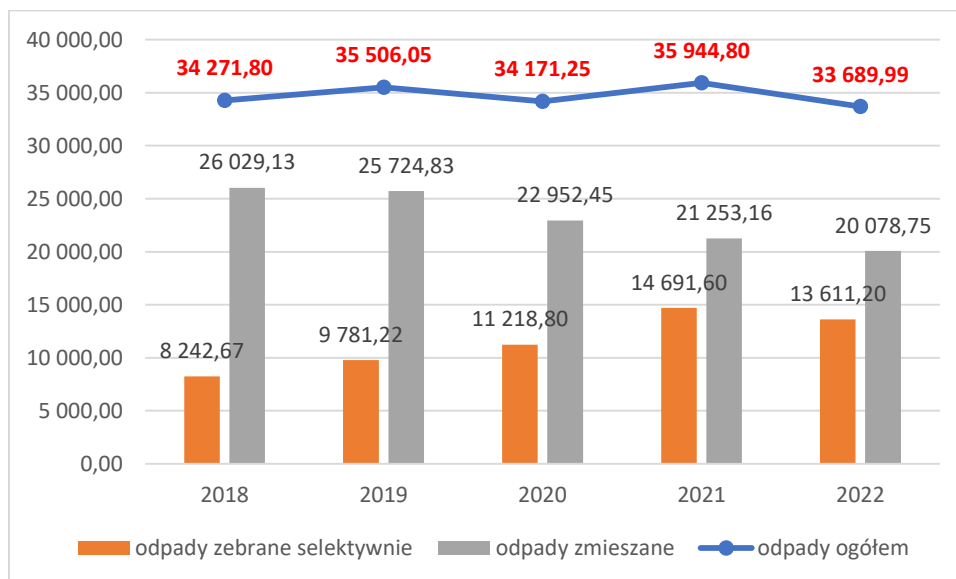
rekultywacjom przywrócono naturze 11 ha terenu zielonego. Właścicielem i operatorem zakładu jest spółka Zakład Zagospodarowania Odpadów Sp. z o.o.

Nowoczesny Zakład Zagospodarowania Odpadów w Marszowie rozpoczął swoją działalność 2 lutego 2015 r. Jest on zakładem komunalnym dla 22 gmin województwa lubuskiego. System gospodarki odpadami ZZO Marszów objął swym zasięgiem ponad 200 tysięcy mieszkańców. Zakład funkcjonuje w oparciu o technologię mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP). Całkowita przepustowość zakładu wynosi min. 72 000 Mg/rok odpadów komunalnych rocznie.

Od początku swojej działalności Spółka poszukuje nowych rozwiązań i sposobów na zagospodarowanie odpadów, aby odzyskać jak największą ilość surowców wtórnych i żeby jak najmniej odpadów trafiało na składowisko. Dzięki działalności ZZO Marszów odzyskiwane są surowce wtórne: papier, szkło, tworzywa sztuczne i metale, które następnie trafiają do recyklingu.

W 2022 r. z terenu powiatu odebrano łącznie 33 689,99 ton odpadów komunalnych. Ilość odpadów odbieranych w ciągu roku od mieszkańców powiatu utrzymuje się na zbliżonym poziomie w ostatnich analizowanych latach 2018-2022. Jednakże warto zauważyć, iż w ostatnich latach nastąpił spadek zebranych zmieszanych odpadów komunalnych oraz wzrost odpadów zebranych selektywnie. W 2022 r. z terenu powiatu zebrano łącznie 20 078,75 ton odpadów zmieszanych i 13 611,20 ton odpadów zebranych selektywnie.

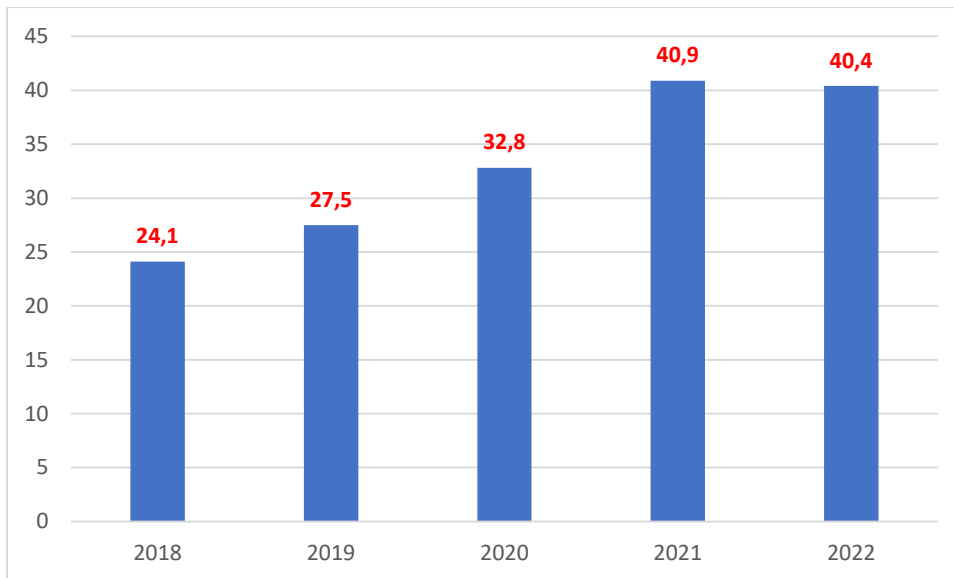
Wykres 16 Ilość odpadów zebranych z terenu powiatu żarskiego w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Stosunek odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów w analizowanych latach 2018-2022 systematycznie wzrasta. W 2018 r. wynosił on 24,1%, a w 2022 r. – 40,4%. W ostatnich latach uległ on zwiększeniu o 16,3%, co świadczy o większej dbałości mieszkańców w zakresie odpowiedniego i racjonalnego gospodarowania odpadami komunalnymi.

Wykres 17 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów na terenie powiatu w latach 2018-2022

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Na terenie powiatu żarskiego zlokalizowanych jest 5 składowisk odpadów, z czego cztery to czynne składowiska, jedno w trakcie rekultywacji.

Główną metodą zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu jest składowanie. Składowanie odpadów jest najmniej pożądaną formą zagospodarowania odpadów, co skutkuje brakiem osiągniętych poziomów odzysku odpadów, które w 2022 r. nie zostały zrealizowane szczególnie w zakresie odpadów biodegradowalnych.

Zaleca się, aby gminy rozwijały na swoim terenie zbiórki odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych. Rozwijanie systemów powinno opierać się o współpracę z Łużyckim Związkiem Gmin, który powinien koordynować działania w zakresie gospodarki odpadami na terenie gmin wchodzący w jego skład.

V.5 Odnawialne źródła energii

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych zostało już opanowane technologicznie, chociaż efektywność w przypadku poszczególnych źródeł nie jest jednakowa. Energia pochodząca z poszczególnych pierwotnych źródeł ma określoną postać i odpowiada za określone naturalne procesy przyrodnicze. Przy pomocy środków technicznych i technologii uzyskuje się energię w formie najbardziej przydatnej dla człowieka

w postaci energii elektrycznej i ciepłej. Do najbardziej znanych i wykorzystywanych źródeł energii odnawialnych należą: energia biomasy, promieniowanie słoneczne, energia wiatru, energia spadku wody, geometria (ciepło z wnętrza ziemi), ciepło otoczenia (energia czerpana przy pomocy pomp ciepła).

Wszystkie odnawialne źródła energii można wykorzystywać w gospodarce komunalnej i gminnej. Wybór źródła lub źródeł zależy od lokalnych warunków środowiska geograficznego, gdyż nie wszystkie źródła występują lub są osiągalne i jednakowo opłacalne w każdym miejscu kraju. Powiat żarski w ramach swoich kompetencji ze szczególną mocą promuje i zachęca podmioty prowadzące Zakłady do zastosowania w swoich instalacjach bądź w planowanych do wybudowania, paliw ekologicznych, tj. np. wierzby energetycznej lub słomy jako nośnika energii oraz do wykorzystywania energii słonecznej, wiatrowej czy wodnej do produkcji energii elektrycznej czy ciepłej. Jednak nie spotyka się to na razie z większym zainteresowaniem pośród inwestorów ze względu na dość wysokie koszty tych instalacji oraz trudności ze zbyciem wyprodukowanej przez siebie energii.

Zasoby energii wiatrowej

Lokalizacja elektrowni wiatrowych zależy głównie od dwóch czynników, tj. od zasobu energii wiatru oraz od uwarunkowań przyrodniczo-przestrzennych. Ogólnie przyjmuje się, że strefy I - III charakteryzują się korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Mapa 7 Strefy energii wiatru w Polsce

Źródło: Strona internetowa Powiślańskiej Regionalnej Agencji Zarządzania Energią, <http://www.praze.pl/> (dostęp: 03.12.2023 r.)

Do uzyskania realnych wielkości energii użytecznej dla pojedynczych elektrowni wymagane jest występowanie wiatrów o stałym natężeniu i prędkościach powyżej 4 m/s. Ponadto przyjmuje się, że wielkość progowa opłacalności wykorzystania energii wiatru na wysokości 30 m nad powierzchnią gruntu powinna wynosić 1000 kWh/m²/rok (średnia suma energii wiatru na powierzchnię 1 m²). W Polsce wynosi ona 1000 -1500 kWh/rok.

Na terenie gminy Żary – obręb wsi Lubanice – powstały 4 wiatraki. Zlokalizowane są one przy drodze relacji Żary – Lubanice i są własnością prywatnego Inwestora. W gminie Lubsko w okolicach wsi Dłużek powstały 2 wiatraki. Powiat w ramach swoich kompetencji promuje i zachęca podmioty prywatne do zastosowania w swoich instalacjach bądź w planowanych do wybudowania przedsięwzięciach, wykorzystywanie energii wiatrowej lub innej, która nie wpływa na zanieczyszczenie środowiska.

Zasoby energii słonecznej

Polska charakteryzuje się dość dobrymi warunkami do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Mapa 8 Mapa usłonecznienia Polski

Źródło: <https://ciechanow.pomiaryinfo.pl/> (dostęp: 03.12.2023 r.)

W Żarach przy ul. Pienińskiej, na dwóch budynkach Powiatowego Domu Dziecka zamontowanych jest 8 sztuk kolektorów słonecznych Vitosol 100-F. W ramach przeprowadzanej termomodernizacji ZSE w Żarach montowane są na dachu szkoły kolektory słoneczne. Obecnie w szybkim tempie na terenie powiatu żarskiego powstają farmy fotowoltaiczne (gmina Lubsko, gmina Żary, gmina Jasień, gmina Trzebiel, gmina Przewóz).

W roku 2022 powiat żarski z udziałem dofinansowania pochodzącego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, zakończył realizację projektu pn. „Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół Ekonomicznych w Żarach”. Zakres prac budowlanych obejmował w szczególności: ocieplenie dachu budynku głównego, ocieplenie dachu sali gimnastycznej, ocieplenie ścian zewnętrznych, wymianę części okien i drzwi zewnętrznych, wymianę źródła ciepła na kocioł gazowy niskotemperaturowy, wymianę grzejników i rur, montaż automatyki sterującej dla systemu c.o. wykorzystującej TiK, w tym systemu pomiarowo-sterującego BMS, montaż zbiornika c.w.u, montaż instalacji wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, montaż instalacji fotowoltaicznej o mocy 27 kW, wymianę

oświetlenia na LED, montaż automatycznego sterowania oświetleniem w korytarzach oraz toaletach

Celem głównym projektu była poprawa efektywności energetycznej budynku Zespołu Szkół Ekonomicznych w Żarach, kompleksowa termomodernizacja budynku, redukcja emisji substancji szkodliwych do atmosfery, zmniejszenie kosztów eksploatacji budynku oraz poprawa komfortu cieplnego użytkowników obiektu.

Wartość zadania to 2 630 760,89 zł, w tym 1 323 726,35 zł dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020.

Zdjęcie 11 Instalacja fotowoltaiczna na dachu ZSE w Żarach

Źródło: Raport o stanie powiatu żarskiego za 2022 r., s. 101.

Dodatkowo w 2022 r. zrealizowano zadanie „Modernizacja instalacji kolektorów solarnych na budynku ZOL w Lubsku” na wartość 31 205,10 zł. Zadanie polegało na uzupełnieniu i wymianie uszkodzonych po wichurach kolektorów słonecznych (szt. 3), naprawie instalacji z miedzi oraz napełnieniu i uruchomieniu całej instalacji solarnej.

Zdjęcie 12 Kolektory słoneczne na budynku ZOL w Lubusku

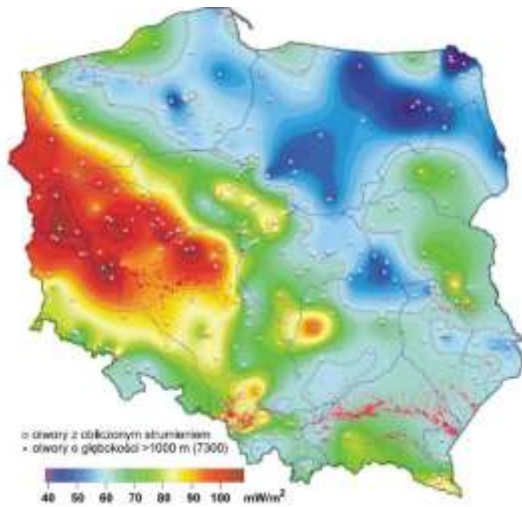
Źródło: Raport o stanie powiatu żarskiego za 2022 r., s. 107.

Obecnie energia słoneczna wykorzystywana jest najczęściej jako inwestycja w odnawialne źródła energii na terenie powiatu. Fotowoltaika i kolektory słoneczne powstają na budynkach użyteczności publicznej oraz przede wszystkim są wykorzystywane jako źródło ciepła w wielu gospodarstwach domowych.

Zasoby energii geotermalnej

Złożem energii geotermalnej nazywa się naturalne nagromadzenie ciepła (w skałach, wodach podziemnych, w postaci pary) na głębokościach umożliwiającą opłacalną ekonomicznie eksploatację energii cieplnej. W ostatnich latach w Polsce badania nad dokumentacją złóż energii geotermalnej uległy intensyfikacji. Polski Instytut Geologiczny opracował mapę strumienia ciepłego Polski. Obszary podwyższonych wartości strumienia, oznaczone na mapie poniżej kolorem czerwonym, mają największe perspektywy dla pozyskiwania energii geotermalnej. Opierając się na tych badaniach, określono, że możliwość wykorzystania energii wnętrza ziemi istnieje na ponad 60% powierzchni naszego kraju.

Mapa 9 Mapa strumienia ciepłego w Polsce

Źródło: https://www.researchgate.net/figure/Mapa-strumienia-cieplnego-na-obszarze-Polski-wg-Szewczyka-i-in-Karwasieckiej-i_fig2_259291932, (dostęp: 03.12.2023 r.)

Zasoby dyspozycyjne energii geotermalnej obejmują cały obszar województwa lubuskiego, przyjmując najwyższe wartości w całym kraju na poziomie ponad 90 MJ/m². Zaletą Małych Elektrowni Wodnych jest to, że:

- ❖ nie zanieczyszczają środowiska i mogą być instalowane w licznych miejscach na małych ciekach wodnych,
- ❖ mogą być zaprojektowane i wybudowane w ciągu 1-2 lat, wyposażenie jest dostępne powszechnie, a technologia dobrze opanowana.

Na terenie powiatu żarskiego w rejonie wsi Świbna, gm. Jasień przez Inwestora prywatnego została wybudowana w 2008 r. Mała Elektrownia Wodna (MEW), zlokalizowana na rz. Lubsza w km 43 + 680 jej biegu. Na takie wykorzystanie energii wodnej podmiot realizujący przedmiotowe zadanie uzyskał pozwolenie wodnoprawne ze Starostwa, a pozwolenie na budowę wydał Wojewoda Lubuski.

W powiecie żarskim wykorzystywana jest energia wodna wytwarzana na małych elektrowniach wodnych na rzece Nysa Łużycka. Właścicielem jazów i użytkownikiem elektrowni jest PGE Energia Odnawialna S.A. – Oddział w Dychowie.

Zasoby energii z biomasy i biogazu

Biomasa to substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, a także

przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także inne części odpadów, które ulegają biodegradacji. Energię z biomasy można uzyskać w wyniku procesów spalania, gazyfikacji, pirolizy, fermentacji alkoholowej czy metanowej oraz wykorzystania olejów roślinnych w produkcji biokomponentów do paliw.

Biopaliwa stałe używane mogą być na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania, gazyfikacji oraz pyrolizy w postaci:

- ❖ drewna i odpadów drzewnych (w tym zrębków z szybko-rosnących gatunków drzewiastych tj.: wierzba, topola)
- ❖ słomy jak i ziarna (zbóż, rzepaku)
- ❖ słomy upraw specjalnych roślin energetycznych z rodziny Miscanthus, Topinambur, itp.
- ❖ osadów ściekowych,
- ❖ makulatury,
- ❖ szeregu innych odpadów roślinnych powstających na etapach uprawy i pozyskania jak też przetwarzania przemysłowego produktów (siana, ostatek kukurydzy, trzciny cukrowej i bagiennej, łusek oliwek, korzeni, pozostałości przerobu owoców itp.

Tabela 29 Pozyskiwanie energii z biomasy

Materiał	Energetyczność
Słoma żółta	14,3 MJ/kg
Słoma szara	15,2 MJ/kg
Drewno opałowe	13,0 MJ/kg
Trzcina	14,5 MJ/kg

Źródło: www.cire.pl (dostęp: 03.12.2023 r.)

Pod względem energetycznym 2 tony biomasy równoważne są 1 tonie węgla kamiennego.

Także pod względem ekologicznym biomasa jest lepsza niż węgiel, gdyż podczas spalania emituje mniej SO₂ niż węgiel. Bilans emisji dwutlenku węgla jest zerowy, ponieważ podczas spalania do atmosfery oddawane jest tyle CO₂, ile wcześniej rośliny pobrały z otoczenia.

Biomasa jest zatem o wiele bardziej wydajna niż węgiel, a w dodatku jest stale odnawialna w procesie fotosyntezy.

Powiat żarski posiada dobre warunki do produkcji ciepła z biomasy. Warunki pozyskania biomasy kształtują się na ok. 7-10 MW/rok. W przypadku biogazu, powiat posiada bardzo dobre (najlepsze w województwie) warunki do produkcji ciepła z biogazu. Potencjał kształtuje się na wysokości powyżej 16 MW/rok.

VI. Analiza SWOT

Analiza SWOT (ang. *Strengths, Weakness, Opportunities, Threats*) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwydatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia, jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym. Mocne strony to atuty diagnozowanego obszaru, słabe strony to słabości, bariery i wady analizowanego obszaru. Z kolei szanse określają dodatkowe okoliczności pociągające za sobą korzystne zmiany, a zagrożenia – okoliczności, które negatywnie wpływają na plan rozwoju powiatu. Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz podejmowanych w przyszłości działań społecznych.

Tabela 30 Analiza SWOT

Sytuacja społeczna	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dostęp do placówek oświatowych i kulturalnych, ➤ dobrze rozwinięta baza oświatowa ukierunkowana na potrzeby lokalnego rynku pracy, ➤ dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb gospodarki, ➤ zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, ➤ aktywna działalność instytucji kulturalno-sportowych, ➤ dostęp do podstawowej opieki medycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zmniejszanie się liczby ludności w powiecie, ➤ ujemny przyrost naturalny i saldo migracji, ➤ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wzrost liczby osób starszych, ➤ wzrastające potrzeby osób niepełnosprawnych i osób starszych, ➤ wzrost wykroczeń drogowych i miejscowych zagrożeń, ➤ spadek aktywności społecznej wśród młodego pokolenia, bierność społeczna, niechęć do aktywnego

<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra realizacja usług w zakresie pomocy społecznej, ➤ wspieranie osób niepełnosprawnych i osób starszych w zakresie integracji społecznej, ➤ realizacja poradnictwa specjalistycznego, ➤ realizacja wielu projektów współfinansowanych ze środków zew. w zakresie pomocy społecznej, ➤ dbałość o bezpieczeństwo mieszkańców powiatu, dobra organizacja i współpraca podmiotów w zakresie bezpieczeństwa, ➤ dobra współpraca powiatu i samorządów gminnych z partnerami zagranicznymi, ➤ realizacja wielu programów profilaktycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> spędzania czasu wolnego, ➤ pogłębiające się problemy wychowawczo-opiekuńcze, ➤ pogłębiające się problemy zubożenia wielu rodzin z terenu powiatu, ➤ wzrost liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych i pieczy zastępczej, ➤ pogłębiający się kryzys rodziny, występowanie negatywnych zjawisk społecznych (np. alkoholizm, przemoc domowa, brak autorytetu), ➤ wzrastające potrzeby w zakresie dbania o zdrowie psychiczne wśród dzieci, młodzieży i osób starszych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty kulturalnej dla mieszkańców powiatu, ➤ możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne, ➤ zwiększenie integracji społecznej mieszkańców, ➤ rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych, schorowanych 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ postępujący proces starzenia się społeczeństwa, ➤ izolacja społeczna osób ubogich i wykluczonych, ➤ ujemne saldo migracji, wyjazd młodych osób z terenu powiatu, ➤ zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym, ➤ pogłębiające się problemy opiekuńczo-wychowawcze i

<p>i z niepełnosprawnościami,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozbudowę infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty społeczno-kulturalnej dla mieszkańców powiatu, 	<p>postępujący kryzys polskich rodzin,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ niewystarczające środki finansowe na zaspokajanie potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, ➤ pogłębiająca się izolacja osób wykluczonych społecznie,
---	---

Sytuacja gospodarcza	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ spadek liczby osób bezrobotnych na terenie powiatu, ➤ dobra współpraca PUP z powiatem w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców, ➤ systematyczny rozwój gospodarczy powiatu, ➤ wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, ➤ współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi, ➤ aktywna działalność organizacji III sektora w zakresie aktywizacji społecznej różnych grup społecznych, ➤ walory krajobrazowe powiatu, potencjał do rozwoju turystyki, agroturystyki i działalności gospodarczych, ➤ dogodny układ komunikacyjny, ➤ bieżące remonty i modernizacje dróg 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych, ➤ niski udział dużych przedsiębiorstw na lokalnym rynku pracy, ➤ zły stan techniczny sieci wodno-kanalizacyjnej, ➤ zbyt mało udogodnień dla osób niepełnosprawnych w obiektach użyteczności publicznej i przestrzeni publicznej, ➤ zbyt mała liczba ścieżek rowerowych na terenie powiatu, ➤ zły stan techniczny niektórych dróg powiatowych, ➤ ograniczone środki finansowe na ochronę licznych zabytków architektonicznych,

<p>powiatowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa sieci komunikacyjnej na terenie powiatu, ➤ poprawa bezpieczeństwa mieszkańców w zakresie modernizacji dróg, przejść dla pieszych, budowy ścieżek rowerowych i chodników, ➤ realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych w celu modernizacji infrastruktury komunikacyjnej, ➤ funkcjonowanie wielu klubów sportowych, ➤ poprawiający się stan sieci wodno-kanalizacyjnej, ➤ bogactwo infrastruktury zabytkowej, ➤ efektywne wykorzystywanie środków zewnętrznych w rozwoju przestrzenno-funkcjonalnym powiatu, ➤ bogactwo krajobrazowe i przyrodnicze (Park Mużakowski), 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ powstawanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych wraz z infrastrukturą, ➤ budowa i modernizacja infrastruktury drogowej i około drogowej ➤ budowa lub modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej, w tym oświetleniowej, ➤ budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ deficyt wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy, ➤ rozwój „szarek strefy” na terenach przygranicznych, ➤ niewystarczające środki finansowe na modernizację infrastruktury technicznej,

<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój działalności lokalnej, ➤ rozwój agroturystyki na terenie powiatu, ➤ wzrost udziału dużych przedsiębiorstw na lokalnym rynku, ➤ efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, ➤ wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny powiatu, ➤ zwiększanie liczby usług turystycznych z udziałem produktów regionalnych, ➤ budowa lub modernizacja infrastruktury kulturalnej i turystycznej (w tym budowa ścieżek rowerowych). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odpływ ludności wykwalifikowanej z terenu powiatu, ➤
--	---

Sytuacja przestrzenna i środowiskowa	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra lokalizacja powiatu, ➤ atrakcyjność przyrodniczo-turystyczna, ➤ rozwój OZE na terenie powiatu, ➤ termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, ➤ wzrost ilości odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów, ➤ wykorzystywanie źródeł zew. na realizację zadań związanych z ochroną środowiska, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zanieczyszczenia powietrza w wyniku szkodliwej działalności człowieka, wzmożonego ruchu granicznego oraz produkcji dużych zakładów przemysłowych, ➤ zły stan wód powierzchniowych, ➤ nieosiąganie poziomu recyklingu, ➤ brak wydzielonej sieci kanalizacji deszczowej, ➤

➤ wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków,	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ➤ wzrost inwestycji w odnawialne źródła energii w budynkach użyteczności publicznej, ➤ rozbudowa infrastruktury technicznej, ➤ rewitalizacja terenów zielonych, ➤ realizacja projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych, ➤ odbudowa na wsiach zbiorników małej retencji, ➤ gospodarka wodna, w tym melioracja, retencja, osuszanie, ➤ rozwój powstających farm fotowoltaicznych jako potencjału regionu, ➤ wykorzystanie OZE, 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska, ➤ wysokie nakłady finansowe na realizację programów ochrony środowiska, ➤ wysokie nakłady na rozwój OZE,

Źródło: opracowanie własne

VII. Misja i wizja rozwoju powiatu żarskiego

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy i wyników analizy SWOT sformułowano wizję rozwoju powiatu żarskiego. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu działań strategicznych zrealizowana zostanie poprzez cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia rekomendowane do wsparcia w ramach środków własnych powiatu i funduszy zewnętrznych. Celem jest nie tylko rozkwit powiatu pod względem gospodarczym, lecz także rozwój społeczny jej mieszkańców. Istotnym aspektem jest również aktywizacja społeczna wszystkich grup funkcjonalnych, aby minimalizować zjawisko wykluczenia społecznego grup defaworyzowanych.

Dzięki kompleksowemu podejściu do rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu nastąpi zagospodarowanie potencjału, jakim dysponuje powiat żarski. Zadaniem wizji jest pozytywne

oddziaływanie na procesy rozwojowe. Wizja umożliwi skoncentrowanie wysiłków planistycznych i realizacyjnych na określonej więzce celów i działań realizacyjnych. Wizja rozwoju (generalny cel kierunkowy) to zestaw względnie trwałych dążeń władz powiatu, na które powinny być przede wszystkim zorientowane działania realizacyjne.

Wizja rozwoju powiatu żarskiego

Powiat żarski w 2026 roku to region zrównoważonego i wszechstronny rozwoju terenów miejskich i wiejskich, dbający o środowisko naturalne i ochronę dziedzictwa kulturowego

Z kolei misja rozwoju powiatu żarskiego odnosić się będzie do obszarów wdrożenia działań strategicznych:

Misja rozwoju powiatu żarskiego

- ❖ powiat otwartego społeczeństwa, zapewniający wszystkim mieszkańcom dostępność i wysoką jakość usług publicznych, w tym ochrony zdrowia, edukacji, kultury i sportu z licznymi programami dla dzieci, młodzieży, seniorów i innych środowisk,
- ❖ powiat spójny przestrzennie, korzystający z dogodnego położenia przy zachodniej granicy Polski, wewnątrz i zewnątrz dobrze skomunikowany transportowo oraz sieciami teleinformatycznymi,
- ❖ powiat pięknych parków, jezior i lasów, odpowiedzialnie korzystający z bogatych zasobów środowiska, zapewniający znakomite warunki do turystyki, rekreacji, produkcji zdrowej żywności i produktów lokalnych,
- ❖ powiat, w którym gminy współpracują ze sobą, rozwijają się dynamicznie i równomiernie, średnie i mniejsze miasta wzmacniają swoją rolę lokalnych i ponadlokalnych ośrodków rozwoju, w tym w partnerstwie miejsko-wiejskim, a na obszarach wiejskich kultywowane są tradycje, przy zapewnieniu wysokich standardów życia,

- ❖ powiat sprawnie zarządzany, efektywnie korzystający ze środków zewnętrznych, wspierający aktywność i współpracę obywateli, samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych.

Zrównoważony rozwój (*ang. sustainable development*) to proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, który – prowadzony w określonym horyzoncie czasowym – zapewnia równowagę pomiędzy zyskami i kosztami rozwoju w kontekście życia przyszłych pokoleń, czyli jest odzwierciedleniem polityki i strategii ciągłego rozwoju gospodarczego i społecznego bez szkody dla środowiska i zasobów naturalnych, od których jakości zależy kontynuowanie działalności człowieka i dalszy rozwój.

Zrównoważony rozwój powiatu żarskiego dotyczy uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych. Realizacja zaplanowanych działań służyć ma wzmocnieniu zrównoważonego rozwoju powiatu we wszystkich wskazanych obszarach. Istotnym składnikiem jest przede wszystkim spójność społeczna. Rozwój stanowi wiodący cel działań politycznych prowadzonych na różnych szczeblach sprawowania władzy (krajowej, lokalnej, międzynarodowej). Rozwój jest bowiem czynnikiem decydującym o sukcesie politycznym, społecznym i gospodarczym. Jednak skutki rozwoju, nad którym nie mamy kontroli, mogą być dotkliwie. Celem polityki rozwoju powiatu żarskiego jest zatem stymulowanie rozwoju, przy jednoczesnym sterowaniu nim w takim zakresie, aby przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom, które mogłyby mu towarzyszyć. Celem nadrzędnym działań samorządowych będzie poprawa poziomu życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój. Poniżej sformułowano cele strategiczne, operacyjne i działania w obszarze strategii rozwojowej na przyszłe lata.

VIII. Cele strategicznego rozwoju powiatu żarskiego

Planowane jest, że cel główny zostanie osiągnięty w wyniku realizacji celów strategicznych. W *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026* sformułowano 4 cele strategiczne, które stanowią zmodyfikowaną i zweryfikowaną kontynuację celów strategicznych ze strategii przyjętej w 2003 r. i 2012 r. W ten sposób, zapewniając ciągłość procesu planowania strategicznego, wprowadzono niezbędne zmiany i

uaktualnienia wynikające ze zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych szczegółowo przeanalizowanych na etapie diagnozy.

Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026 korzysta z wojewódzkiego systemu programowania strategicznego uwzględniając cele zapisane w wojewódzkich dokumentów strategicznych. Cele wyznaczone w Strategii wpisują się w cele określone na poziomie wojewódzkim i krajowym, szczególnie w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 w takim zakresie, w jakim samorząd zamierza wspólnie realizować wizję rozwoju powiatu i regionu przy zaangażowaniu środków zarówno unijnych, wojewódzkich i krajowych, jak i tych planowanych na szczeblu powiatu. Każdy z celów strategicznych jest uszczegółowiony przez cele operacyjne. Natomiast do każdego celu operacyjnego wyznaczono kierunki działań.

W Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026 zaplanowano cel główny, cele strategiczne oraz operacyjne, które zostały zaprezentowane poniżej.

Schemat 1 Cel główny i cele strategiczne

Źródło: opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 1. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego

Cel strategiczny 1 opiera się przede wszystkim na rozwoju w powiecie żarskim innowacyjnych rozwiązań w obszarze gospodarki oraz wspieraniu tego obszaru przy wykorzystaniu posiadanych potencjałów gmin wchodzących w skład powiatu i zgodnie z zasadami tzw. gospodarki przyjaznej ludziom i środowisku.

Nie bez znaczenia dla kreowania środowiska sprzyjającego konkurencyjności gospodarki jest także odpowiedni system kształcenia oraz wysokiej jakości oferta edukacyjna szkolnictwa zawodowego, przystosowana do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Problemem natury nie tylko powiatowej, wojewódzkiej, krajowej, ale globalnej, jest wyczerpywanie się zasobów naturalnych i zanieczyszczenie środowiska. Wychodząc naprzeciw wyzwaniom, jakie stawia przed nami konieczność zmiany dotychczasowego sposobu gospodarowania zasobami, powiat stawia sobie za cel zapewnienie dobrobytu mieszkańcom przy jednoczesnej dbałości o dobry stan środowiska, czyli przejście do modelu tzw. gospodarki przyjaznej środowisku i bezpiecznej dla ludzi. Dobre warunki przyrodnicze, dążenie do gospodarki niskoemisyjnej i wdrożenie ekologicznych rozwiązań wpłyną również na rozwój rolnictwa, zwłaszcza ekologicznego oraz sprzyjać będą różnorodności i konkurencyjności produkcji rolnej. Ważną w powiecie gałęzią gospodarki jest turystyka, której rozwój jest szansą dla wielu gmin i może przynieść wymierne efekty ekonomiczne i wizerunkowe.

Cele operacyjne

1. Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	1.1	Promocja produktów lokalnych
	1.2	Rozwój energetyki przyjaznej środowisku
	1.3	Wysoka jakość kształcenia ogólnego i zawodowego oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy
	1.4	Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych gmin w powiecie
	1.5	Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i ich wsparcie
	1.6	Rozwój potencjału turystycznego
	1.7	Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo

Źródło: opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 2. Rozwój społeczny mieszkańców powiatu

Zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i rozwijanie kompetencji społeczeństwa obywatelskiego to jedne z ważniejszych obszarów działań strategicznych podejmowanych przez samorząd powiatu w ramach celu 2. Planowane przedsięwzięcia mają na celu podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez ukierunkowane wsparcie wszystkich grup społecznych: od najmłodszych, po najstarszych.

Kluczowe znaczenie dla najwyższych standardów w zakresie dobrego życia i zdrowia mieszkańców powiatu żarskiego ma sprawnie działający system opieki zdrowotnej. Powszechna dostępność wysokiej jakości świadczeń w zakresie opieki medycznej, innowacyjne metody leczenia, rozwój ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, szybka diagnostyka o jak najszerszym zakresie, efektywne wykorzystanie zasobów systemu ochrony zdrowia i dostosowanie ich do potrzeb, a także upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i promowanie zdrowego stylu życia mają pozytywny wpływ na długość i jakość życia mieszkańców powiatu.

Jednocześnie rozbudowa infrastruktury sportowej i turystyczno-rekreacyjnej, promocja sportu, turystyki oraz zapewnienie bogatej oferty kulturalnej będą przyczynkiem do aktywizacji i integracji społecznej osób w każdym wieku. Ważnym instrumentem jest przy tym cyfryzacja usług, pozwalająca dotrzeć z ofertą kulturalną i wybranymi świadczeniami medycznymi także na tereny wiejskie.

Wraz z postępującym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa coraz więcej uwagi wymaga powiatowa polityka senioralna, zapewniająca warunki do opieki na wysokim poziomie, zdrowego i godnego starzenia się. Wynikiem kompleksowego wsparcia osób starszych będzie zwiększenie ich bezpieczeństwa, zdrowia i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Planowane działania ukierunkowane na włączenie społeczne i zawodowe zapewnią kompleksową pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i pozwolą rozwinąć oraz zmodernizować infrastrukturę społeczną adekwatnie do istniejących uwarunkowań społeczno-demograficznych.

Mieszkańcy powiatu żarskiego, aktywni, odpowiedzialni, zaangażowani w życie publiczne i społeczne, świadomi swojej historii i dorobku, szanujący wartości europejskie, a

jednocześnie pielęgnujący lokalną tożsamość swoich małych ojczyzn – to cel działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju społeczeństwa samorządowego- obywatelskiego.

Cele operacyjne

2. Rozwój społeczny mieszkańców powiatu	2.1	Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi
	2.2	Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów
	2.3	Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia
	2.4	Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej
	2.5	Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie aktywnego stylu życia i promocja sportu
	2.6	Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości lokalnej

Źródło: opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 3. Integracja przestrzenna powiatu

Realizacja celu strategicznego 3. opiera się na osiągnięciu spójności przestrzennej i infrastrukturalnej powiatu, przy równoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego. Przedsięwzięcia służące rozwojowi infrastruktury technicznej i transportowej prowadzone będą z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego. Obejmą one głównie m.in. inwestycje związane z rozbudową i modernizacją systemów energetycznych i teleinformatycznych oraz usprawniające komunikację drogową (budowa/modernizacja dróg, obwodnic), kolejową (modernizacja linii kolejowych, stacji, zwiększenie liczby połączeń) a także wzmacniające dostępność teleinformatyczną. Poprawa standardu, dostępności i ograniczenie szkodliwości dla środowiska transportu zbiorowego oraz inwestycje związane z rozbudową tras rowerowych będą miały wpływ na wzrost liczby osób z nich korzystających, co przyniesie wymierny efekt w postaci poprawy stanu środowiska naturalnego. Efekt ten wzmocnią planowane działania służące m.in. kształtowaniu postaw proekologicznych, ochronie bioróżnorodności, wód i powierzchni ziemi, ochronie przed hałasem. Do podniesienia bezpieczeństwa mieszkańców przyczynią się

przedsięwzięcia ukierunkowane na ograniczenie przestępczości i cyberprzestępczości, zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, sprawnego działania służb publicznych oraz minimalizujące zagrożenia związane z gwałtownymi zjawiskami pogodowymi będącymi skutkiem zmian klimatycznych.

Ważnym elementem będzie prowadzenie polityki miejskiej dostosowanej do skali i potrzeb miast oraz zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, poprawa standardów życia na obszarach wiejskich.

Cele operacyjne

3. Integracja przestrzenna powiatu	3.1	Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej
	3.2	Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej
	3.3	Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego
	3.4	Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu
	3.5	Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast w powiecie i lokalnych ośrodków miejskich
	3.6	Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Źródło: opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 4. Kreowanie współpracy i efektywne zarządzanie

Samorząd powiatu żarskiego kładzie nacisk na sprawne i efektywne współdziałanie środowisk i instytucji w obszarach istotnych dla rozwoju powiatu, co stanowi zakres tematyczny celu 4. Kluczowym instrumentem zarządzania będzie przy tym wielopoziomowe partnerstwo podmiotów ze wszystkich sektorów, które mają wpływ na pozycję konkurencyjną powiatu. Samorząd powiatu bierze na siebie rolę animatora tak rozumianego współdziałania.

Jako koordynator procesów rozwojowych w powiecie, samorząd powiatu jest otwarty na inicjatywy wojewódzkie i rządowe, związane z realizacją polityki i wdrażaniem instrumentów opisanych w KSRR 2030. Samorząd powiatowy jest przy tym gotowy do prowadzenia własnej, powiatowej polityki, uzupełniającej interwencję wojewódzką państwową i włączającą samorządy gminne oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Kontynuowana i zacieśniana będzie współpraca międzynarodowa z regionami partnerskimi, szczególnie z niemieckimi landami przygranicznymi – Brandenburgią i Saksonią. Niemniej ważne jest partnerskie współdziałanie wewnątrz regionu oraz wzmocnienie dialogu na rzecz realizacji kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych i integracji systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego.

Efektywna promocja gospodarcza i turystyczna powiatu ukierunkowana będzie na osiągnięcie jak największej rozpoznawalności powiatu oraz stworzenie i utrzymanie jego atrakcyjnego wizerunku, co pozwoli skutecznie konkurować na arenie wojewódzkiej, krajowej i zagranicznej m.in. o inwestorów i turystów. Wysoką sprawność i efektywność działania administracji samorządowej i instytucji powiatowych umożliwią wdrożone mechanizmy monitoringu i ewaluacji, postępująca cyfryzacja usług oraz wysoka zdolność pozyskiwania wsparcia zewnętrznego.

Cele operacyjne

4. Kreowanie współpracy i efektywne zarządzanie	4.1	Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna
	4.2	Atrakcyjny wizerunek powiatu
	4.3	Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji powiatowych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju powiatu
	4.4	Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie powiatowym i gminnym
	4.5	Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa

Źródło: opracowanie własne

IX. Kierunki strategicznego rozwoju powiatu żarskiego

Zaplanowane działania do realizacji określone mianem kierunków interwencji to wykaz przedsięwzięć, które powiat żarski zamierza zrealizować do roku 2026. Zadania zostały zaprezentowane w układzie odpowiadającym zaplanowanym celom strategicznym oraz operacyjnym i przedstawiają się następująco.

Tabela 31 Kierunki strategicznego rozwoju powiatu żarskiego

CEL STRATEGICZNY 1	Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☐ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna

	☒ Sfera środowiskowa ☒ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
1.1 Promocja produktów lokalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania promocyjne w zakresie popularyzacji produktów regionalnych. 2. Wydanie informatora o produktach regionalnych regionu. 3. Marka powiatu – promocja.
1.2 Rozwój energetyki przyjaznej środowisku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie i promocja inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii. 2. Budowa nowoczesnych oraz niskoemisyjnych źródeł rozproszonych, wykorzystujących w szczególności lokalny potencjał energetyczny. 3. Promocja rozwoju OZE na terenie powiatu i wsparcie informacyjne z zakresu pozyskania środków na rozwój OZE przez osoby fizyczne. 4. Inwestycje OZE na terenie powiatu w budynkach użyteczności publicznej.
1.3 Wysoka jakość kształcenia ogólnego i zawodowego oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostosowywanie oferty szkolnictwa zawodowego do zmieniających się potrzeb rynku pracy. 2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie możliwości zdobycia doświadczenia zawodowego poprzez staże i praktyki zawodowe u pracodawców. 3. Wspieranie i promocja programów stypendialnych. 4. Tworzenie efektywnego systemu doradztwa zawodowego, w tym systemu diagnozowania i wyznaczania ścieżki rozwoju osobistego. 5. Promowanie, upowszechnianie kształcenia ustawicznego.
1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych gmin w powiecie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie eksportu żarskich przedsiębiorstw. 2. Wzmacnianie wojewódzkiej, krajowej i europejskiej konkurencyjności powiatu. 3. Inwentaryzacja oraz opracowanie indywidualnych programów promocji terenów inwestycyjnych oraz zapewnienie infrastruktury dla nowych stref aktywności gospodarczej. 4. Rozwój współpracy transgranicznej podmiotów gospodarczych.
1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i ich wsparcie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Profesjonalizacja usług instytucji otoczenia biznesu. 2. Podnoszenie kompetencji i dostosowanie kwalifikacji pracowników przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce 3. Wsparcie osób podejmujących działalność gospodarczą i promowanie samozatrudnienia. 4. Prowadzenie skutecznej polityki migracyjnej dostosowanej do potrzeb lubuskiego rynku pracy.
1.6 Rozwój potencjału turystycznego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja i rozwój markowych produktów turystycznych powiatu. 2. Tworzenie warunków do rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej.

	<p>3. Poprawa stanu obecnej i tworzenie nowej infrastruktury turystycznej, w tym bazy noclegowej i konferencyjnej o wysokim standardzie.</p> <p>4. Dywersyfikacja i spójna promocja oferty turystycznej.</p> <p>5. Promocja powiatowych podmiotów branży turystycznej.</p> <p>6. Kreowanie, wsparcie i realizacja działań z zakresu racjonalnego wykorzystywania i ochrony zasobów środowiska naturalnego oraz dziedzictwa kulturowego.</p>
1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo	<p>1. Modernizacja technologiczna gospodarstw rolnych.</p> <p>2. Wspieranie wytwarzania i dystrybucji wysokiej jakości produktów rolnictwa, w tym ekologicznego.</p> <p>3. Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej w rolnictwie, w tym melioracje, retencja wodna.</p> <p>4. Działania na rzecz promocji lokalnego sektora rolno-spożywczego oraz wsparcia jego ekspansji krajowej i zagranicznej.</p>
REZULTATY	<p>1. Zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu żarskiego</p> <p>2. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego powiatu</p> <p>3. Zwiększenie poziomu przedsiębiorczości na terenie powiatu</p> <p>4. Zwiększenie programów na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego</p> <p>5. Zwiększenie udziału wykorzystywania odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu</p>
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2024-2026
SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI ZADAŃ	20 000 000,00
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<p>Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027</p> <p>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS)</p> <p>Budżet powiatu</p> <p>Dotacje rządowe</p> <p>Fundusze zagraniczne</p>

CEL STRATEGICZNY 2	Rozwój społeczny mieszkańców powiatu
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania	1. Zapewnienie powszechnej opieki nad dziećmi do lat 3, w szczególności na terenach wiejskich.

<p>przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. Wzmocnienie oferty edukacyjnej przeznaczonej dla dzieci w wieku przedszkolnym. 3. Podniesienie u uczniów szkół podstawowych ponadpodstawowych kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych w nowoczesnym Społeczeństwie. 4. Kształtowanie umiejętności wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania. 5. Rozwój kompetencji kadry pedagogicznej na wszystkich szczeblach edukacji. 6. Erasmus+ Kompetentni i bardziej otwarci - Podniesienie kompetencji językowych nauczycieli przedmiotów zawodowych i Ogólnokształcących. 7. Wspieranie budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury edukacyjnej. 8. Wzmacnianie cyfryzacji sektora edukacji - Erasmus + Zdrowe podejście do cyfryzacji - Zwiększenie kompetencji uczniów, Erasmus + Zmiana aplikacji cyfrowej - Zwiększenie kompetencji uczniów.
<p>2.2 Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności wysokiej jakości i innowacyjnych usług społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 2. Wsparcie i upowszechnienie modelu mieszkań chronionych. 3. Działania profilaktyczne dotyczące wsparcia rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi. 4. Tworzenie miejsc integracji senioralnej. 5. Realizacja polityki dostępności w obiektach użyteczności publicznej. 6. Promocja działań na rzecz seniorów. 7. Realizacja projektów integracyjnych, międzypokoleniowych, międzynarodowych w celu integracji seniorów ze środowiskiem lokalnym. 8. Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej przystosowanej do starzejącego się społeczeństwa. 9. Wspieranie działań związanych z opieką senioralną, aktywizacją osób starszych. 10. Zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom przeżywającym trudne sytuacje życiowe.
<p>2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych, w tym opieki nad osobami starszymi i opieki długoterminowej. 2. Wsparcie i realizacja inwestycji z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury ochrony zdrowia – Rozbudowa Szpitala na Wyspie. 3. Modernizacja i adaptacja infrastruktury Szpitala na Wyspie celem utworzenia nowoczesnych pracowni diagnostyki obrazowej. 4. Podejmowanie działań na rzecz zmniejszenia deficytów wśród

	<p>kadry medycznej i podnoszenia kwalifikacji personelu medycznego.</p> <p>5. Restrukturyzacja podmiotów leczniczych w celu poprawy ich funkcjonowania.</p> <p>6. Wspieranie różnych form opieki psychiatrycznej.</p> <p>7. Wspieranie działań oraz rozwój w zakresie opieki okołoporodowej.</p> <p>8. Wzmacnianie systemu ratownictwa medycznego w regionie.</p> <p>9. Inicjowanie, podejmowanie i promocja działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.</p> <p>10. Prowadzenie i wspieranie działań informacyjnych o ochronie zdrowia.</p> <p>11. Wzmacnianie obszaru rehabilitacji medycznej poprzez tworzenie warunków dla kadry oraz inwestycje w niezbędną infrastrukturę.</p>
2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego	<p>1. Realizacja powiatowych przedsięwzięć kulturalnych.</p> <p>2. Wsparcie i realizacja inwestycji z zakresu budowy, rozbudowy, modernizacji wyposażenia obiektów kultury.</p> <p>3. Ochrona i promocja cennych obiektów dziedzictwa kulturowego.</p> <p>4. Kreowanie atrakcyjnej oferty kulturalnej z wykorzystaniem cyfryzacji zasobów i instytucji kultury.</p>
2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej, turystycznej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie aktywnego stylu życia i promocja sportu	<p>1. Realizacja inwestycji związanych z budową, rozbudową i modernizacją infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.</p> <p>2. Rozbudowa ścieżek rowerowych.</p> <p>3. Tworzenie przestrzeni publicznej sprzyjającej podejmowaniu aktywności fizycznej.</p> <p>4. Wspieranie działań z zakresu sportu i rekreacji.</p> <p>5. Budowa ścieżek zdrowia oraz tworzenie warunków do uprawiania sportu wyczynowego.</p>
2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości lokalnej	<p>1. Wzmacnianie współpracy administracji publicznej z podmiotami III sektora, m.in. poprzez zlecenie zadań publicznych.</p> <p>2. Działania na rzecz kształtowania świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej mieszkańców, a także pielęgnowania polskości.</p> <p>3. Propagowanie poczucia wspólnoty wśród mieszkańców powiatu</p> <p>4. Popularyzacja historii miast i wsi z terenu powiatu żarskiego.</p> <p>5. Upowszechnianie kultury polskiej i tradycji regionalnych wśród mieszkańców powiatu.</p>
REZULTATY	<p>1. Zwiększenie jakości szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego</p> <p>2. Rozwijanie kultury fizycznej na terenie powiatu</p> <p>3. Zwiększenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej dla różnych grup odbiorców</p> <p>4. Poprawa stanu zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców gminy</p> <p>5. Zwiększenie działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu</p> <p>6. Zwiększenie aktywności społeczeństwa w życiu społecznym</p>

	7. Podtrzymanie aktywności seniorów w życiu społecznym i zawodowym
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2024-2026
SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI ZADAŃ	7 000 000,00
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS) Budżet powiatu Dotacje rządowe Fundusze zagraniczne

CEL STRATEGICZNY 3	Integracja przestrzenna powiatu
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☒ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☒ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego	1. Budowa, modernizacja infrastruktury drogowej i około drogowej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> * Przebudowa drogi powiatowej nr 1099F w zakresie chodnika w m. Dłużek; * Przebudowa drogi powiatowej 1089F w m. Złotnik; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1102F Królów-Jasionów-Niwica; * Przebudowa/rozbudowa drogi powiatowej Sieniawa Żarska-Miłowice-Olbrachtów; * Powierzchniowe utrwalenie drogi powiatowej Nr 1098F Datyń – Koło; * Przebudowa/rozbudowa drogi powiatowej Sieniawa Żarska-Miłowice- Olbrachtów - Poprawa infrastruktury drogowej; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1127F w m. Chocimek; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1129F w m. Dąbrowa; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1129F wraz z rozbiórką i budowa nowego obiektu inżynierskiego w km 8+ 005 w m. Górzyn; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1098F Nabłoto w km 7+500 do 8+514; * Przebudowa drogi powiatowej nr 1122F w m. Jasień ul. Sienkiewicza od km 0+000 do km 0+730

	<p>2. Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprzez likwidowanie miejsc niebezpiecznych (bodowa przejścia dla pieszych, chodników, progów zwalniających itp.)</p> <p>3. Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego.</p>
3.1 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej	<p>1. Rozbudowa sieci światłowodowej w celu upowszechnienia dostępu do szerokopasmowego Internetu.</p> <p>2. Modernizacja istniejącej infrastruktury teleinformatycznej.</p> <p>3. Budowa nowych tras światłowodowych na obszarach dotąd nieobjętych instalacją kablową.</p>
3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego	<p>1. Budowa i modernizacja źródeł energii elektrycznej i ciepła, w tym wykorzystujących lokalne surowce energetyczne, z uwzględnieniem polityki energetyczno-klimatycznej UE.</p> <p>2. Rozbudowa oraz modernizacja sieci elektroenergetycznych na terenie powiatu.</p> <p>3. Modernizacja oraz budowa sieci gazowych, w szczególności na obszarach pozbawionych tego typu infrastruktury.</p> <p>4. Budowa strażnicy KP PSP z Jednostką Ratowniczo-Gaśniczą w Żarach.</p> <p>5. Wdrażanie działań na rzecz zwiększenia poziomu cyberbezpieczeństwa – Cyberbezpieczny samorząd.</p> <p>6. Wzmacnianie spójnego systemu rozwiązań organizacyjno-technicznych w obszarze zarządzania kryzysowego, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii - Transnarodowe zarządzanie kryzysowe.</p>
3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu	<p>1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki.</p> <p>2. Racjonalna gospodarka odpadami i osiągnięcie określonego celu recyklingu.</p> <p>3. Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez budowę i modernizację wałów przeciwpowodziowych oraz utrzymanie rzek.</p> <p>4. Ochrona różnorodności biologicznej.</p> <p>5. Promocja działań z zakresu kształtowania postaw proekologicznych.</p>
3.5 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast w powiecie i lokalnych ośrodków miejskich	<p>1. Rozwój usług publicznych, szczególnie edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych oraz polepszenie ich dostępności dla mieszkańców miast i otaczających obszarów wiejskich.</p> <p>2. Wzmocnienie zrównoważonej mobilności miejskiej oraz powiązań transportowych z sąsiednimi obszarami wiejskimi.</p> <p>3. Rozwój i modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej i społecznej.</p> <p>4. Opracowanie i realizacja Gminnych Programów Rewitalizacji.</p> <p>5. Wspieranie partnerskiej współpracy miast i gmin na obszarach powiązań funkcjonalnych.</p>

	6. Inicjowanie i realizacja porozumień terytorialnych w celu wdrażania wspólnych projektów sąsiadujących gmin i powiatów.
3.6 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój lub modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej na obszarach wiejskich. 2. Wzmacnianie centrów aktywności społecznej i kulturalnej na terenach wiejskich. 3. Odnowa i rewitalizacja wsi i miast. 4. Ochrona dziedzictwa i krajobrazu wiejskiego. 5. Wspieranie lokalnych grup działania. 6. Promocja i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w branżach pozarolniczych, w tym lokalnej wytwórczości i rękodzielnictwa.
REZULTATY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa stanu środowiska naturalnego 2. Zwiększenie wiedzy na temat ochrony środowiska w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą 3. Poprawa bezpieczeństwa przed naturalnymi klęskami żywiołowymi 4. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa obywatelskiego i społecznego 5. Zwiększenie aktywności wiejskiej w życiu społecznym powiatu
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2024-2026
SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI ZADAŃ	30 000 000,00
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<p>Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027</p> <p>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS)</p> <p>Budżet powiatu</p> <p>Dotacje rządowe</p> <p>Fundusze zagraniczne</p>

CEL STRATEGICZNY 4	Powiat atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę
ODDZIAŁYWANIE PROJEKTÓW	☒ Sfera społeczna ☐ Sfera gospodarcza ☒ Sfera przestrzenno-funkcjonalna ☐ Sfera środowiskowa ☐ Sfera techniczna
CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA
4.1 Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmacnianie współpracy międzyregionalnej na podstawie zawartych umów partnerskich. 2. Realizacja wspólnych działań międzypaństwowych w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego.

	<p>3. Wspieranie działalności euroregionów Sprewa-Nysa-Bóbr i Pro Europa Viadrina oraz innych transgranicznych organizacji i struktur współpracy, np. EUWT.</p> <p>4. Wzmacnianie współpracy transgranicznej z Brandenburgią i Saksonią poprzez realizację wspólnych działań.</p>
4.2 Atrakcyjny wizerunek powiatu	<p>1. Tworzenie wizerunku regionu atrakcyjnego gospodarczo i społecznie.</p> <p>2. Prowadzenie portali informacyjno-promocyjnych powiat.</p> <p>3. Promocja marki powiatu żarskiego.</p> <p>4. Nawiązywanie współpracy między powiatowej w zakresie realizacji wspólnych inicjatyw społecznych, gospodarczych, środowiskowych.</p>
4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji powiatowych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju powiatu	<p>1. Wzmocnienie dialogu i partnerskiej współpracy przedstawicieli różnych środowisk regionu.</p> <p>2. Doskonalenie nowoczesnych systemów zarządzania w administracji publicznej, w tym systemów jakości i standardów obsługi klienta.</p> <p>3. Usprawnienie funkcjonowania jednostek administracji publicznej poprzez poprawę infrastruktury i wyposażenia placówek.</p> <p>4. Rozwój współpracy partnerskiej na rzecz planowania i wdrażania kompleksowych przedsięwzięć rozwojowych.</p>
4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie powiatowym i gminnym	<p>1. Rozwój roli planowania przestrzennego na poziomie lokalnym, w tym zwiększenia pokrycia terenów planami miejscowymi.</p> <p>2. Wzmocnienie koordynacji tworzenia oraz wdrażania dokumentów strategicznych i operacyjnych w różnych obszarach polityki rozwoju.</p> <p>3. Kreowanie i podejmowanie działań z zakresu planowania zintegrowanego w oparciu o potencjał terytorialny.</p>
4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa	<p>1. Rozwój e-administracji i dostępności cyfrowej.</p> <p>2. Propagowanie informacji o dostępności e-usług z zakresu społeczeństwa informacyjnego.</p> <p>3. Budowanie kompetencji cyfrowych w społeczeństwie.</p>
REZULTATY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzmocnienie współpracy transgranicznej 2. Zwiększenie poziomu kompetencji cyfrowych 3. Rozwój e-administracji w powiecie żarskim
PLANOWANY OKRES REALIZACJI	2024-2026
SZACUNKOWY KOSZT REALIZACJI ZADAŃ	3 000 000,00
PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	<p>Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027</p> <p>Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 – 2027 (FEnIKS)</p> <p>Budżet powiatu</p> <p>Dotacje rządowe</p> <p>Fundusze zagraniczne</p>

Źródło: opracowanie własne

X. Spójność kierunków rozwoju powiatu z kierunkami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze powiatu żarskiego, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 r., strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK).

W *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 roku* wyznaczono następujące cele strategiczne, które zestawiono z celami strategicznymi i operacyjnymi *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026*, aby ukazać spójność i korelację podejmowanych działań.

Tabela 32 Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z celami Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026
CEL STRATEGICZNY 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna	CEL STRATEGICZNY 1 Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego
CEL STRATEGICZNY 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi	CEL STRATEGICZNY 2 Rozwój społeczny mieszkańców powiatu
CEL STRATEGICZNY 3. Integracja przestrzenna regionu	CEL STRATEGICZNY 3 Integracja przestrzenna powiatu
CEL STRATEGICZNY 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę	CEL STRATEGICZNY 4 Kreowanie współpracy i efektywne zarządzanie

Źródło: opracowanie własne

XI. Źródła finansowania

Realizacja zaplanowanych celów strategicznych oraz określonych działań w ramach *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026* wymaga dużych nakładów finansowych. Kwota potrzebna na realizację zaplanowanych projektów wynosi w przybliżeniu **50 000 000 zł**. Realizacja wszystkich celów i zadań określonych w Strategii wymaga nakładów finansowych przekraczających możliwości budżetu powiatu, dlatego niezbędne jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Należy starannie monitorować pojawiające się możliwości, różnego rodzaju krajowe i międzynarodowe programy związane z nową perspektywą finansową funduszy europejskich, a następnie bardzo skutecznie aplikować o wsparcie. Powiat żarski posiada duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na własny rozwój, w związku z czym należy w dalszym ciągu realizować politykę aplikacyjną w ramach środków zewnętrznych.

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach strategicznych pochodzić będą między innymi z programów pomocowych UE, z programów rządowych, budżetu państwa, budżetu powiatu i gmin, ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych, krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych, instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych. Planuje się, w ramach możliwości i ogłaszanych naborów, aplikowanie o środki zewnętrzne pochodzące z:

- Funduszy Europejskich dla Lubuskiego 2021-2027,
- Programu Interreg Brandenburgia – Polska 2021-2027,
- Programu Interreg Polska – Saksonia 2021- 2027,
- Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS),
- Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- dotacji rządowych.

Na etapie przygotowania *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026* nie jest możliwe precyzyjne określenie programów operacyjnych oraz kwot dofinansowania projektów, z których jednostka samorządu terytorialnego będzie mogła skorzystać, ponieważ sektorowe programy rozwoju oraz pakiety regulacji prawnych są w dalszej fazie przygotowywania.

Tabela 33 Finansowanie wdrożenia Strategii

Lp.	Działania w obszarze celu strategicznego	Kwota szacunkowa
1.	Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	20 000 000,00
2.	Rozwój społeczny mieszkańców powiatu	7 000 000,00
3.	Integracja przestrzenna powiatu	20 000 000,00
4.	Kreowanie współpracy i efektywne zarządzanie	3 000 000,00
RAZEM		50 000 000,00

Źródło: opracowanie własne

XII. System monitoringu i ewaluacji

Strategia Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026 określa cele rozwojowe oraz zakres interwencji i działania powiatu w perspektywie do roku 2026. Aby skutecznie i konsekwencje realizowane zapisy przyjęte w niniejszym dokumencie, należy zagwarantować odpowiednie narzędzia, a także warunki organizacyjne i instytucjonalne, służące do implementacji i weryfikacji tych postanowień. Organem, który pełnić będzie nadzór oraz będzie weryfikować realizację założeń strategicznych jest Rada Powiatu Żarskiego, natomiast za proces wdrażania Strategii odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu ze Starostą Żarskim na czele. Faktyczna realizacja poszczególnych celów oraz wskazanych w ich ramach zadań, jak również pozyskiwanie środków na ich sfinansowanie, spoczywać będzie na właściwych komórkach organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Żarach oraz na odpowiednich powiatowych jednostkach organizacyjnych.

Monitoring Strategii jest procesem ciągłym, który umożliwia zebranie informacji na temat uzyskiwanych efektów oraz stanu zaawansowania wdrażanych przedsięwzięć i planów. Monitoring pozwala na wykrycie zagrożeń i wprowadzenie korekt oraz modyfikacji w dokumencie, a przez to lepsze ukierunkowanie na osiągnięcie założonych celów rozwojowych. Prowadzony jest on w celu zapewnienia ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji Strategii. W odniesieniu do monitoringu i dokonywanej obserwacji zmian, za zasadne uznaje się również przeprowadzenie ewaluacji zapisów dokumentu, co może stanowić bazę do aktualizacji. Poniżej wskazano wskaźniki wybrane do oceny stopnia realizacji niniejszej Strategii. Do analizy wybrano wskaźniki, uwzględniając przede wszystkim kryterium mierzalności i łatwości w pozyskaniu, ponieważ są to dane ogólnodostępne, które

są możliwe do weryfikacji na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego lub danych pozyskanych ze Starostwa Powiatowego w Żarach.

Tabela 34 Wskaźniki monitoringu wdrażania Strategii

Cel strategiczny	Wskaźnik	Oczekiwana tendencja	Źródło danych
Ochrona i kształtowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego	Liczba działań promocyjnych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba kierunków kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON	wzrost	GUS
	Liczba nowych przestrzeni, obiektów, atrakcji turystycznych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba zmodernizowanych gospodarstw rolnych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
Rozwój społeczny mieszkańców powiatu	Liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach na terenie powiatu	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba działań na rzecz seniorów	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba miejsc integracji senioralnej	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba ofert kulturalnych dla różnych grup odbiorców	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba wybudowanej, zmodernizowanej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba działań na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
Integracja przestrzenna powiatu	Długość budowanych, zmodernizowanych dróg powiatowych i gminnych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin

	Liczba działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa energetycznego	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
Kreowanie współpracy i efektywne zarządzanie	Liczba nawiązanych współpracy międzynarodowych i ponadlokalnych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba działań promocyjnych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba e-usług w administracji publicznej	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach
	Liczba zrealizowanych wspólnych inicjatyw, programów, projektów z partnerami zewnętrznymi	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin
	Liczba szkoleń z zakresy kompetencji cyfrowych	wzrost	Starostwo Powiatowe w Żarach, Urzędy Gmin

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja ma na celu ocenę efektywności, skuteczności, oddziaływania, trwałości oraz zgodności projektu w kontekście założonych celów, a także porównywanie uzyskiwanych rezultatów ze wstępnymi oczekiwaniami i zamierzeniami. Zastosowanie odpowiednich kryteriów, przedstawionych w poniższej tabeli, pozwala na usprawnienie procesu interwencji.

Trafność	pozwała na ocenienie, w jakim stopniu przyjęte cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom oraz realnym potrzebom; odwołanie do zadań powiatu, ustawy, przepisów; określenie czy działanie odpowiada potrzebom, uzasadnia merytorycznie podjęte działania;
Efektywność	ocena poziomu „ekonomiczności”, a zatem zestawienie nakładów, np. ilość środków, wysiłków w stosunku do efektów; określenie czy realizowano dane zadanie możliwie racjonalnymi kosztami, nakładami, czy inne metody byłyby skuteczniejsze;
Skuteczność	określenie na ile osiągnięto zamierzone cele, stopień realizacji planowanych działań (częściowo, w pełni);
Użyteczność (przydatność)	określenie dla jakich konkretnie grup działanie jest użyteczne, przydatne;
Trwałość	określenie czy działanie jest trwałe, czy zachowana jest ciągłość działań, jego długookresowość;

Dzięki przeprowadzanej ewaluacji możliwa jest ocena działań w określonym czasie, ale również udoskonalanie i wprowadzenie zmian w przedmiotowym dokumencie oraz dostosowanie do zmieniających się uwarunkowań i potrzeb. Jedną z funkcji ewaluacji jest więc wzmocnienie procesu programowania strategicznego rozwoju powiatu żarskiego. W 2025 r. przewiduje się dokonanie okresowej ewaluacji stopnia realizacji założeń Strategii oraz jeśli będzie to uzasadnione i konieczne, dokonanie aktualizacji, w szczególności w przypadku zaistnienia zmian prawnych, organizacyjnych czy finansowych, istotnych z punktu widzenia funkcjonowania i rozwoju powiatu żarskiego. Ewaluacja powinna być związana z nową perspektywą finansową Unii Europejskiej (2021-2027). Zmiany w zapisach *Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026* mogą nastąpić również w wyniku powstania nowych dokumentów strategicznych na poziomie kraju i Unii Europejskiej lub pojawienia się nowych, znaczących dla rozwoju powiatu instrumentów prawnych i finansowych.

XIII. Spis map, tabel, wykresów i zdjęć

Spis map

Mapa 1 Powiat żarski	7
Mapa 2 Układ komunikacyjny powiatu żarskiego	76
Mapa 3 SMOG oraz stan zanieczyszczenia CO w województwie lubuskim	91
Mapa 4 JCWPd w województwie lubuskim	94
Mapa 5 Mapy zagrożenia powodziowego na terenie powiatu żarskiego	97
Mapa 6 Mapa zagrożenia suszą.....	99
Mapa 7 Strefy energii wiatru w Polsce.....	108
Mapa 8 Mapa usłonecznienia Polski	109
Mapa 9 Mapa strumienia ciepłego w Polsce.....	112

Spis tabel

Tabela 1 Gminy wchodzące w skład powiatu żarskiego.....	7
Tabela 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych w powiecie żarskim w latach 2018-2022	13
Tabela 3 Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu żarskiego	18
Tabela 4 dane dotyczące DPS na terenie powiatu żarskiego w 2022 r.	20
Tabela 5 Dane dotyczące Domów Dziecka z terenu powiatu żarskiego w 2022 r.	24
Tabela 6 Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Domu Dziecka w 2022 r.	25
Tabela 7 Dane dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej	26
Tabela 8 Liczba utworzonych rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci w powiecie żarskim w 2022 r.	27
Tabela 9 Dane dotyczące osób niepełnosprawnych z terenu powiatu żarskiego w latach 2015-2019	33
Tabela 10 Dane dotyczące rehabilitacji społecznej i zawodowej w powiecie żarskim w 2022 r.	34
Tabela 11 Zagrożenia w ruchu drogowym w powiecie żarskim w latach 2010-2022	42

Tabela 12 Bezpieczeństwo pieszych w powiecie żarskim w latach 2020-2022.....	42
Tabela 13 Wykaz Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie powiatu żarskiego.....	45
Tabela 14 Interwencje jednostek OSP.....	46
Tabela 15 Liczba miejscowych zagrożeń wg rodzaju.....	48
Tabela 16 Wykaz szkół i placówek prowadzonych przez powiat żarski.....	51
Tabela 17 Liczba bezrobotnych z grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w powiecie żarskim w latach 2018-2022	63
Tabela 18 Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.....	66
Na terenie powiatu żarskiego przeważają małe gospodarstwa rolne o powierzchni do 1 ha. Zdecydowanie najmniej jest gospodarstw o powierzchni 50-100 ha oraz powyżej 100 ha. Znaczną część stanowią gospodarstwa średniej wielkości o powierzchni 1-2 ha oraz 2-5 ha. Tabela 19	
Struktura gospodarstw rolnych w powiecie żarskim w 2021 r.	69
Tabela 20 Kwota przyznanego wsparcia dla organizacji pozarządowych w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki w 2022 r.....	71
Tabela 21 Kwota przyznanego wsparcia dla organizacji pozarządowych w ramach otwartego konkursu ofert na realizację zadań z zakresu kultury i edukacji w 2022 r.	73
Tabela 22 Wykaz dróg wojewódzkich na terenie powiatu żarskiego.....	75
Tabela 23 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C oraz A1, C1 dla pyłu PM _{2,5})	90
Tabela 24 Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin - klasyfikacja podstawowa (klasy: A, C).....	90
Tabela 25 Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze powiatu żarskiego ...	92
Tabela 26 Jednolite Części Wód Podziemnych na terenie powiatu żarskiego	94
Tabela 27 Dane dotyczące sieci wodociągowej w powiecie żarskim w latach 2018-2022	100
Tabela 28 Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w powiecie żarskim w latach 2018-2022	102
Tabela 29 Pozyskiwanie energii z biomasy.....	113
Tabela 30 Analiza SWOT.....	114
Tabela 31 Kierunki strategicznego rozwoju powiatu żarskiego	127
Tabela 32 Spójność celów Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z celami Strategii Rozwoju Powiatu Żarskiego na lata 2024-2026	136
Tabela 33 Finansowanie wdrożenia Strategii.....	137
Tabela 34 Wskaźniki monitoringu wdrażania Strategii	139

Spis wykresów

Wykres 1 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w powiecie żarskim w latach 2018-2022	14
Wykres 2 Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w powiecie żarskim w latach 2018-2022	15
Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w latach 2018-2022	15
Wykres 4 Liczba udzielonych porad lekarskich w latach 2018-2022.....	38
Wykres 5 Liczba pożarów na terenie powiatu żarskiego w latach 2018-2022.....	47
Wykres 6 Liczba miejscowych zagrożeń w powiecie żarskim w latach 2018-2022.....	47
Wykres 7 Zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie żarskim w 2022 r.	53
Wykres 8 Zdawalność egzaminu zawodowego w 2022 r.	54

Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych w powiecie żarskim w latach 2018-2022.....	60
Wykres 10 Stopa bezrobocia w powiecie żarskim, województwie lubuskim oraz w Polsce - 2015-2022	61
Wykres 11 Stopa bezrobocia w powiecie żarskim w latach 2024-2022.....	61
Wykres 12 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie żarskim w latach 2018-2022.....	67
Wykres 13 Liczba podmiotów nowo rejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON w powiecie żarskim w latach 2018-2022.....	68
Wykres 14 Struktura powierzchni gruntów w powiecie żarskim w 2021 r.	70
Wykres 15 Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca w latach 2018-2022	101
Wykres 16 Ilość odpadów zebranych z terenu powiatu żarskiego w latach 2018-2022.....	105
Wykres 17 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów na terenie powiatu w latach 2018-2022	106

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Miasto Żary	10
Zdjęcie 2 Park Mużakowski	12
Zdjęcie 3 Dom Pomocy Społecznej w Lubsku.....	19
Zdjęcie 4 Dom Pomocy Społecznej w Miłowicach.....	19
Zdjęcie 5 Budowa Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej z Jednostką Ratowniczo - Gaśniczą Państwowej Straży Pożarnej w Żarach	50
Zdjęcie 6 Rozbudowa drogi powiatowej nr 4601F w m. Żary ul. Artylerzystów	77
Zdjęcie 7 Przebudowa drogi powiatowej nr 1100F w m. Mielno	78
Zdjęcie 8 Przebudowa przejścia dla pieszych w miejscowości Tuplice	78
Zdjęcie 9 Ścieżka pieszo-rowerowa wokół Zalewu Karaś	85
Zdjęcie 10 Park Mużakowski	86
Zdjęcie 11 Instalacja fotowoltaiczna na dachu ZSE w Żarach.....	110
Zdjęcie 12 Kolektory słoneczne na budynku ZOL w Lubusku	111